

“အမုန်းစကား” ရှင်းပြခြင်း
လက်စွဲစာအုပ်

ARTICLE 19

Free Word Centre
60 Farringdon Road
London,
EC1R 3GA
United Kingdom

T: +44 20 7324 2500

F: +44 20 7490 0566

E: info@article19.org

W: www.article19.org

Tw: [@article19org](https://twitter.com/article19org)

Fb: facebook.com/article19org

ISBN: 978-1-910793-25-1

© **ARTICLE 19, 2015**

This work is provided under the Creative Commons Attribution-Non-Commercial-ShareAlike 2.5 licence. You are free to copy, distribute and display this work and to make derivative works, provided you:

- 1) give credit to ARTICLE 19;
- 2) do not use this work for commercial purposes;
- 3) distribute any works derived from this publication under a licence identical to this one.

To access the full legal text of this licence, please visit: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/legalcode>.

ARTICLE 19 would appreciate receiving a copy of any materials in which information from this report is used.

ARTICLE 19 appreciates the generous funding support of the Dutch Ministry of Foreign Affairs.

အမှာစာ

ဤစာအုပ်သည် ARTICLE 19 အဖွဲ့မှအင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော A Toolkit: ‘Hate Speech’ Explained (2005 Version) အမည်ရှိစာအုပ်ကို မြန်မာနိုင်ငံလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လိုအပ်ချက်အရ အများ ဖတ်ရှုနားလည်စေရန် ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်၍ ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာပြန်ရေးသားကြရာတွင် လုံလောက်သောအချိန်တစ်ခုကိုယူကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ဘာသာပြန် ပညာရှင်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများ၊ ဥပဒေပညာရှင်များနှင့် Harmony Working Group အဖွဲ့ဝင် များက ပါဝင်အားဖြည့်ပေးခဲ့ကြပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ် နှစ်ဦးပိုင်းတွင် အပြီးသတ် ထုတ်ဝေသုံးစွဲနိုင်ရန် အစီအစဉ်များ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် အခက်အခဲအမျိုးမျိုးရှိခဲ့ပြီး မတူကွဲပြားသည့် အခြေအနေများနှင့် အယူအဆများ ရှိသော်လည်း အကောင်းဆုံး နှင့် အသင့်လျော်ဆုံး ဘာသာပြန်စာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်လာစေရန် ကြိုးပမ်းအား ထုတ်ခဲ့ကြပါသည်။ ထို့ပြင် လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ်၊ မြန်မာ့လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနယ်ပယ်၊ ဒီမိုကရက်တစ် လူ့ဘောင်ပေါ်ထွန်းရေး၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ပြောဆိုရေးသားခွင့်၊ တန်းတူညီမျှခွင့်များ နှင့် လက်ရှိ လူ့အခွင့် အရေးနယ်ပယ်များတွင် ချမှတ်လုပ်ဆောင်နေသော မူဝါဒ သတ်မှတ်ချက်များအပေါ်အခြေခံ၍ တွေးတောရေး သားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အမုန်းစကား အခြေပြု အမုန်းစကားများကို မုန်းတီးမှုများဖြစ်ပေါ်လာစေရန်၊ နားလည်မှုလွဲမှားခြင်းများ ဖြစ်လာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လှုံ့ဆော်မှုများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ အပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးအသီးတွင် မတူညီသောအချက်များကို အခြေခံပြီး လူမျိုးအလိုက်၊ နေရာဒေသအလိုက်၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအလိုက်၊ အသားရောင်အလိုက်၊ လိင်စိတ်ကွဲပြားမှုအလိုက် လူတစ်စုအပေါ်တွင် မုန်းတီးမှုကြောင်းတရားများကို ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ယခုအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမုန်းစကားများအပေါ် အခြေခံသည့် ဆိုးရွားသောအကျိုး ဆက်ရလဒ်များကို ခံစားနေရပြီး အမုန်းစကား ကာကွယ်တားဆီးရေးကို ဥပဒေတစ်ရပ်ချမှတ်ကာ ကန့်သတ် ရန်လည်း ပြင်ဆင်နေချိန်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ ကြုံတွေ့နေရသော ကိစ္စကြီးငယ်တို့ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြော ကြားခြင်း၊ ရေးသားခြင်းနှင့် တန်းတူညီမျှမှုတို့ကိုမထိပါးစေရန်အတွက် ARTICLE 19 အဖွဲ့အနေဖြင့် အမုန်းစကားကိုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်း၊ ဝေါဟာရများနှင့် အမုန်းစကားပြောဆိုမှု ပြင်းထန်ခြင်းအဆင့်

များအား ခွဲခြားခြင်းတို့ကို လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ်တွင် လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသော မူဝါဒများအပေါ် အခြေပြု၍ ဤစာအုပ်ကို ရေးသားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာပြန်စာအုပ်ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် နားလည်ရန် လွယ်ကူပြီး လက်ခံနိုင်သော အသုံးအနှုန်းများ၊ စကားရပ်များ၊ ဝေါဟာရများဖြင့် ဆီလျော်အောင် ကြိုးစား၍ရေးသားထားပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ဥပဒေဆန်သော သဘောတရားများကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်း လှုပ်ရှားသူများ အသုံးပြုနိုင်သည့် လမ်းညွှန် စာအုပ်တစ်အုပ်လည်း ဖြစ်လာနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ စာအုပ်၏စာပိုဒ်အများစုတွင် ရှည်လျားသော စာကြောင်းများပါဝင်နေခြင်းမှာ နဂိုမူလအဓိပ္ပာယ်နှင့် ဆိုလိုရင်းကိုပျောက်ကွယ်မသွားစေရန် အလေးထားရခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်ကိုဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်း၊ ရေးသားခြင်းများကို ထိခိုက်ပိတ်ပင်စေသည့် အမုန်းစကားများအား ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် အမုန်းစကားကို မည်သည့် အဆင့်အထိဥပဒေဖြင့် ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုသင့်သည်ကိုလည်း စဉ်းစားနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောကြား ရေးသားခွင့်အပေါ်တွင် မလိုအပ်သောကန့်သတ်ချက်များ ပြဋ္ဌာန်းခြင်း မပြုနိုင်စေရန်အတွက် မည်သို့လုပ် ဆောင်သင့်သည်ဆိုသည့် အကြံဉာဏ်များလည်း ရရှိနိုင်မည်ဟုယုံကြည်ပါသည်။

အောင်မြတ်ခိုင်

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာအစီအစဉ်မန်နေဂျာ၊ ARTICLE 19 (မြန်မာနိုင်ငံ)

ဤ “အမုန်းစကား” ရှင်းပြခြင်း ဘာသာပြန် လက်စွဲစာအုပ် ကို မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းမဆို လွတ်လပ်စွာ ကူးယူဖြန့်ဝေနိုင်သည်။ အသုံးပြုရာတွင် ARTICLE 19 ၏ စာအုပ်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြပေးရန်နှင့် ငွေကြေးနှင့် မရောင်းချရန်လိုအပ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးကို ARTICLE 19 အဖွဲ့မှ ဦးစီးမှုပြုပြီး Harmony Working Group အဖွဲ့ဝင်များ၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ဘာသာပြန် ပညာရှင်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ ပါဝင်အား ဖြည့်ကာ The Foreign and Commonwealth Office (FCO) မှ ငွေကြေးနှင့် လိုအပ်သည့် အရင်းအမြစ် များ ပံ့ပိုးပါသည်။

- ဘာသာပြန် - ဇာခြည်ဦး
- တည်းဖြတ် - ဇာခြည်ဦး၊ ထားဥသု နှင့် အောင်မြတ်ခိုင်
- အတွင်းအပြင်ဒီဇိုင်း - **Amazing K (Design & Printing Service)**
09 4210 76571, 09 7322 8895

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုံနှိပ်သည်။

(စီမံကိန်းကန်သတ်)

ဤစာအုပ်ကို မည်သူတို့အတွက် ရည်ညွှန်းသနည်း။	
အပိုင်း - I: 'အမုန်းစကား' ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်း	3
လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။	5
တန်းတူညီမျှခွင့် ဆိုသည်မှာအဘယ်နည်း။	7
'အမုန်းစကား' ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။	8
'အမုန်းစကား' များသည် မည်သူတို့ကို ဦးတည်သနည်း။	14
အဘယ့်ကြောင့် အမုန်းစကား ဟူသော ဝေါဟာရကို အသုံးပြုသနည်း။	17
အမုန်းစကား အတွက် အဆိုပြုအသုံးအနှုန်း	20
တားဆီးပိတ်ပင်ရမည့် 'အမုန်းစကား'	22
တားဆီးကန့်သတ်လိုက ကန့်သတ်နိုင်သော "အမုန်းစကား"	24
ဥပဒေဖြင့် အရေးယူခြင်းမပြုရမည့် "အမုန်းစကား"	24
အမုန်းစကား နှင့် အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှုသည် တူညီပါသလား။	26
မည်သို့သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုသည် အမုန်းစကား အလိုအလျောက်မဖြစ်ပါသနည်း။	31
အလွန်အကျွံထိပါးစော်ကားသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ	32
ဘာသာ သာသနာညှိုးနွမ်းစေမှု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်စေမှု	33
သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ်များကို ငြင်းပယ်ခြင်း	37
အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များနှင့် ကြမ်းကြုတ်သော အစွန်းရောက်ဝါဒအား စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း	40
နိုင်ငံတော်နှင့် အစိုးရအကြီးအကဲများကို အကာအကွယ်ပြုခြင်း	44
အသရေဖျက်ခြင်း	46

အပိုင်း - II: အမုန်းစကား များကိုတုံ့ပြန်နိုင်တွယ်ခြင်း	47
၁) လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့် အတွက် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်း	49
(က) လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ပေးနိုင်ခြင်း	49
(ခ) ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေး နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့် ကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပေးခြင်း	54
၂) နိုင်ငံအစိုးရများ၏ အပြုသဘောဆောင်သော မူဝါဒအစီအမံများ	58
သဘောထားမကြီးမှု တည်ရှိနေခြင်းအား အလေးဂရုပြုခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း	58
တန်းတူညီမျှရေး သင်တန်း	60
သတင်းမီဒီယာတွင်း ဗဟုဝါဒနှင့် တန်းတူညီမျှရေးတို့အတွက် အများပြည်သူဆိုင်ရာ မူဝါဒ	61
အများပြည်သူ ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းနှင့် သတင်းအချက်ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများ	64
ပြုပြင်ပြောင်းလဲ တရားမျှတခြင်း	65
၃) အခြား သက်ဆိုင်သူများက မိမိဆန္ဒအရ ဦးဆောင်စတင်ခြင်း	66
အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများက ဦးဆောင်စတင်ခြင်း	66
ဩဇာကြီးမားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအား မဟာမိတ်ဖွဲ့စေရန် လှုံ့ဆော်စည်းရုံးခြင်း	67
လွတ်လပ်သော ဗဟုမီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍ	67
အင်တာနက်ကြားခံများ၏ အခန်းကဏ္ဍ	71
အဖွဲ့အစည်းများအကြား အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အခန်းကဏ္ဍ	76

အပိုင်း - III : "အမုန်းစကားကို ကန့်သတ်ခြင်း"	78
လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်ရန် အများပြည်သူကိုတိုက်ရိုက်လှုံ့ဆော်ခြင်း	80
ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်စေရန် လှုံ့ဆော်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံ အမုန်းစကားများ	83
ICCPR အပိုဒ် (၂၀-၂) ၏ အဓိကအချက်များ	85
ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ အပြုအမူ	87
ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ ရည်ရွယ်ချက်	91
ပြင်းထန်မှုအဆင့်သတ်မှတ်ချက်	92
သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုများအား တားမြစ်ကန့်သတ်ရာတွင် ရာဇဝတ်မှုဖြစ်ဒဏ်ဖြင့်သာ မကန့်သတ်သင့်	95
ICCPR၏ အပိုဒ် ၁၉ (၃) အရ 'အမုန်းစကား' ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း	97
နောက်ဆက်တွဲ (၁) - ဥပဒေရေးရာ	100
Glossary	107
Contributors	118

ဤစာအုပ်ကို မည်သူတို့အတွက် ရည်ညွှန်းသနည်း။

ယခုစာအုပ်တွင် ARTICLE 19 သည် အမုန်းစကားကို မည်သို့ အမျိုးအစား ခွဲခြားခြင်းနှင့် လွတ်လပ်စွာ ရေးသားပြောဆိုထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှမှုတို့ကို မထိပါစေပဲ မည်သို့ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်ကြောင်း လမ်းညွှန်ထားပါသည်။ ၎င်းသည် တောင်းဆိုမှုဖြင့်တက်လာနေသည့် တိကျရှင်းလင်းသော အမုန်းစကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် နှင့် လူ့အခွင့်အရေးမူဘောင်အတွင်း အမုန်းစကားကြောင့် ဖြစ်တည်လာသည့် အခက်အခဲ စိန်ခေါ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ထားပါသည်။

ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်တွင် အဓိက မေးခွန်းသုံးခုကို ဦးတည်ထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- ၁) အကာအကွယ်ပေးရမည့် လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခြင်းနှင့် တားဆီး ကန့်သတ်နိုင်သော အမုန်းစကားကို ကွဲပြားခြားနားစေရန် မည်သို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမည်နည်း
- ၂) နိုင်ငံအစိုးရများနှင့် အခြားသူများအနေဖြင့် အမုန်းစကားကို တုံ့ပြန်ရန် မည်သို့သော အပြုသဘောဆောင်သည့် တားဆီးကန့်သတ် မှုများ ပြုလုပ်နိုင်သနည်း။
- ၃) နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့် အမုန်းစကားများကို မည်သို့ သော အခြေအနေတွင် တားဆီးကန့်သတ်သင့်သနည်း။

ယခုလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် -

လူ့အခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ လူသားအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟူသော သည်းခံမှု ပြည့်ဝသော၊ အမျိုးအစားကွဲပြားစုံလင်သည့် ဒီမိုကရက်တစ်လူ့ဘောင် ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် အရေးကြီးသော အခြေခံအချက်ဖြစ်သည့် လွတ်လပ်စွာထုတ် ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့်တို့ကို မြှင့်တင်ရန် အားထုတ်ကြိုး ပမ်းထားသည့် မူဝါဒပေါ်တွင် အခြေတည်ထားပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးနယ်ပယ်တွင် လုပ်ဆောင်နေသော ARTICLE 19 ၏ မူဝါဒများပေါ်တွင် အခြေပြု တည်ဆောက် ထားခြင်းသာဖြစ်သည်။ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။

ပထမအနေဖြင့် - နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများတွင် တစ်ညီတညွတ်တည်း လက်ခံထားသည့် အမုန်းစကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိပဲ ယင်းကို ကျယ်ပြန့်သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှု အယူအဆများမှ ထုတ်နှုတ် ဖော်ပြထားခြင်းသာရှိကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။ ထို့ပြင် အမုန်းစကား၏ သွင်ပြင် ပုံစံအမျိုးမျိုးကို အမျိုးအစား ခွဲခြားရာတွင် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများအရ ယင်းတို့၏ ပြင်းထန်မှုအခြေအနေ / ရေချိန်ပေါ်တည်၍ ခွဲခြားထားသည်။ (အပိုင်း - I)

ဒုတိယအနေဖြင့် - အမုန်းစကားကို ဖြစ်စေသော နောက်ခံအကြောင်းရင်းများကို ဦးတည်၍ ယင်းကို တုံ့ပြန်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများကို မြှင့်တင်ပေးသည့်နည်းတူ နိုင်ငံတော် အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော သူများက လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆို ရေးသားခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ကာကွယ်ပေးထားသည့် လူ့ဘောင်အခင်း အကျင်းမျိုးလည်း ဖန်တီးနိုင်စေရန် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သည့် မူဝါဒနည်းလမ်းများကိုလဲ ထည့်သွင်းထားပါသည်။ (အပိုင်း - II)

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် - နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာရမည့် တာဝန်ရှိသည့်အားလျော်စွာ အမုန်းစကား၏အပြင်းထန်ဆုံးပုံစံမျိုးကို ကန့်သတ်ရ မည့် အခြေအနေများ၊ နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ အမုန်းစကားကို ကန့်သတ်လိုက် ကန့်သတ်နိုင်သည့် အခြေအနေများကို ထောက်ပြ ထားပါသည်။ ထိုသို့ ကန့်သတ်ချက်များ ပြုလုပ်ရာတွင် အလွှဲအသုံးချမှုများမရှိစေရန် ၊ ကန့်သတ်မှုများကို သင့်တော်သည့် နေရာတွင် သင့်တော်သည့်အချိုးအစားဖြင့်သာ ပြဋ္ဌာန်းရန်၊ နစ်နာသူ များကို အထောက်အပံ့ ပေးရန်နှင့် နစ်နာမှုအတွက် သင့်တော်သည့် ကုစားမှုပြုလုပ်ပေးရန်တို့ပါဝင်သည်။ (အပိုင်း III ARTICLE 19 က ယုံကြည်သည်မှာ အမုန်းစကားကို တုံ့ပြန်ရာတွင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့် အရေးဥပဒေများနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိစေရန်သည် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ စိတ်အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေနိုင်သော စော်ကားသည့် ထင်မြင်ယူဆမှု များကို ကန့်သတ်သည့် တားမြစ်ချက်များ တွင် အမုန်းစကားများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြေခံအမြစ်တွယ်နေ သော လူမှုရေး အကြောင်းရင်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ပျက်ကွက်သည့်အခါ အကျိုးမရှိဖြစ်စေသည်။ အဖြစ်အပျက်အများစုတွင် တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်းထက် အပြန်အလှန်နားလည်မှုနှင့် သည်းခံနိုင်မှုတိုးမြှင့်ခြင်း ကဲ့သို့သော အပြုသဘောဆောင်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ခြင်းက တန်းတူညီမျှမှုကို ပိုမိုထိ ရောက်စွာ အထောက်အပံ့ပေးနိုင်သည်။

ယခုလမ်းညွှန်စာအုပ်သည် အပြီးသတ်စာအုပ်မဟုတ်သေးပါ။ ပေါ်ထွက်လာ သော ဥပဒေများနှင့် အလေ့အကျင့်ကောင်းများကို မူတည်၍ အချိန်အခါ ၊ အခြေအနေ အလိုက် ထပ်မံဖြည့်စွက်မှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။

အပိုင်း - I:

‘အမုန်းစကား’ ကို

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်း

+ “ ” >

အမုန်းစကား

အပိုင်း - I: ‘အမုန်းစကား’ ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခြင်း

‘အမုန်းစကား’ ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ရန်မှာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းနှင့် တန်းတူညီမျှခြင်းဆိုသည် လှူအခွင့်အရေး စံနှုန်းများအကြား အပြန်အလှန် ကျားကန်ထားသည့် အရေးပါမှုကို ရှေးဦးစွာ နားလည်ရန် အရေးကြီးသည်။

ယခုအခန်းကဏ္ဍတွင် အမုန်းစကားကို အဓိပ္ပာယ်ခွဲခြားဖွင့်ဆိုရာတွင် ARTICLE 19 သည်- ထုတ်ဖော် ပြောဆိုရေးသားမှု၏ ပြင်းထန်မှုရေချိန်အလိုက် ကွဲပြားခြားနားသည့်ပုံစံများနှင့် ယင်း၏အကျိုးသက်ရောက်မှု များကို ခွဲခြားဖော်ပြပါမည်။ အမုန်းစကားနှင့် ယင်း၏ခြွင်းချက်ဖြစ်ရပ်များ ၊ အမုန်းစကား ကန့်သတ်ချက် များ (အခန်း - III ကိုကြည့်ရန်) ကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် အဓိပ္ပာယ်ခွဲခြားဖွင့်ဆိုမှုမှာ အလွန် အရေးကြီးသည်ဟု ယုံကြည်သည်။

လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ဆိုသည်မှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း၊ အပိုဒ် ၁၉ (UDHR)¹တွင် အကာအကွယ်ပေးထားသည့် အခြေခံလူ့ပိုင်ခွင့် တစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင်

နိုင်ငံတကာ နှင့် ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများ ၊ စာချုပ်များဖြင့် တရားဥပဒေအရ အကာအကွယ် ပေးထားသော အခွင့်အရေးဖြစ်သည်။²

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများအရ နိုင်ငံတော်သည် ပြည်သူ့အားလုံး၏ သတင်းအချက်အလက် (သို့) မည်သည့် အတွေးအခေါ်များကိုမဆို နယ်မြေဒေသအဆီးအတားမရှိ ၊ ရှာဖွေလိုသူ၏ ဆန္ဒအရ မည်သည့် ကြားခံမီဒီယာကိုမဆို အသုံးပြု၍ ရှာဖွေခွင့် ၊ လက်ခံခွင့် သို့မဟုတ် တစ်ဆင့်ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးခွင့် တို့ကို အာမခံချက်ပေးရသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်၏ နယ်ပယ်သည် ကျယ်ဝန်းသည်။ ၎င်းတွင် ဥပမာအားဖြင့် အခြားသူများ လက်မခံနိုင်လောက်သော ၊ အနှောက်အယှက် ကြီးစွာဖြစ်စေသည့် ထင်မြင်ယူဆချက်များ နှင့် အတွေးအခေါ်များလည်း ပါဝင်သကဲ့သို့ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုများလည်း ပါဝင်ကောင်းပါဝင်နိုင်သည်။³

လူ့အခွင့်အရေးဟူသည် အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည် ၊ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍မရ ၊ အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်နေသကဲ့သို့ အပြန်အလှန် အကျိုးပြုမှု ရှိသည့်အပြင် အတူတကွ လိုက်နာအောင် တွန်းအားပေးကြရမည်ဟု မကြာခဏ ဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။ ထိုမျှသာမက လွတ်လပ်စွာထုတ် ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းကို အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် အသိအမှတ်ပြုရသည့် အကြောင်းရင်း (၂) ချက်ရှိသည်။

¹ UDHRသည် နိုင်ငံများအပေါ် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ခြင်းမရှိပါ သို့သော် ယင်းတွင်ပါဝင်သော အပိုဒ်အများစုသည် စတင်အသက်ဝင်ကတည်းက နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် ဥပဒေအဖြစ် အသိအမှတ်ပြု ပြဋ္ဌာန်းပေးသည်။

² အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးစာချုပ် ၊ အပိုဒ် - ၁၉ (ICCPR)၊ အာဖရိကန်လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ပြည်သူ့အခွင့်အရေးကြေညာချက် အပိုဒ် - ၉ (ACHPR) ၊ အမေရိကန် လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ် အပိုဒ် - ၁၃၊ နှင့် ဥပဒေပယ်ဖျက် လူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ် အပိုဒ် ၁၆ (ECHR) တို့ကို ကြည့်ပါ။

³ (ICCPR), Article 9 of the African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights (ACHPR); Article 13 of the American Convention on Human Rights (AmCHR), and Article 10 of the European Convention on Human Rights (ECHR).

Human Rights Committee (HR Committee), General Comment No. 34, CCPR/C/GC/34, 12 September 2011, para 11.

- လူတစ်ဦးချင်းအဆင့်တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းသည် လူသား၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် စိတ်ကျေနပ်အေးချမ်း သာယာမှုအတွက် အရေးပါသော သော့ချက် ဖြစ်သည်။ လူသားများသည် အတွေးအခေါ် အယူအဆများနှင့် သတင်းအချက် အလက်များကို အခြားသူများနှင့် လွတ်လပ်စွာ ကူးလူးဖလှယ်ခြင်းဖြင့် မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ပြင်ပကမ္ဘာကို ပိုမိုနား လည်မှုရရှိနိုင်သည်။ လူသားများအနေဖြင့် ပိုမိုစိတ်ချလုံခြုံမှုအပြင် မိမိတို့၏ ထင်မြင်ယူဆချက်ကို ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်ရှိနိုင်သဖြင့် ဇေးစား ခံရသည်ဟု ခံစားရသည်။
- နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် ကောင်းမွန်သောစီမံအုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့်လိုအပ်သည်။ ယင်းအခွင့်အရေးသည် လူအများကို လွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေးငြင်းခွန်ခွင့်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်နှင့် မြှင့်တင်ရန် အပါအဝင် အစိုးရနှင့်ပတ်သက်သည့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်စေခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ တာဝန်ခံမှုကို အားကောင်းစေသည်။

ဤသို့ဆိုသည့်အတွက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်သည် အကြွင်းမဲ့အခွင့်အရေး မဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံတော်သည် အချို့သော ခြွင်းချက် အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများနှင့်အညီ ယင်းအခွင့် အရေးကို ကန့်သတ်လိုပါက ကန့်သတ် နိုင်သည်။

တန်းတူညီမျှခွင့်ဆိုသည်မှာအဘယ်နည်း။

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများက လူသားအားလုံး တန်းတူညီမျှခွင့်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မခံရစေရန် အာမခံချက်ပေးသည်။⁴ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် ဥပဒေအောက်တွင် တန်းတူညီမျှအကာအကွယ်ရရှိရေးကို ခံစားနိုင်စေရန် အာမခံချက်ပေးရမည့် တာဝန်ရှိသည်။ ခွဲခြားနှိမ့်ချဆက်ဆံခြင်း မခံရစေရေးဆိုသည့်မူဝါဒတွင် အချက် (၃) ချက် ပူးတွဲပါဝင်သည်။ ယင်းတို့မှာ -

1. နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အကာအကွယ်ပြုရမည့် ဝိသေသများအပေါ် အခြေခံ၍
2. နိုင်ငံရေး ၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် အခြားသော အများပြည်သူနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် နယ်ပယ်တစ်ခုခုတွင် ခံစားရရှိခွင့်ရှိသော လူ့အခွင့်အရေးနှင့် တန်းတူညီမျှခွင့် အခွင့်အရေးတို့ကို ထိပါးစေရန် သို့မဟုတ် ပိတ်ပင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်⁵
3. တစ်စုံတစ်ဦးကိုညှပ်ရွယ်၍ ခွဲခြားထားခြင်း၊ ဖယ်ထုတ်ခြင်း ၊ တားမြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဦးစားပေးခြင်းတို့ကဲ့သို့သော

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ကို ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်း အပါအဝင် လူသားအားလုံး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ခွဲခြား နှိမ့်ချ ဆက်ဆံခြင်းမပြုပဲ အကာအကွယ်ပြုခြင်းသည် အမုန်းစကားကို တုံ့ပြန်ရန် လွှဲဆော်မှုအပြုဆုံး အကြောင်းအရာဖြစ်သည်။⁶ အမုန်းစကားများကို တုံ့ပြန်ခြင်း သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ခြင်းသည်

⁴ See Article 1 of the UDHR and Articles 2(1) and Article 26 of the ICCPR. At the regional level, for example, freedom of expression is protected in Articles 2 and 19 of the ACHR, Articles 1(1) and 24 of the AmCHR and Article 14 of ECHR and in Protocol 12 to ECHR.

⁵ See, e.g. HR Committee, General Comment No. 18, 1989, para 6

⁶ Many responses and prohibitions to “hate speech” are also justified on the basis of protecting national security, public order, or public morals. However, where these aims are conflated with the aim of protecting individuals from discrimination, responses that limit expression can easily become overbroad and subject to abuse.

နိုင်ငံတော်လိုခြံရေး ၊ အများပြည်သူတည်ငြိမ် အေးချမ်းရေး သို့မဟုတ် အများပြည်သူ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအလိုဟူသော အကြောင်းပြချက်များဖြင့် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အထက်ပါရည်ရွယ်ချက် များသည် တစ်စုံတစ်ဦးကို ခွဲခြား ဆက်ဆံခံရခြင်းမှ အကာအကွယ်ပြုရန် ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သော်လည်း လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် အသုံးပြုပါက ကျယ်ပြန့်လွန်းပြီး အလွယ်တကူ လွဲမှားစွာ အသုံးချနိုင်သည်။

‘အမုန်းစကား’ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

‘အမုန်းစကား’ သည် စိတ်ခံစားမှုအပေါ်အခြေခံသည့် အယူအဆဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများတွင် တစ်ကမ္ဘာလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် လက်ခံသဘောတူထားသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိပါ။ အမုန်းစကားကို မြင်လျှင် အလွယ်တကူခွဲခြားနိုင်ပါသည်ဟု အများစုကပြောဆိုကြသော်လည်း ယင်းသို့ ယူဆရန် အသုံးပြုသည့် ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုအဆင့်များမှာ များသောအားဖြင့် ဖမ်းဆုပ်ရန် ခက်ခဲသော သို့မဟုတ် သို့လော သို့လော အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ခြင်းများ တွေ့ရသည်။

နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းလူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများက အမုန်းစကားကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ကန့်သတ်ခြင်း ပြုရာတွင် မတူညီသော အဆင့်အတန်းများ သတ်မှတ်အသုံးပြုသည်ကိုတွေ့ရပြီး ယင်း မတူကွဲပြားမှုများသည် ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင်ထင်ဟပ်သည်။⁷ နေ့စဉ်လူမှုဘဝတွင်မူ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းနှင့် ဆက်စပ်အဓိပ္ပာယ်များမှာ ကွဲပြားခြားနားသကဲ့သို့ ယင်းကိုကန့်သတ်ရန်တောင်းဆိုမှု ပုံစံများမှာလည်း ကွဲပြားသည်။ ထိုအချက်သည် ဝေါဟာရ ရှုပ်ထွေးမှု နှင့် လူ့အခွင့်အရေးအပေါ် ယင်း၏အကျိုးသက်ရောက်မှုအဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ဟပ်စေသည်။

⁷ See Annex I.

အဆိုပြုလာသော အမုန်းစကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် အများစုမှာ တိကျသော ၊ ထိခိုက်စေသော ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် လူမှုရေးသွင်ပြင် လက္ခဏာများနှင့် ဖြစ်ရပ်များ အပေါ် အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များသည် အချိန်ကာလအလိုက် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခြေအနေအသစ်များ ၊ ဘာသာစကားအရွေ့ တန်းတူညီမျှမှုကို နားလည်ပုံပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၏ အန္တရာယ်များ သို့မဟုတ် နည်းပညာတိုးတက်မှုများအပေါ် မူတည်၍ ပြောင်းလဲပြင်ဆင်မှုများ ရှိသည်။

တစ်နံ့တစ်ဦး သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စုကို ရည်စူး၍ မုန်းတီးမှုကိုဖော်ပြခြင်း

အကာအကွယ်ပေးရမည့် ဂုဏ်ထူးပီသသမားပိုင်ဆိုင်သော တစ်နံ့တစ်ဦး သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စုကို ဦးတည်၍ အပြင်းအထန်ဝေဖန်ခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ဖက်ပြုခြင်းနှင့် မနှစ်သက်ခြင်းကလေးဆော်သော ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှုမရှိသည့် ခံစားမှု

အမုန်းစကားမိမိမှတစ်ပါးသော အခြားသူများအား သိမြင်စေရန်အလို့ငှာ အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆို ပြသခြင်း၊ ယင်းတွင် စာဖြင့်ရေးသား၍၊ အမှအယာဖြင့်၊ အပြုဖြင့်၊ အနုပညာနည်းလမ်းဖြင့် စသည့် ပုံစံမျိုးနုံပါဝင်ပြီး အင်တာနက်၊ ပုံနှိပ်၊ ရေဒီယို သို့မဟုတ် ရုပ်မြင်သံကြားစသည် မည်သည့်မီဒီယာအမျိုးအစားကိုမဆိုသုံး၍ အများသိစေခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

- အမုန်း - တစ်စုံတစ်ဦး၊ သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စုကို ရည်စူး၍၊ ဦးတည်၍ ယင်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော သို့မဟုတ် (နိုင်ငံတကာဥပဒေများက အသိအမှတ်ပြုထားသော) အကာအကွယ်ပြုရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများ ရှိခြင်းကြောင့် ပြင်းထန်သော ၊ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု မရှိသော ဝေဖန်ခြင်း၊ ပြစ်တင်ခြင်း၊ မုန်းတီးရန်လိုခြင်း⁸၊ မုန်းတီးခြင်းသည် ဘက်လိုက်ခြင်း ထက်ပိုမို၍ ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံခြင်း သဘောဆောင်ပါသည်။ အမုန်းတရားသည် စိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာခံစားမှု သို့မဟုတ် အတွေးအမြင်ကို ရည်ညွှန်းခြင်းဖြစ်သောကြောင့် လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ကွဲပြားခြားနားပါသည်။
- ပြောဆိုခြင်း - အယူအဆ နှင့် အတွေးအခေါ်များပါဝင်သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း - မိမိ အတွေးအခေါ် သို့မဟုတ် အယူအဆများကို အခြားသူများသိသာစေရန် ထုတ်ဖော်ခြင်းဖြစ် သည်။ ယင်းတွင် စာဖြင့်ရေးသားခြင်းဖြင့် ၊ အမူအယာဖြင့်၊ အပြုဖြင့် သို့မဟုတ် ဖန်တီး အားထုတ်မှုအနုပညာဖြင့် စသည့် ပုံစံအမျိုးမျိုးပါဝင်နိုင်ပြီး အင်တာနက် ၊ ပုံနှိပ် ၊ ရေဒီယို သို့မဟုတ် ရုပ်မြင်သံကြားစသည်တို့ အပါအဝင် မည်သည့်မီဒီယာအမျိုးအစားကိုမဆို အသုံးပြု၍ ထုတ်လွှင့်သည်။

အလွယ်ဆိုရလျှင် အမုန်းစကားဆိုသည်မှာ သီးခြားအကျိုးဆက်မရှိစေကာမူ တခြားတစ်ပါးသူအား ရည်စူး၍ ထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုသော ခွဲခြားဆက်ဆံနှိမ်ချသည့် အပြုအမူ၊ အပြောအဆိုဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့အကြမ်းဖျင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုတွင် ဥပဒေအရ ပြစ်မှုမဟုတ်သော ထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုမှု များပါ ပါဝင်သည်အထိ ကျယ်ပြန့်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုသို့ ဝေဝါးသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုမျိုးကို ဥပဒေ တွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုပါက နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများကခွင့်ပြုထားသော ထုတ်ဖော်ပြသ ပြောဆိုမှုမျိုးကိုပါ တားမြစ်ကန့်သတ်ရာ ရောက်စေနိုင်ပါသည်။

⁸ The Camden Principles on Freedom of Expression and Equality, ARTICLE 19 (2009), Principle 12.1.

ထိုအခြေခံအချက်နှစ်ချက်အပြင် အမုန်းစကား၏အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပိုမိုဆန်းစစ်လာကြသည်။ အချို့ကမူ အမုန်းစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ လုံလောက်ခြင်းမရှိဘဲ ပိုမိုတိကျသင့်သည်ဟု ငြင်းဆိုကြသည်။ အမုန်းစကားကိုဖြစ်တည်စေသည့် အယူအဆအတွေးအမြင်များနှင့် မည်သည့်အချိန်တွင် ကန့်သတ်သင့်သည် ဆိုသည်မှာ ကြီးစွာ ကွဲလွဲစေသည့်အချက်ဖြစ်သော်လည်း အောက်ပါအချက်အလက်များကို သဘောထား ကွဲလွဲကြခြင်းဖြစ်သည်။

- အမုန်းစကား၏ဦးတည်ရာ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်စုံတစ်ယောက် ၊ တစ်စုတစ်ဖွဲ့၏ အကာအကွယ်ပေးရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများကို အမျိုးအစားခွဲခြားသတ်မှတ်ခြင်း၊
- ထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုသည့် အကြောင်းအရာ နှင့် လေယူလေသိမ်း တို့ပြင်းထန်မှုအဆင့် ၊
- ထိခိုက်နစ်နာမှုကို ရှုမြင်သည့် အဆင့် - ယင်းထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုမှုသက်သက်က ထိခိုက်စေခြင်း သို့မဟုတ် လူသားဖြစ်တည်မှုကို နှိမ့်ချပြောဆိုခြင်း သို့မဟုတ် လက်တွေ့ ထိခိုက်နစ်နာစေသည့် အကျိုးဆက်များဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ရန် အလားအလာရှိခြင်း စသည်ဖြင့်
- ဦးတည်ထားသူအား တတိယပုဂ္ဂိုလ်သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စုက မနှစ်သက်ကြောင်း ဖော်ပြသည့် အကြမ်းဖက်မှုကဲ့သို့သော ရန်လိုမှုကို ပြောဆိုလှုံ့ဆော်ခြင်း ၊
- ဦးတည်ပြောဆိုခံရသူက တုံ့ပြန်စော်ကားပြောဆိုခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်ဓာတ်ကျခြင်းစသည် စိတ်ခံစားမှုဖြင့် တုံ့ပြန်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊
- အမုန်းတရားကို ပျံ့နှံ့စေခြင်း သို့မဟုတ် ပိုမိုအားကောင်းစေခြင်း စသည်တို့ကြောင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မကောင်းသော သက်ရောက်မှုများဖြစ်စေခြင်း၊
- ထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုမှုနှင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုအကြား ဆက်စပ်မှုကို သက်သေပြရန် လိုအပ်ခြင်း၊
- ဖြစ်လာဖွယ်ရာရှိသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှု သို့မဟုတ် ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲအခြေအနေ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသရန်လိုအပ်ခြင်း၊
- ထိခိုက်နစ်နာမှုဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်လှုံ့ဆော်မှုဖြစ်ခြင်း ၊ ပြောဆိုသူအနေဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အများသိစေရန် ထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ပြသရန် လိုအပ်ခြင်း အမုန်းစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုနားလည်နိုင်ခြင်းသည် အရိုးရှင်းဆုံး အများသုံး ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုဖွင့်ဆိုချက်နှင့် အထက်ဖော်ပြပါအချက်အလက်များ စုပေါင်းထားသော

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အကြားတွင် ကျရောက်နေနိုင်ပေသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင်ပင် အထက်ပါအချက်တစ်ချက် သို့မဟုတ် တစ်ချက်ထက်ပိုသော အသေးစိတ် အချက်အလက် များကို စုပေါင်းပြီး အခြေအနေနှင့် အသုံးပြုမှုများစွာ အပေါ် မူတည်သော လျော့ရဲသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များစုပေါင်း၍ မသေချာခြင်း ၊ သဘောမတူနိုင်ခြင်း များပေါင်းစပ် ကာ ဝေဝါးထွေပြားနိုင်သည်အောက်တွင် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး နှင့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ဆောင် သူများထံမှ စုဆောင်းရရှိသောနည်းလမ်းအမျိုးမျိုးအနက် ဥပမာ အနည်းငယ်ကို ဖော်ပြ ထားသည်။

- ဥရောပသမဂ္ဂဝန်ကြီးများ ကော်မတီမှ လက်ခံအတည်ပြုလိုက်သော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ချက်ကိုအသုံးပြုနေသည့် ဥပရောပလူ့အခွင့် အရေးတရားရုံးက အမုန်းစကားကို

“ လူနည်းစုများ၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများမှ ဆင်းသက်လာသော လူများကို ဦးတည်၍ ရန်လိုသော အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် လူမျိုးရေးဝါဒသဘောထားမကြီးမှုများ ၊ ခွဲခြား ဆက်ဆံ မှုများနှင့် ကြမ်းတမ်းခက်ထန်မှုများအပါအဝင် လူမျိုးရေးအခြေ ပြုမုန်းတီးမှုများ၊ နိုင်ငံခြားသား ကြောက်ရွံ့စိတ်၊ ဂျူးလူမျိုးဆန့်ကျင်ရေးဝါဒ သို့မဟုတ် အခြားသော မုန်းတီးမှုအခြေခံ သဘောထား မကြီးမှုများ ကို ပြောဆိုခြင်း၊ ဖြန့်ချိခြင်း၊ ပျံ့နှံ့စေခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းသို့ပြုလုပ်ခြင်းကမန်ကန်သည်၊ သင့်လျော်သည်ဆိုသည့် တိမ်းစောင်းစေသော ပြောဆိုမှု ၊ ထုတ်ဖော်ပြသမှု ၊ ရေးသားမှုအားလုံး ပါဝင်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည်။⁹

- YouTube က ၎င်း၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများတွင် လူမျိုး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသား ဇာတိ ၊ ဘာသာရေး ၊ မသန်စွမ်းမှု ၊ ကျား/မ ဖြစ်တည်မှု ၊ အသက်အရွယ် ၊ အတွေ့အကြုံ အခြေအနေ သို့မဟုတ် လိင်စိတ်ကိုင်ညွတ်မှု/ ကျား၊ မ ခွဲခြားသတ်မှတ်မှု စသည်တို့အပေါ် အခြေခံ၍ တစ်စုံတစ်ယောက် ၊ တစ်စုတစ်ဖွဲ့ကို ဦးတည်ပြီး အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ်

⁹ Recommendation No. R(97)20 of the Council of Europe Committee of Ministers on “Hate Speech,” 30 October 1997. See also, the European Court of Human Rights (European Court), *Gündüz v. Turkey*, App. No. 35071/97 (2004), paras 22 and 43. In Recommendation CM/Rec (2010)5 “on measures to combat discrimination on the grounds of sexual orientation or gender identity,” the Committee of Ministers has since recommended the following definition for homophobic and transphobic “hate speech”: “all forms of expression, including in the media and on the Internet, which may be reasonably understood as likely to produce the effect of inciting, spreading or promoting hatred or other forms of discrimination against lesbian, gay, bisexual and transgender persons.”

အမုန်းတရားများကို တိုးမြှင့်စေသော အကြောင်းအရာများပါဝင်သည့် တင်ဆက်ပြသမှုမျိုးကို အမုန်းစကားဟု သတ်မှတ် ဖော်ပြသည်။¹⁰

- လူမျိုးရေးခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုများ ပပျောက်စေရေးဆိုင်ရာ ကုသလမဂ္ဂ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကော်မတီ က အမုန်းစကားကို လူသားတို့၏ ဂုဏ် သိက္ခာနှင့် တန်းတူညီမျှမှုကဲ့သို့ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး အနှစ်သာရများကို ငြင်းပယ်သည့်သဘော သက်ရောက် သွားစေသည့် ပြောဆိုမှုများ၊ လူတစ်ဦးတစ်ယောက် ၊ တစ်စုတစ်ဖွဲ့၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်း ရပ်တည်နေထိုင်ခြင်းကို အဆင်မပြေကျ သွားစေသည့် ပြုမူပြောဆိုမှုများဟု လက်ခံနားလည်သည်။¹¹
- တောင်အာဖရိကနိုင်ငံ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ တိုင်ကြားမှုများဖြေရှင်းပေးရေး ကော်မရှင်က အမုန်းစကားဟုသည် “လူမျိုး၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားဇာစ်မြစ်၊ အသားအရောင်၊ ဘာသာရေး၊ ကျား/မဖြစ်တည်မှု၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု ၊ အသက်အရွယ် ၊ စိတ်ပိုင်း သို့မဟုတ် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းမှုစသည့် အကြောင်းခြင်း ရာတို့အပေါ် အခြေပြု၍ တားမြစ်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်မှုကို အားပေးအားမြှောက်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် စစ်မက်ဖြစ်ပွားရန် လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ရန် တိုက်တွန်းခြင်း သို့မဟုတ် လူမျိုးရေး၊ တိုင်းရင်းသားရေး၊ ကျားမဖြစ်တည်မှု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးနှင့် အခြားသော အချက် အလက်များကိုအခြေပြု၍ အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည့် ဝါဒဖြန့်ချိခြင်း တို့ကိုဆိုလိုသည် ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည်။¹²

¹⁰ Youtube Community Guidelines, Hate speech.

¹¹ UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, General Recommendation No. 35 on combating racist hate speech, 26 September 2011, CERD/C/GC/35, para 7

¹² Code of the Broadcasting Complaints Commission of South Africa, applicable from 7 March 2003

‘အမုန်းစကား’ များသည် မည်သူတို့ကို ဦးတည်သနည်း။

အရိုးရှင်းဆုံးဆိုရလျှင် အမုန်းစကားသည် လူများကို တစ်ဦးချင်း အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ အုပ်စုလိုက်အနေဖြင့်လည်းကောင်း ၎င်းတို့၏ ဖြစ်တည်မှုကို ဦးတည်ပါသည်။

ARTICLE 19 က ယုံကြည်သည်မှာ အမုန်းစကားကို ကာကွယ်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများက ညွှန်းဆိုထားသော အကာအကွယ်ခံ ဝိသေသလက္ခဏာရပ်များအားလုံးကို ခြုံငုံမိသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမျိုးအစားများစွာကို ဖော်ပြ၍ ရည်ညွှန်းချက်များ ကျယ်ပြန့်စွာ ထည့်သွင်းရမည်။ ယင်းတို့သည် ထင်ရှားသိသာသည့်အချက်များဖြစ်သည်ဟု ထင်ရသော်လည်း တစ်ခါတရံ ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်း မခံရပေ။

နိုင်ငံတကာက တညီတညွတ်တည်း လက်ခံထားသည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် မရှိသည့်အတွက် ခွင့်ပြု သင့်သော သို့မဟုတ် ကန့်သတ်မှု များပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သော အမုန်းစကား အမျိုးအစားမျိုးကို နိုင်ငံတကာ စာချုပ်စာတမ်းများမှ ပေါင်းစပ်၍ ထုတ်နှုတ်ယူရသည်။

နိုင်ငံတကာသဘောတူညီမှုစာချုပ်များတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် အမုန်းစကားကိုတားမြစ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ဖော်ပြထားသည့်အတွက် ယင်းသို့လုပ်ရန် ရှုပ်ထွေးလာသည်။¹³ ထို့ပြင် တားမြစ်ကန့်သတ်ရန် ဖော်ပြထားသည့် သဘောတူစာချုပ်များတွင်ပင်လျှင် အကာ အကွယ်ပေးရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများကို ဂရုတစိုက် ကျဉ်းနိုင်သမျှကျဉ်းမြောင်းစွာ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားလေ့ရှိသည်။

ရှင်းလင်းချက် (၂) ခုရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- အမုန်းစကားသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကြီးစွာဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ဖြစ်ပွားစေသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ချက်ဖြစ်လာသည့်အခါမျိုးတွင် အမုန်းစကားများတားဆီးကာကွယ်ရေး ကို ရေးဆွဲကြသည်။ ယင်းတားဆီး ချက်များသည် ရေးဆွဲနေစဉ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပျံ့နှံ့နေသော တစ်ဖက်သတ်အထင်မှားအမြင်မှားများကို

¹³ For example, while the International Covenant on Elimination of All Forms of Racial Discrimination (ICERD) includes a broad obligation on States to prohibit types of racist “bate speech,” the International Covenant on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), do not expressly require the similar prohibitions.

ကန့်သတ်ရန်၊ ဖြစ်ပွားနေသော အခြေအနေများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားခြင်း ဖြစ်သည်။¹⁴

- အမုန်းစကားကို တားဆီးကန့်သတ်ရန် လိုအပ်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများတွင် အမြဲတစေ ငြင်းခုံကြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် နိုင်ငံပေါင်းများစွာ က တစ်ခါတစ်ရံ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်အား မလိုအပ်သော ကန့်သတ် မှုများ ပြုလုပ်မိမည်ကို စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်ကြသည့်အတွက် ယင်းကဲ့သို့ကျယ်ပန့်သော တာဝန်ဝတ္တရားများကို ကန့်ကွက်ကြသည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေများ နှင့် ဒေသတွင်းဥပဒေများ အပြန်ပြန်ယှက်နွယ်ခြင်းဖြင့် ပြည်တွင်းဥပဒေများရေးဆွဲရာ တွင် အကာအကွယ်ပြုရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများအပေါ် အခြေခံ၍ အမျိုးမျိုးသော အမုန်းစကားများကို ကိုင်တွယ်ရန် ကွဲပြားခြားနားသော ချဉ်းကပ်စဉ်းစားမှုများ ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ယင်းနိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းဥပဒေများကို လေ့လာစုဆောင်း၍ နောက်ဆက်တွဲ အခန်း (၁)တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ARTICLE 19 က ထောက်ပြသည်မှာ မည်သည့်ဥပဒေစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းမဆို မူလစကားလုံးအသုံးအနှုန်း ကို အလွန်အကျွံ ပုံစံတကျဖြစ်အောင်အားထုတ်ခြင်းဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းအား မချုပ်ချယ်သင့် သို့မဟုတ် ယင်းအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုများသည် မူကြမ်းရေးဆွဲသူများက ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပြုစေကာ မူ အခွင့်အရေးများကိုခံစားရရှိနိုင်မှုအား မလိုအပ်ပဲ ကျဉ်းမြောင်းစေမည်ဆိုလျှင် လူ့အခွင့်အရေးကို မချုပ်ချယ် သင့်ဟု ဆိုသည်။

ထိုမျှသာမက နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များတွင် ထည့်သွင်းထားသည့် အကာအကွယ်ခံရမည့် ဝိသေသ လက္ခဏာများနှင့် သိသာထင်ရှားစွာဖော်ပြထားခြင်းမရှိသည့် အခြေအနေများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန် အတွက် အကျုံးဝင်စေရန်နှင့် လူသားတိုင်း တန်းတူညီမျှမှု အခွင့်အရေးရှိသည်ဟူသည့် မူဝါဒအား အထောက် အကူပြု နိုင်ရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များ၊ သဘောတူညီချက်များပါ အသုံးအနှုန်း ဝိသေသများကို အချိန်နှင့်အမျှ တိုးချဲ့အဓိပ္ပာယ်ပြန်ဆိုမှုများရှိသည်။¹⁵ နိုင်ငံတော်များများသည် အမုန်း

¹⁴ E.g., while the persecution of homosexuals, political dissidents and persons with disabilities during the World War II is well-documented, Article 20(2) of the ICCPR does not expressly recognise sexual orientation, disability, or political opinion hatred as a vehicle through which persons can be incited to violence, hostility or discrimination.

¹⁵ Articles 2 and 26 of the ICCPR leave the list of protected grounds deliberately open ended, allowing an expansive reading of additional characteristics. See, e.g. Manfred Nowak, UN Covenant on Civil and Political Rights, CCPR Commentary, 2nd revised edition, page 628; or European Court, *Tyrer v. UK*, A 26 (1978).

စကားကို တားဆီးကန့်သတ်ရန်အတွက် ပြည်တွင်းဥပဒေများရေးဆွဲရာတွင် နိုင်ငံတကာစာချုပ်စာတမ်းများ၌ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသော အကာအကွယ်ခံရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများကို အသိအမှတ်ပြုလာကြပြီး တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိရေးတို့ကို အာမခံချက်ပေးရန်အတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် တာဝန် ဝတ္တရားများတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲကြသည်။

အမုန်းစကားတားမြစ်သည့် ပုဒ်မများတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းကို အကာအကွယ်ခံရ မည့် လုံလောက်သည့် ဝိသေသလက္ခဏာများအပြည့်အစုံပါဝင်သင့်သည်။ ယင်းတွင် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ ကျား/မဖြစ်တည်မှု၊ ဘာသာစကား၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားသော တွေးခေါ်မြော်မြင်မှု၊ နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် လူမှုစာနစ်ဖြစ် ၊ ဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှု ၊ မွေးဖွားခြင်း၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေး သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင် အမှတ်လက္ခဏာ၊ မသန်စွမ်းဖြစ်မှု ၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဒုက္ခသည်အခြေအနေ၊ လိင်စိတ် တိမ်းညွတ်မှု ၊ ကျား/မ အမှတ်လက္ခဏာ သို့မဟုတ် ဒွီလိင်အခြေအနေ စသည့် ဝိသေသလက္ခဏာရပ်များ အားလုံးကို ထည့်သွင်းရမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ လိုအပ်ပါက ထပ်မံဖြည့်စွက်နိုင်စေရမည်။

အကာအကွယ်ပေးရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများ

ARTICLE 19 က နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းထားသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေး ဖော်ပြချက်များတွင် ရည်ညွှန်းထားသည့် အကာအကွယ်ပေးရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာရပ်များ အားလုံးကို အမုန်းဖြင့်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို လှုံ့ဆော်ပေးသည့် အခြေအနေများ အဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ပါသည်။

အဘယ့်ကြောင့် အမုန်းစကား ဟူသော ဝေါဟာရကို အသုံးပြုသနည်း။

ထုတ်ဖော်ပြသမှုတစ်စုံတရာကို အမုန်းစကားဟူ၍ တိကျသေချာစွာ အမှတ်သညာပြုခြင်းသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများတွင် အခြေပြုထားသည့် ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တန်းတူညီမျှခြင်း တန်ဖိုးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍအတွက် အရေးပါသည်။ သို့ရာတွင် အမုန်းစကားကို အရန်သင့်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားသည့် ထုတ်ဖော်ပြသမှုဖြင့် အသုံးပြုခြင်းသည် မလိုလားအပ်သည့် ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်စေသည့်အတွက် ရှောင်ရှားသင့်သည်။¹⁶ ယင်းဝေါဟာရသည် စိတ်ခံစားမှုအပေါ်တွင် ကြီးစွာ အခြေပြုထားပြီး လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုများ၊ အထူးသဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အရေးထားခြင်းမခံရသော အုပ်စုများ၊ အင်အားနည်းသောအုပ်စုများနှင့် ဆက်စပ်သည့် ကိစ္စရပ်များ တွင် ထိန်းညှိရန်အတွက် မလိုအပ်သော ကန့်သတ်ချက်များ ပြုလုပ်လာနိုင်သည်။

¹⁶ Also, arguments have been made that the term "hate speech" is of limited use due to its exclusive reliance on either legal or judicial responses, see Agnes Callamard, Comments and Recommendations on ECRI General Policy Recommendation No. 15 on Combating Hate Speech, May 2015.

အမုန်းစကား ဟူသော ဝေါဟာရ

အကျိုး	အပြစ်
<p>အမုန်းစကားများကို ဖြစ်စေသည့် အခြေအမြစ်မရှိသောထင်မြင်ယူဆမှုများ၊ ယင်း၏ လတ်တလောနှင့် သမိုင်းကြောင်း တစ်လျှောက် ဖြစ်ပွားနေသော၊ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများကို လူသိထင်ရှား အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် ရှုချခြင်း</p>	<p>အများပြည်သူ၏ အကျိုးစီးပွား နှင့် စပ်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များ၊ အထူးသဖြင့် အာဏာလက်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စများတွင် ရှိသင့်ရှိလိုက်သော ငြင်းခုံနှိမ့်ဆွေးခွေးမှုများကို ရုပ်တန်ဖေခြင်း။</p>
<p>လူ့အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပြုရန်အတွက် အမုန်းစကားကို ကျယ်ပြန့်စွာ ဆွေးနွေးမှုများအား မိတ်ဆောင်ကောက်ယူဆင်ခြင်နိုင်ခြင်း။</p>	<p>ပြောဆိုမှုနှင့် စွပ်စွဲပြောဆိုသော ထိခိုက်နစ်နာမှုအကြား ဆက်နွယ်မှုကို အလွန်အကျွံဖော်ပြခြင်း - ပြောဆိုသူ ၏ ဩဇာ သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသော ထိခိုက်နစ်နာမှုကို လွဲမှားစွာဆုံးဖြတ်ခြင်း သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အားကောင်းသော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသော ဝန်ပြန်ပြောဆိုနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမရှိခြင်း</p>
<p>ဦးတည်တိုက်ခိုက်ခံရသူများနှင့် အတူရပ်တည်ကြောင်း၊ ဖေးမကူညီမှုကို ဖော်ပြ၍ ၎င်းတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် တွန်းအားပေးခြင်း။</p>	<p>ပြောဆိုသူက ရည်ရွယ်ချက်ရှိချင်မှ ရှိနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း အန္တရာယ်ရှိသော လှုံ့ဆော်မှုပြုလုပ်မည်ဟူသော သတ်မှတ်ယူဆမှု(ဥပမာ - အနုပညာပန်တီးမူဖြင့် ဖြစ်စေ အငြင်းပွားဖွယ် ကိစ္စရပ်တစ်ခု မရှိနိုင်လှသော သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုမရှိသော မှတ်ချက်စကားကို လူမှုကွန်ယက်မီဒီယာပေါ်တွင် ရေးသားမှု သို့မဟုတ် ထေ့ဗေ့သော အရေးအသား (ဥပမာ - သရော်ခြင်း သို့မဟုတ် ငြင်းခုံနှိမ့်မှုကို ဖြစ်စေသော ဆွေးနွေးမှု)</p>
<p>ပြောဆိုလူနှင့် ၎င်းတို့အားထောက်ခံသူများကို တုံ့ပြန်ဖြေရှင်းမှုများနှင့် တွေ့ဆုံဆေခြင်း</p>	<p>အမုန်းစကားအားလုံးကို တရားဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည်ဟု မှားယွင်းစွာအကာကွယ်ပူဇော် ရာဇဝတ်ဖြစ်မှု သို့မဟုတ် လူမှုရေးအရ မထိရောက်သော သို့မဟုတ် မသင့်တော်သော တားဆီးမှုများ ပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုခြင်း</p>
<p>လူထုကို ပညာပေးခြင်း ၊ အမုန်းစကား၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ပိုမိုနားလည်လာစေခြင်းနှင့် အမုန်းစကားကို ပြောဆိုခြင်းအလေ့အထအား လျော့နည်းသွားစေသည်။</p>	<p>နားထောင်သူပရိသတ်က ပြောဆိုသူများကို ဝိတ်ဆိုတည်းဖြတ်ခြင်းခံရသည့် သူရဲကောင်းများအဖြစ် အထင်ရောက်လာစေရန် မိမိကိုယ်ကို ပုံဖော်လာနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် မအောင်မြင်သော တည်းဖြတ်ပိတ်ဆို့ရန် ကြိုးစားမှုက ၎င်းတို့၏ ပြောဆိုမှုများ မှန်ကန်သည်ဟု သက်သေပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားနိုင်ခြင်း</p>
<p>လူထုအတွင်း ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို စောင့်ကြည့်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း ၊ ထိရောက်သော တုံ့ပြန်မှု မျှဝါပြုလုပ်ရန် အသိပေးနိုင်ခြင်း</p>	<p>အဖွဲ့အစည်းအလိုက် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ဦးတည်ရမည့်အစား စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ အရေးယူခြင်းတို့ဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို လက်တွေ့နှင့် အွန်လိုင်းတို့တွင် အစိုးရ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိက စောင့်ကြည့်မှုများတိုးမြှင့်လာပြီး တည်းဖြတ်ပိတ်ပင်မှုအပေါ် အားပြုလာနိုင်ခြင်း ။</p>

အထက်ပါအကြောင်းရင်းများကြောင့် အသိပညာပေး အရေးဆိုသူအချို့က “အန္တရာယ်ရှိသော စကားများ”¹⁷ သို့မဟုတ် ကျယ်ပြန့်သော အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုများကို အဓိကထား၍ “ကြောက်ရွံ့စေသော စကားများ”¹⁸ ဟု ပိုမို ကျဉ်းမြောင်းတိကျစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြသည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကဲ့သို့သော အခင်းအကျင်းမျိုးတွင် သဘောထားမကြီးမှု၊ အဆိုဘက် ရောက်သော ပုံသေအရိုးစွဲအမြင်များရှိခြင်းနှင့် နှိမ့်ချခြင်း ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ၊ အကြမ်းဖက်ရန် လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ တခြားတစ်ပါးသောသူများအပေါ် ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုကြောင့် အကြမ်းဖက်ခြင်း¹⁹ သို့မဟုတ် မုန်းတီးမှုဖြင့် တိုက်ခိုက်ပြောဆိုခြင်း²⁰ စသည့် အချက်အလက်များအားလုံး အကျုံးဝင်စေရန် အမုန်းစကားဟူသော ယေဘုယျအသုံးအနှုန်းကို ရှောင်ရှားကြသည်။ ယင်းသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပြသမှုတစ်ခုခုကို အမုန်းစကား ဟု သုံးနှုန်းလိုက်ခြင်း ဖြင့် သာမန်ပြောဆိုမှုများနှင့် ရောထွေးသွားစေနိုင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြောဆိုနိုင်သည်ဟု အသိအမှတ်ပြုရာရောက်သွားနိုင်သည့် အငြင်းပွားဖွယ် ဝေါဟာရဖြစ်သွားမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင်း ပြသနေသည်။

17 Susan Benesch, *Dangerous Speech: A Proposal to Prevent Group Violence*, 23 February 2013.
18 A. Buysse, *Words of Violence: 'fear speech', or How Violent Conflict Escalation Relates to the Freedom of Expression*, *Human Rights Quarterly*, Vol. 91, p. 1435 – 84.
19 UN HRC Resolution 16/18 on Combating intolerance, negative stereotyping and stigmatisation of, and discrimination, incitement to violence, and violence against persons based on religion or belief (Resolution 16/18), *A/HRC/Res/16/18*, adopted without a vote on 24 March 2011.
20 UN HRC Resolution 16/18 on situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar, *A/HRC/Res/29/21*, adopted without a vote on 3 July 2015.

အမုန်းစကား အတွက် အဆိုပြုအသုံးအနှုန်း

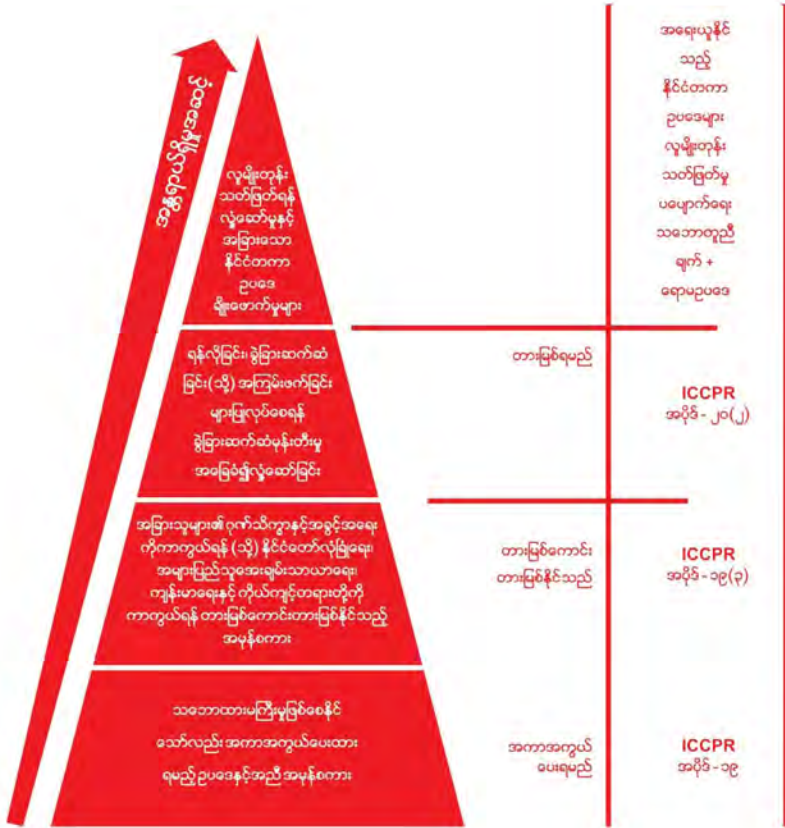
အထက်ပါအကြောင်းရင်းများကြောင့် အမုန်းစကားကို ၎င်း၏ပြင်းထန်မှုအဆင့်²¹ အလိုက် အမုန်းစကားဟု သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အောက်တွင် ထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုမှုများကို ပိုမိုရှင်းလင်းစေရန် ၊ ၎င်းအမုန်းစကားများကို သင့်တော် ထိရောက်သည့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမှုများ လွယ်ကူစွာပြုလုပ်နိုင်စေရန် အဆင့် (၃) ဆင့်ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ ရန်²² အဆိုပြုသည်။

1. နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ဖြစ်မှုဥပဒေများ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၂၀၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၂) အရ နိုင်ငံအစိုးရများက ရာဇဝတ်မှု ၊ တရားမမှု နှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ပုံစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများဖြင့် တားမြစ်ရမည့် ‘အမုန်းစကား’
2. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၁၉၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၃) အရ နိုင်ငံအစိုးရများက ဥပဒေထုတ်ပြန်၍ ကန့်သတ်မည်ဆိုပါက ကန့်သတ်နိုင်သည့် ‘အမုန်းစကား’ ၊
3. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၁၉၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၂) အရ အကာအကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ - ယင်းတို့တွင် သဘောထားမကြီးမှု နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို ထုတ်ဖော်ပြသခြင်း နှင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရက လက်ခံ နိုင်ဖွယ်ရာမရှိသော ဝေဖန်ပြောဆိုမှုများပါဝင်နိုင်သော်လည်း ဥပဒေဖြင့်တရားစွဲဆိုကန့်သတ်ခြင်း မပြု သင့်ပါ။

²¹ For the severity analysis for each category, see Part III.

²² This approach is based upon that advanced by the UN Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression (Special Rapporteur on FOE) in his annual report to the General Assembly, A/76/157, 7 September 2012 (the 2012 Report of the Special Rapporteur on FOE).

အမှန်းစကား ပီရမစ်

တားဆီးပိတ်ပင်ရမည့် ‘အမုန်းစကား’

နိုင်ငံတကာဥပဒေများအရ နိုင်ငံအစိုးရများသည် အပြင်းထန်ဆုံးသော အမုန်းစကားပုံစံမျိုးကို ဥပဒေဖြင့် ကန့်သတ်တားဆီးရမည်။ ၎င်းတားမြစ်ကန့်သတ်မှုများသည် ပြောဆိုသူက ရည်ရွယ်သော ၊ ပြောဆိုနိုင်ခွင့် ရှိသော ခြွင်းချက်နှင့် ပြန်လည်ပြောင်းလဲ၍မရသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုဆိုးကျိုးများကို တားဆီးနိုင်ရန် စနစ်တကျပြုလုပ်ထားရမည်။

၎င်းတို့မှာ-

“လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကို အများပြည်သူအား တိုက်ရိုက် လှုံ့ဆော်ပြောဆိုခြင်း - လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုအား တားဆီးအရေးယူရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်²³ (လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်)နှင့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံးများ၏ ရောမဥပဒေ (၁၉၉၈) (ရောမဥပဒေ)²⁴ တို့အရ တားမြစ်ထားသည်။ အခြားသော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ပြစ်မှု ဥပဒေများကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖြစ်စေသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံ နှိမ်ချလှုံ့ဆော်ပြောဆိုမှု စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှုသဘော တူညီချက် သို့မဟုတ် ရောမဥပဒေတစ်မျိုးမျိုးဖြင့် အပြစ်ပေးရန် မလိုအပ်သော်လည်း ဤအုပ်စုထဲတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမုန်းတရားကို လှုံ့ဆော်စည်းရုံးခြင်း ၊ ရန်လိုခြင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်း တို့သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၂၀၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၂) အရ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဖြစ်သကဲ့သို့ အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၁၉၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၃) ပါ ဖွင့်ဆိုချက်များကိုလည်း အလေးဂရုပြုရ မည်ဖြစ်သည်။²⁵

²³ The Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, 9 December 1948, UN Treaty Series, vol. 78, p. 277, Article 3(c).

²⁴ The Rome Statute of the International Criminal Court (last amended 2010), 17 July 1998, ISBN No. 92-9227-227-6, Article 6, Article 25(3)(e); See also Article 4(e) of the 1993 Statute of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY) and Article 2(3) (c) of the 1994 Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda (ICTR).

²⁵ Article 20(2) of the ICCPR only specifically requires prohibitions on the advocacy of national, racial and religious hatred. However, ARTICLE 19 argues that advocacy of hatred on the basis of all other recognised characteristics protected from discrimination under international human rights law.

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုပပျောက်ရေးသဘောတူညီချက် (the ICERD)²⁶ အပိုဒ် - ၄ တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရများအနေဖြင့် လူမျိုးတစ်မျိုး၊ အသားအရောင် သို့မဟုတ် မျိုးနွယ်အုပ်စု တစ်စုမှလူများက လူမျိုးကြီးဝါဒအခြေခံထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ဝါဒဖြန့်ချိမှုအားလုံး သို့မဟုတ် တစ်မျိုးမျိုးသော လူမျိုးစုအခြေခံမုန်းတီးမှု သို့မဟုတ် ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုများကို တိုးမြှင့်စေရန် သို့မဟုတ် ယင်းသို့ပြုလုပ်ခြင်းများက သင့်တော်မှန်ကန်သည်ဟု ဝါဒဖြန့်မှုအားလုံးကို ပိတ်ပင်တားဆီးရမည်။ ထိုမျှသာမက ယင်းသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ၊ လုပ်ဆောင်မှုများ ၊ ပြောဆိုမှုများကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း တွင်ဖော်ပြထားသည့် မူဝါဒများ၊ ICERD အပိုဒ် - ၅ တွင်ဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးများကို အလေးဂရုပြု၍ ၎င်းတို့အား အမြစ်ပြတ် ဖယ်ရှားရန် အပြုသဘောဆောင်သော လုပ်ဆောင်မှု များကို ချက်ချင်း အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။ လူမျိုးရေးမုန်းတီးမှုများပပျောက် ရေးကော်မတီသည် မကြာသေးမီက အတည်ပြုခဲ့သော လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု အမုန်းစကားများတိုက်ဖျက်ရေး ဆိုင်ရာ ပုံမှန်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ၃၅ တွင် ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ အတိုင်းအတာနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆို ရေးသားခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့ကို ရှင်းလင်းထားသည်။²⁷ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် အမုန်းစကားကို တိုက်ဖျက်ရန် အပြုသဘောဆောင်သည့် နည်းလမ်းများ အကြောင်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၂၀၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၂) ထက် ICERD တွင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ အသေးစိတ် ဖော်ပြထားသည်။ ARTICLE 19 က နိုင်ငံတကာစာချုပ်များ ဥပဒေဆိုင်ရာ ဗီယင်နာ သဘောတူညီချက်ကိုအခြေခံ၍ ယင်းပဋိပက္ခများကို မည်သို့ပြန်လည် ချစ်ကြည်ပေါင်းစည်း နိုင်ကြောင်း အကြံပြုချက်များ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။²⁸

²⁶ International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, 21 December 1965, UN Treaty Series, vol. 660, p. 195.

²⁷ ICERD Committee, CERD/C/GC/35, 9 September 2013.

²⁸ Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969, Articles 31 and 32. For detailed information on reconciliation the different standards under the ICCPR and ICERD, see, ARTICLE 19, Prohibiting Incitement, op.cit., Recommendation 5.

တားဆီးကန့်သတ်လိုက် ကန့်သတ်နိုင်သော "အမုန်းစကား"

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများက နိုင်ငံတော်အစိုးရများအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ကို ခြွင်းချက်အခြေအနေတွင် ကန့်သတ်နိုင်ခွင့်ပြုထားသော်လည်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၁၉၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၃) တွင်ဖော်ပြထားသော အဆင့်(၃) ဆင့် စစ်ဆေးခြင်းဖြင့် ကိုက်ညီမှုရှိရမည်။ ၎င်းကန့်သတ်ချက်များသည် -

၁. ဥပဒေဖြင့်ပြဋ္ဌာန်း ကန့်သတ်ရမည်။
၂. အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ ကဲ့သို့သော တရားမျှတသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကန့်သတ်ရမည်။
၃. ဒီမိုကရေစီ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် လိုအပ်မှသာ ကန့်သတ်ရမည်။

အချို့သော အမုန်းစကားများမှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို ဦးတည်၍ ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက် ပြောဆိုကြ ကြောင်း နားလည်နိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော အမုန်းစကားမျိုးမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၂၀၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၂) ပါ ရည်ညွှန်းချက်နှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပြောဆိုသူသည် အကာအကွယ်ပြုရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာ များကိုပိုင်ဆိုင်ထားသည့် အခြားသော အုပ်စုဝင်များအား တိုက်ခိုက်ရန်ရည်ရွယ်ချက် မပါဝင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၎င်းကဲ့သို့သော အမုန်းစကားများတွင် အကြမ်းဖက်မှုပြုရန် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ ထိပါးနှောက် ယှက်ခြင်းနှင့် စော်ကားမော်ကားပြုခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

ဥပဒေဖြင့် အရေးယူခြင်းမပြုရမည့် "အမုန်းစကား"

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပြသမှုသည် ဒေါသထွက်စရာ သို့မဟုတ် စော်ကားမှု ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် သတ်မှတ်အဆင့်များနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိပေ။ ၎င်းတို့ကို အခြေအမြစ်မရှိသော အစွဲ အလမ်း ထင်မြင်ယူဆမှုများအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပြီး သဘောထားသေးသိမ်မှုများ မြင့်တက်လာနိုင်ဖွယ် ရှိသော ထုတ်ဖော်ပြသပြောဆိုမှုများ ဖြစ်ဖွယ်ရာရှိသော်လည်း ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်ရန် သင့်တော်သည့် ပြင်းထန်မှု သတ်မှတ်အဆင့်များနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိပါ။

နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် ‘အမုန်းစကား’ ၏ လက္ခဏာရပ်ဖြစ်သည့် ကြိုတင်သတ်မှတ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ကိုင်တွယ်ရန် တရားဥပဒေနှင့်မူဝါဒ အစီအမံများကိုလုပ်ဆောင်ခြင်းအား ဖြင့် ဟန့်တားခြင်းမဟုတ်ဘဲ အစိုးရဝန်ထမ်း အရာရှိများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် ပြည်သူ့အားလုံးအား တန်ပြန်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် အခွင့်အလမ်းမြင့်မားစေခြင်းသာဖြစ်သည်။

နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် ဤအရေးကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းလိုသော (မပြီးဆုံးနိုင်သော) နည်းလမ်းမျိုးစုံကို ယခုစာအုပ်၏ အပိုင်း- II တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။

အသုံးပြုနိုင်သော ကိုးကားများ

- Rabat Plan of Action - သည် နိုင်ငံအစိုးရများကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၂၀၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၂) အရ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ရန်လိုခြင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်း တို့ပါဝင်သည့် အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေး မုန်းတီးမှုများအား လှုံ့ဆော်မှုများကို တားမြစ်ရန် ယင်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ အကိုးအကားပြုရန် လမ်းညွှန်စာတမ်း ဖြစ်သည်။
- ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ရန်လိုခြင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ကိုလှုံ့ဆော်မှုများအား တားမြစ်ခြင်း (Prohibiting incitement to discrimination, hostility or violence) - အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ် (ICCPR) အပိုဒ် ၂၀၊ အပိုဒ်ခွဲ - (၂) ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အသေးစိတ်ကျယ်ကျယ် ပြန်ပြန်ရှင်းလင်း ဖော်ပြ ထားသည့် လှုံ့ဆော်မှုများကို တားမြစ်ကန့်သတ်ရန် ARTICLE 19 ၏မူဝါဒ။
- လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှမှုဆိုင်ရာ ကမ်ဒန်မူဝါဒ (Camden Principles on Freedom of Expression and Equality) - လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုကို လေးစားမှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ခြင်းအကြားက စနစ်ကျ သော ဆက်နွယ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အားလုံး သဘောတူညီမှု ရရှိစေရန် မူဝါဒများနှင့် အကြံပြုချက်များ

အမုန်းစကား နှင့် အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှုသည် တူညီပါသလား။

‘အမုန်းစကား’ နှင့် ‘အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှုများ’ ကို များသောအားဖြင့် တစ်ခုတည်းအဖြစ်ပေါင်းစည်း၍ အလဲအလှယ်သုံးစွဲကြသော်လည်း ယင်းတို့ကို ခွဲခြားသိမြင်ရန် လိုအပ်သည်။ နှစ်မျိုးလုံးသည် သဘောထားမကြီးမှုနှင့် အခြေအမြစ်မရှိသော အယူအဆများ၏ အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သော်လည်း အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှုများမှာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကျင့်သုံးခြင်း၌ အကျုံးမဝင်ပါ။ အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှု ဟူသောစကားလုံးကို ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုကြသော်လည်း ခံစားမှုအခြေခံ အမုန်းဟူသော စကားလုံးသည် အမုန်းစကားအပါအဝင် မုန်းတီးမှုပါသော မည်သည့်ဖော်ပြမှုမဆို ရာဇဝတ်မှုဖြစ်သည်ဟု လူအများကို ထင်မြင်သွားစေနိုင်သည်။ ယင်းသို့ မဖြစ်စေရပါ။

အမုန်းစကားအားလုံးသည် စိုးရိမ်ပူပန်စရာအကြောင်းရင်းဖြစ်နိုင်သော်လည်း၊ ယင်းတို့အားလုံး ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည်မဟုတ်ပေ။ သို့ကြောင့် အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှု မဟုတ်ပေ။

အမုန်းအခြေပြုရာဇဝတ်မှုဆိုသည်မှာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူက ခံရသူကို ဘက်လိုက်သော စေ့ဆော်မှု တစ်ခုခုကြောင့် ရာဇဝတ်ပြစ်မှု တစ်မျိုးမျိုးအား ရည်ရွယ်ကျူးလွန်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အများစုသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို မတရားဖိနှိပ်နိုင်သည့် အခြေအမြစ်မရှိသောအရိုးစွဲထင်မြင်ယူဆမှုများကို ခြုံငုံမိစေရန် အချို့သော ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများအား အမုန်းအခြေခံ ရာဇဝတ်မှုများအဖြစ် နာမည်တပ်သည်။ ယင်းသို့အသိအမှတ်ပြုမှုသည် ဘေးဖယ်ထုတ်ခြင်းခံနေရသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များကို ရာဇဝတ်မှုတရား စီရင်ရေးစနစ်တွင် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန်နှင့် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသည့် ရာဇဝတ်ဘေးဒဏ်များကို အပြည့်အဝအသိအမှတ်ပြုသည်ဟု ခံစားရစေရန် ရည်ရွယ် သည်။

ဥရောပ လုံခြုံရေးနှင့် ပူးပေါင်းအဖွဲ့အစည်း (the OSCE) က အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှုများကို အချက်နှစ်ချက်ဖြင့် သိသာနိုင်သည် ဟုဆိုသည်။

- အခြေခံ ရာဇဝတ်ပြစ်မှု တစ်ခုခု (ဥပမာ - လူသတ်မှု) နှင့်
- ဘက်လိုက်သော စေ့ဆော်မှုတစ်ခုခုကြောင့် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်း (ဥပမာ - လူနည်းစုလူမျိုးနွယ်ကို ဆန့်ကျင်သော) ၊ ဆိုလိုသည်မှာ ကျူးလွန်သူသည် ခံရသူ၏ အကာအကွယ်ခံရသည့် ပိသေသလက္ခဏာတစ်ခုခုကြောင့် ကျူးလွန်ရန် ရွေးချယ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။²⁹

ဘက်လိုက်သောစေ့ဆော်မှုတစ်ခုခုကြောင့် ဖြစ်ပွားသောရာဇဝတ်မှုဟူသော စကားရပ်သည် ပြစ်မှု ကြောင်းအရ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း သက်သေပြရမည်ဖြစ်ပြီး အမုန်းတရားတစ်ခုတည်းကို သက်သေပြစရာမလိုဟု ဆိုလိုသည်။

²⁹ Hate Crime Laws: A practical guide, the OSCE, 2009.

၂၀၂၁

မူစလင်မိသားစုတစ်စုသည် ခရစ်ယာန်မိသားစုအများစုနေထိုင်ရာ မြို့လေးတစ်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့လာသည်။ အိမ်နီးနား ချင်းတစ်ယောက်က ၎င်းတို့၏ နေအိမ်ပြတင်းပေါက်ကို ရိုက်ချိုးလိုက်သည်။ အနီးအနားဖြတ်သွားသူတစ်ယောက်က ဘာလို့ အဲဒီလိုလုပ်တာလဲဟု မေးမြန်းသည့်အခါ ပြုလုပ်သူက သူတို့လိုလူတွေ တို့မြို့ကို ထပ်ရောက်လာပြီး ငါတို့မြို့ကို အပိုင်စီး မသွားအောင် တားဖို့လိုတယ် ဟုဖြေကြားခဲ့သည်။ ယင်းဥပမာတွင် ပစ္စည်းဥစ္စာဖျက်စီးသည့် ပြစ်မှုပေါ်ပေါက်သည်။ ထိုမျှသာမက ကျူးလွန်သူ သည် ၎င်း၏ ဘက်လိုက်သော ဈေးဆော်မှုကို ဖြတ်သွားဖြတ်လာတစ်ယောက်အား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း ဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြသခဲ့သည်။ သူ့ကို အမုန်းအခြေခံ ရာဇဝတ်မှုကို ကျူးလွန်ခြင်းကြောင့် ပစ္စည်းဥစ္စာထိခိုက်ပျက်စီးမှုအတွက် တရားစွဲဆိုခံရနိုင်ဖွယ်ရာရှိပြီး ဘက်လိုက်သော ဈေးဆော်မှုကြောင့် ကျူးလွန်သည့်ဖြစ်သည့်အတွက် ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်ကို ချမှတ်ခံရ နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ယင်းပြစ်မှု အတွက် ဖြတ်သွားဖြတ်လာ တစ်ယောက်နှင့် ပြောစကား သည်သာ သက်သေအဖြစ်လျော်ညီသော်လည်း ၊ သူ၏ ပြော စကား သည် အခြားသော ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများအတွက် အခြေခံအကြောင်းရင်းမဖြစ်နိုင်ပေ။

အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှုအများစုတွင် အမုန်းစကားသည် ရာဇဝတ်ပြစ်မှု၏ အခြေခံအချက်ဖြစ် လိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ ပြစ်မှု မကျူးလွန်ခင် ၊ ကျူးလွန်နေဆဲနှင့် ကျူးလွန်ပြီးကာလတွင် ချက်ချင်း ပြောဆိုသောနှုတ်ထွက်စကားသည် ဘက်လိုက်သောဈေးဆော်မှု ကို ညွှန်းသောအချက်ဖြစ်သည့် အတွက် သက်သေအဖြစ် တင်သွင်းနိုင်သည်။ ယင်းကဲ့သို့သော အမှုများတွင် စွပ်စွဲခံရသူအနေဖြင့် ယင်းပြောဆိုမှုများကို လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုတွင် အကျုံးဝင်သည်ဟု ခုခံချေပခြင်းကို ခွင့်မပြုသင့်ပါ။

သို့ရာတွင် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် ပြင်းထန်သောအမုန်း စကားပုံစံမျိုးကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ရန် လိုအပ်ပြီး အချို့သော ခြင်းချက်အခြေအနေများကို ရာဇဝတ် ပြစ်မှုပုဒ်မများ ပြဋ္ဌာန်းရနိုင်သည်။ ထိုသို့သော ပြစ်မှုများ၌ အမုန်းစကား ကိုယ်၌ကပင် ရာဇဝတ် ပြစ်မှုမြောက်သည့် အပြုအမူတွင်ပါဝင်နိုင်သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် အဆင့်အတိုင်း ဆိုလျှင် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်အရေးယူရမည့် အပြင်းထန်ဆုံးသော အမုန်းစကားများမှာ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ရန် လှုံ့ဆော်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်း၊ ရန်လိုခြင်း ၊ သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း တို့ပြုလုပ်စေရန် လှုံ့ဆော်သည့်အမုန်းစကားပါဝင်သော လှုံ့ဆော်တို့ ဖြစ်သည်။

ဥပမာ
ယှဉ်ပြိုင်မှုပြင်းထန်နေသည့် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲ အကြိုကာလတွင် လက်ရှိသမ္မတသည် လူထုစည်းဝေးပွဲ များ၌ မိန့်ခွန်းများပေးနေသည်။ ၎င်းလူထုစည်းဝေးပွဲများတွင် သူသည် အတိုက်အခံပါတီထောက်ခံသူ အခြားသောတိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်များက လက်နက်တပ်ဆင်လျှက်ရှိပြီး သူ့အားထောက်ခံသူများ၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ခြိမ်းခြောက်လာနိုင်သည့်အလားအလာရှိသည်ဟူသော ကောလဟာလကို ထည့်သွင်း ပြောဆိုခဲ့သည်။ တင်းမာမှုများမြင့်တက်လာသည့်နောက်တွင် သူသည် လူမျိုးရေးခွဲခြားသည့် အသုံးအနှုန်းများသုံးစွဲ၍ ဆယ်စုနှစ်ကျော်ကာလက နိုင်ငံတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့သည့် လူ့အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုတွင် အသုံးပြုခဲ့သည့် နှိုးဆော်သံများကိုအသုံးပြုကာ ၎င်းအားထောက်ခံသူများ ကို ရွေးကောက် ပွဲ အနိုင်ရလဒ်သေချာစေရန် လိုအပ်သောကြိုတင်ကာကွယ်မှုများပြုလုပ်ထားရန် လှုံ့ဆော်ခဲ့သည်။

အထက်ပါအဖြစ်အပျက်တွင် သမ္မတသည် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပေါ်စေရန်လှုံ့ဆော်သည့် အမုန်းစကားအဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေကြောင်းတွေ့ရသည်။ သူသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ရှိရင်းစွဲ လူမျိုးရေး တင်းမာမှု အကြောင်းကို နားလည်သဘောပေါက်ပြီး အသုံးပြုရန်ကြိုးစားနေသည့်အပြင် ဩဇာကြီးမားသည့် နိုင်ငံရေး သမားလည်း ဖြစ်သည့်အလျောက် သူသုံးစွဲလိုက်သည့် အသုံးအနှုန်းတစ်စုံတစ်ရာသည် ၎င်းကိုထောက်ခံသူ များက အတိုက်အခံအင်အားစုဝင် လူမျိုးစုအုပ်စုကို ဦးတည်၍ ရန်လိုသည့် အပြုအမူဖြစ်ပွားစေနိုင်သည်။

အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဖြစ်စေ ၊ မဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ ဤကဲ့သို့သော အမုန်းစကားမျိုးကို အမုန်း ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်အရေးယူထားမြစ်သင့်သည်။

နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် တားမြစ်အရေးယူရန်လိုအပ်သည့် (သိသိသာသာပြင်းထန်သည့်) အမုန်းစကား ပုံစံမျိုးရှိသကဲ့သို့ အစိုးရများအနေဖြင့် ကန့်သတ်တားမြစ်လိုက တားမြစ်နိုင်သည့် အမုန်းစကားမျိုးလည်း ရှိသည်။ ယင်းအမုန်းစကားအမျိုးအစားတွင် တစ်ဦးချင်းအားရည်ရွယ်၍ ဘက်လိုက်မှုပါသော ခြိမ်းခြောက်မှု ၊ ဇော်ကားမှု၊ သို့မဟုတ် ထိပါးနှောင့်ယှက်မှု (အထက်ပါ အမုန်းစကား အဆင့်သတ်မှတ်ချက်ကိုကြည့်ပါ) တို့ပါဝင်သည်။

ဥပမာ
အမျိုးသမီး လိင်တူစုံတွဲ တစ်တွဲသည် ရထားပေါ်တွင် ၎င်းတို့စုံတွဲအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှိမ်ချသော၊ လိင်တူချစ်ခြင်းကို လက်မခံသည့် ဆိုးရွားလှသော စကားလုံးများသုံးစွဲ၍ အော်ဟစ်လာသူတစ်ဦးနှင့် ရင်ဆိုင်ရကာ လတ်တလော အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားလာနိုင်သည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ရင်ဆိုင်ရသည်။

တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အများစုတွင် ဤကဲ့သို့သော အဖြစ်အပျက်မျိုးကို ဘက်လိုက်မှုက လှုံ့ဆော်သည့် ပြစ်မှုအဖြစ် တရားစွဲဆိုပါလိမ့်မည်။ အထက်ပါ ကြမ်းတမ်းရန်လိုသော ခရီးသည်၏ ရန်ရှင်း ကြမ်းတမ်းသော စကားများသည် အမုန်းစကား အဆင့်အတန်းတွင် ပါဝင်သကဲ့သို့ ဇော်ကား နှောင့်ယှက်မှုတွင်လည်း အကျုံးဝင်သည်။ ယင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုပြသမှုတွင် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်စုံ တစ်ရာပါဝင်သည့်အတွက် ပြစ်မှုကျူးလွန်ကြောင်း သိသာသည့်အပြင် ဘက်လိုက်သော အတွေးအခေါ် အယူအဆအပေါ်အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အပြုအမူဖြစ်သည့်အတွက် ယင်းအပြုအမူသည် ဘက်လိုက်သောလှုံ့ဆော်မှုပါဝင်သည့် သက်သေဖြစ်သည်။

အလွန်အကျွံထိပါးစော်ကားသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ

နိုင်ငံတကာလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်စံနှုန်းများက စော်ကားနှောက်ယှက်သော၊ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသော၊ သို့မဟုတ် ထိတ်လန့်စေသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုမျိုး³¹⁾ ကို အကာအကွယ်ပေးထားပြီး တစ်စုံတစ်ယောက် သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စုကို စော်ကား နှောက်ယှက်သည်ဆိုသည့် အခြေခံအချက်ဖြင့် တားမြစ်ကန့်သတ်မှုများပြုလုပ်ခြင်းကို ခွင့်မပြုပါ။ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများက သူတစ်ပါးအား စော်ကားပိုင်ခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းမဟုတ်သကဲ့သို့ ယင်းသို့စော်ကားပြောဆိုခံရပါကလည်း ယင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို ကန့်ကွက်ပြောဆိုခွင့် ၊ တုံ့ပြန်ခွင့်ကို အပြည့်အဝခွင့်ပြုပေးထားသည်။

သို့ရာတွင် နိုင်ငံအစိုးရများသည် ယင်းကဲ့သို့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုမျိုးကို စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသည်ဟူသော ခေါင်းစဉ်တပ်၍ ကန့်သတ်တားမြစ်မှုများ မကြာခဏ ပြုလုပ်လေ့ရှိသည့်အပြင် တစ်ခါတစ်ရံ ထိုသို့ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေမှု အနည်းအများပေါ်လိုက်၍ ကန့်သတ်တားမြစ်မှုကို ချမှတ်သည်။ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေခြင်း၏ သဘောသဘာဝကိုယ်၌က ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်မကျသော သဘောသဘာဝ ရှိသည့် အတွက် နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် အချို့သော အမြင်အယူအဆများကို အာဏာသုံး၍ ကန့်သတ်ရန် ခွင့်ပြုပေးသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသော ပြောဆိုမှုများကို ကန့်သတ်ရာတွင် အများပြည်သူအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုများကို ဥပဒေနှင့်အညီ လိုက်လျောညီထွေမှုရှိအောင် မည်သို့လိုက်နာရမည်ကို တိကျသေချာမှုနှင့် ရှင်းလင်းမှု မရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။ သို့ပါသောကြောင့် ARTICLE 19 သည် အခန်း III တွင်ဖော်ပြထားသည့် ပြင်းထန်မှုအဆင့်အတန်းသတ်မှတ်ချက်အတွင်း ကျရောက်သည်ဟူ၍ သက်သေပြ နိုင်ခြင်းမရှိပါက ခွဲခြားဆက်ဆံနှိမ့်ချသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုပင် ဖြစ်စေကာမူ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသည် ဟူသော အခြေခံအကြောင်း ပြချက်ဖြင့် မည်သည့်အခါ မျှ မပိတ်ပင်သင့်ဟု ယုံကြည်သည်။

³¹⁾ European Court: *Hannicks v. UK*, App No. 549372, 7 December 1976; General Comment No. 34, op. cit., para 11; describes the scope of the right to freedom of expression as including "deeply offensive" speech.

အချို့ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုများမှာ အလွန်စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေရာကောင်းပြီး တန်ဖိုးမဲ့လွန်းသည့် အတွက် အန္တရာယ်ရှိသည်ဟု ထောက်ပြပြောဆိုမှုများ ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းထောက်ပြပြောဆိုမှုများသည် လူနည်းစုအုပ်စုများအပေါ် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အာဏာအလွှဲသုံးစားပြုမှုများကို စောင့်ကြည့်ကြပ်မတ်ရန် အရေးပါသည်ဆိုသည့်အချက်ကို လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ ထိုမျှသာမက (ယင်းအနှောက်အယှက်ဖြစ် စေသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အချက်များသည်) အများပြည်သူအကျိုးစီးပွား အတွက် တန်ပြန်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ နှင့် ငြင်းခုံမှုများဖြစ်စေသည့် အရွေ့တစ်ခုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းရင်းခံများဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် တားမြစ်ကန့်သတ်မှုဥပဒေများထက် တန်ပြန်ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုမှုများ ထွက်ပေါ်လာစေနိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများကို များနိုင်သမျှ များလာစေရန် လမ်းဖွင့်ပေးသည့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ မူဝါဒများ နှင့် နည်းဥပဒေများကို ပိုမိုဦးစားပေးသင့်သည်။

ဘာသာ သာသနာညှိုးနွမ်းစေမှု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်စေမှု

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများသည် လူသားများကိုသာ အကာအကွယ်ပေးပြီး အကောင်အထည် မရှိသည့် ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု အယူအဆအတွေးအခေါ်များကို အကာအကွယ်မ ပေးပါ။ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအယူအဆများ သို့မဟုတ် အမှတ်လက္ခဏာများကို ဝေဖန်သုံးသပ်မှုများမှ အကာအကွယ်ပြုရန် သို့မဟုတ် ကိုးကွယ် ယုံကြည်သူများ၏ စိတ်ခံစားချက်ကို ဝေဖန်ခံရခြင်း ၊ အနှောက်အယှက်ပြုခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် မကန့် သတ်နိုင်ပါ။ ထိုအချက်များမှာ နိုင်ငံအများစုက နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မကိုက်ညီ သော ဘာသာ၊ သာသနာ ညှိုးနွမ်းစေမှု ဥပဒေများကို ကိုင်စွဲနိုင်ရန်ပေးလေ့ရှိသည့် အကြောင်းပြချက် များအနက် အချို့ဖြစ်သည်။

ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံအစိုးရများ၏ ဘာသာ၊ သာသနာ ညှိုးနွမ်းစေမှုတားမြစ်ချက်များမှာ အောက်ပါ အဆင့်သတ်မှတ်ချက်များအနက် တစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပို၍ ကိုက်ညီလေ့ရှိသည်။

1. တိုက်ရိုက် သာသနာညှိုးနွမ်းစေမှု - ယင်းသည် ဘာသာတရားတစ်ခု ၊ ယင်း၏ဆုံးမဩဝါဒများ ၊ အမှတ်အသားများ ၊ သို့မဟုတ် အမွန်အမြတ်ထားသည့် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးအချက်အလက်များအား တွေးဆဝေဖန်ချက်များ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောဆိုမှုများ ၊ အထင်သေးခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုခြင်း၊ အခြေအမြစ်မရှိ ဝေဖန်ခြင်း သို့မဟုတ် အသရေဖျက်ခြင်း တို့မှ အကာအကွယ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။

2. ဘာသာရေး ခံစားချက်ကို စော်ကားထိခိုက်စေခြင်း - လူတစ်စုအား ၎င်းတို့ကိုးကွယ်ယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားအပေါ်အခြေခံ၍ စော်ကားခြင်း ၊ စိတ်အနှောက်အယှက်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် နာကြည်းစေခြင်း စသည့် စိတ်ထိခိုက်လွယ်မှု သို့မဟုတ် ခံစားချက်တို့အား အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

3. ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို ကန့်သတ်ရန် ကျယ်ပြန့်ဝေဝါးသောဥပဒေများ - ၎င်းတို့သည် အများအားဖြင့် အများပြည်သူ၏ ကိုယ်ကျင့်တရား နှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကို ကာကွယ်ရန် ကျယ်ပြန့်ဝေဝါးစွာ ရေးဆွဲထားသော ဥပဒေများ ဖြစ်ကြပြီး လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို ကန့်သတ်ရန်နှင့် ဘာသာရေးနှင့် ယုံကြည်မှုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးငြင်း ခုန်မှုများကို ပိတ်ပင်ရန်အတွက် တရားမျှတမှုမရှိစွာ အသုံးပြုသည်။³¹

၎င်းအဆင့်သတ်မှတ်ချက်တွင်အကျုံးဝင်သော မည်သည့်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကိုမဆို အထက်အဆင့်များတွင် ဖော်ပြထားသည့် အမုန်းစကားအင်္ဂါ ရပ်များနှင့် မကိုက်ညီပါက အမုန်းစကား ဟု မသတ်မှတ်ရန် နှင့် ၎င်းထုတ် ဖော်ပြောဆိုမှုများသည် တားမြစ်ရမည့် ပြင်းထန်မှုအဆင့်များနှင့် မကိုက်ညီပါက တားမြစ်ကန့်သတ်ခြင်း မပြုလုပ်ပါရန် ကျွန်ုပ်တို့ အကြံပြုပါသည်။ (ပြင်းထန်မှုသတ်မှတ်အဆင့် နှင့် အဆင့် ၆ ဆင့်စစ်ဆေးခြင်း ကိုကြည့်ပါ)

³¹ This typology is adapted from the analysis of the European Commission for Democracy through Law (the Venice Commission) in [The relationship between freedom of expression and freedom of religion: the issue of regulation and prosecution of blasphemy, religious insult and incitement to religious hatred](#), October 2008.

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများက ဘာသာ၊ သာသနာစော်ကားခြင်းအတွက် တားမြစ်ချက်များကို ရုပ်သိမ်းပယ်ဖျက်ပေးရန် ပြတ်သားတိကျစွာ ဆိုသည်။ ယင်းအချက်ကို Rabat Plan of Action³² တွင် အကြံပြုထားပြီး လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ယေဘုယျမှတ်ချက် အမှတ် (၃၄)³³ က ခိုင်ခိုင်မာမာ ထောက်ခံသည်။ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ အထူးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများစွာတွင် လူ့အခွင့်အရေး အပေါ် ဘာသာ၊ သာသနာ အကြည်ညိုပျက်စေမှုဥပဒေများ၏ သက်ရောက်မှုကို စိုးရိမ်ပူပန်ကြောင်း နှင့် ယင်း ဥပဒေများကို ပယ်ဖျက်ရန် အကြံပြုကြသည်။³⁴ ယင်းစိုးရိမ်ပူပန်မှုသည် ဥရောပကောင်စီ(the Council of Europe)³⁵ ၊ ဥရောပသမဂ္ဂ (European Union)³⁶နှင့် အင်တာအမေရိကန်စနစ် (Inter-American systems)³⁷ စသည့် ဒေသတွင်း အဆင့်တွင် ပြန်လည်ထင်ဟပ်စေသည်။

ဘာသာ၊ သာသနာအကြည်ညိုပျက်စေမှုဥပဒေများအား ရုပ်သိမ်းခြင်းကို ထောက်ခံသည့် ဆွေးနွေးချက်များစွာ ရှိသည့်အနက် အများစုတူညီသည့် အချက်မှာ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများနှင့် မကိုက်ညီခြင်းနှင့် မူဝါဒနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုအပိုင်းတွင် ဖြစ်စေချင်သည့် ရလဒ်ထက် ဆိုးကျိုးပိုများသည်ဆိုသည့် အချက်များပေါ်တွင် အခြေခံကြသည်။

- နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများသည် အတွေးအခေါ်အယူအဆများ သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှု များကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုများ အပေါ်

³² Rabat Plan of Action, op.cit.
³³ General Comment No. 34, op.cit., para. 48: “prohibitions of displays of lack of respect for a religion or other belief system, including blasphemy laws, are incompatible with the Covenant, except in the specific circumstances envisaged by article 20, paragraph 2, of the Covenant.” The HR Committee also underlines that it would be “impermissible” for any such prohibition to “prevent or punish criticism of religious leaders or commentary on religious doctrine and tenets of faith.”
³⁴ Report of the Special Rapporteur on minority issues, A/HRC/28/64, 2 January 2015; Report of the Special Rapporteur on freedom of religion or belief, A/HRC/28/66, 29 December 2014; the 2012 Report of the Special Rapporteur on FOE, op.cit.; UN Working Group on Arbitrary Detention, Opinion No. 35/2008 (Egypt), 6 December 2008, para 38. The HRC special procedures have also been supported by regional mandates, see e.g. Joint Declaration on defamation of religions, and anti-terrorism, and anti-extremism legislation, 9 December 2008.
³⁵ Council of Europe Recommendation 1805 (2007), Blasphemy, religious insults, and hate speech against persons on grounds of their religion, 29 June 2007. See also Venice Commission report, op.cit., para 89. The European Court has not considered a “blasphemy” case since the report of the Venice Commission, but has previously found the application of blasphemy restrictions to be within a State’s margin of appreciation, see: *Otto-Preminger-Institut v. Austria*, 20 September 1994; see also: *Wingrove v. UK*, App. no. 17419/90, 25 November 1996 (note that in 2008 the UK repealed its blasphemy law); *A. v. Turkey*, App. no. 42571/98, 13 September 2005; and contrast *Giniewski v. France*, App. No. 64016/00, 31 January 2006; *Klein v. Slovakia*, App. No. 72208/01, 31 October 2006.
³⁶ See, e.g., the EU Guidelines on the Promotion and Protection of Freedom of Religion or Belief (2013)
³⁷ Inter-American Court of Human Rights, *The Last Temptation of Christ (Olmedo-Bustos et al.) v. Chile*, 5 February 2001.

အခြေခံ၍ လူများ၏အခွင့်အရေးကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့အကြား ခွဲခြားထားသည်။ နိုင်ငံ တကာဥပဒေများတွင် လွတ်လပ်စွာ တွေးခေါ်ပိုင်ခွင့်၊ ဝေဖန်ပိုင်းခြားဆင်ခြင်ပိုင်ခွင့်၊ ကိုးကွယ်ခွင့် သို့မဟုတ် ယုံကြည် ခွင့်တို့သည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီနှင့် သက်ဆိုင်သည်³⁸။ သို့သော် ယင်းဘာသာတရား သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုများကို ဆန့်ကျင်ဘက် မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် ဝေဖန်ဆန်းစစ်ခြင်းများမှ အကာအကွယ်မပြုပါ။

- ဘာသာ၊ သာသနာအကြည်ညိုပျက်စေမှု တားမြစ်ချက်များကို လူနည်းစု၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ သို့မဟုတ် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အမြင်များ ၊ ပွင်းလင်း၍ တဲ့တိုးပြောဆို ငြင်းခုံမှုများ ၊ အတွေးအမြင်ဖလှယ်မှုများကို ပိတ်ပင်ရန်နှင့် အပြစ်ပေးရန် မကြာခဏသုံးစွဲကြသည်။ အထက်ပါ အချက်များတွင် မတူကွဲပြားသော ဘာသာရေးများသာမက ဘာသာတရားတစ်ခုတည်း အတွင်း တွင် ကွဲပြားသော အယူအဆများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုငြင်းခုံခြင်း၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင် များအပေါ်ဝေဖန်ခြင်း၊ ဘာသာရေး ကျမ်းစာများနှင့် သက်ဝင်ယုံကြည်မှု အပေါ်မှတ်ချက်ပြုခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။ ဩဇာအာဏာရှိသူတစ်စုံတစ်ဦးသည် ဝေဖန်မှုများကို ရည်ရွယ်၍ နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွားအလိုမှာ တာဝန်ခံမှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်၊ ဘာသာရေးအကြည်ညို ပျက်စေမှု ဟု ကျယ်ပြန့်သော စွဲချက်ဖြင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုမှန်သမျှကို တားမြစ်ရန် အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များ ကို မကြာခဏ ချမှတ်လေ့ရှိကြသည်။
- ဘာသာရေးအကြည်ညိုပျက်စေမှု တားမြစ်ချက်များကို ဘာသာရေးလူနည်းစုများနှင့် ဘာသာမဲ့များ ၊ သို့မဟုတ် ဘာသာမဲ့ မဟုတ်သူများ၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများအား ပိတ်ပင်ရန် မကြာခဏ အသုံး ပြုသည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် နှင့် လွတ်လပ် စွာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ပိုင်ခွင့် နှစ်ခုလုံး သည် ဗဟုဝါဒနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်းတို့ကို လေးစားမှုအပေါ်တွင် မူတည်သည်။ ဗဟုဝါဒသည် အခြေခံဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် တစ်စုံတစ်ဦးက စွဲမြဲစွာယုံကြည်သော ဘာသာတရား တစ်ခုသည် အခြားတစ်စုံတစ်ဦးက စွဲမြဲစွာယုံကြည်သည့် ဘာသာတရားတစ်ခုကို ဇော်ကား သကဲ့သို့ (ယင်းကဲ့သို့ အပြန်အလှန်) ဖြစ်ချင်ဖြစ်နိုင်သည်။ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုတစ်ခုကို ဥပဒေအရ သော်လည်းကောင်း ၊ ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း အခြားယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု တစ်ခုထက် အထူးအခွင့်အရေးပေးခြင်းအားဖြင့် ဘာသာ၊ သာသနာအကြည်ညိုပျက်စေမှုသည် အခြား လူနည်း

³⁸ As protected e.g. under Article 18 of the ICCPR.

စုကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတရား သို့မဟုတ် ယုံကြည်သက်ဝင်မှုများကို မလွှဲမရှောင်သာ ခွဲခြားဆက်ဆံ သကဲ့သို့ ဖြစ်စေသည်။

- ထို့ကြောင့် ARTICLE 19 သည် နိုင်ငံအစိုးရများကို အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် အမျိုးအစား (၃) မျိုး တွင် ပါဝင်သည့် ဘာသာ၊ သာသနာအကြည်ညိုပျက်စေမှု ပုဒ်မများကို ပယ်ဖျက်ရန် လေးလေးနက်နက် တိုက်တွန်းသည်။
- အချို့သော အဖြစ်အပျက်များတွင် ဘာသာ၊ သာသနာအကြည်ညိုပျက်စေသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု ဆိုသည်ကို အုပ်စုတစ်စုအား ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုကဲ့သို့သော ၎င်းတို့၏ အလေးထားကာကွယ်ပေးရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများအပေါ် အခြေခံသည့် မှန်းတီးမှုကို ဖော်ပြရန် သုံးစွဲကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အများအားဖြင့် ယင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများသည် သဘောထားမကြီးမှုကို တိုးပွားစေနိုင်သော်လည်း တရားဥပဒေဖြင့် ကန့်သတ်တားမြစ်ရ လောက် အောင် ပြင်းထန်သည့် အဆင့်ထိ မရောက်ကြပေ။ အကယ်၍ ယင်းအဆင့်ထိ ရောက်ရှိ လာပါ က နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် ဘာသာတရားများ သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများကို အကာအကွယ် ပေးရန် မဟုတ်ဘဲ အခန်း (III) တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ICCPR ၏ အပိုဒ် ၂၈ (၂) နှင့် ၁၉ (၃) တို့ကို အတိအကျလေးစားလိုက်နာ၍ တုံ့ပြန်သင့်သည်။

သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ်များကို ငြင်းပယ်ခြင်း

နိုင်ငံအတော်များများတွင် ပြင်းထန်ဆိုးရွားသော တရားစွဲဆိုမှုများ၊ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ပြစ်မှု ဥပဒေများကို ချိုးဖောက်သည့် အဖြစ်အပျက်များနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် သမိုင်းဝင် ဖြစ်ရပ်များကိုငြင်းပယ်သည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို ကန့်သတ်တားမြစ်သော အောက်မေ့ဖွယ်ဖြစ်ရပ် ဥပဒေများ (“memory law”) ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့်တည်ရှိသည်။ ငြင်းဆိုခြင်းဝါဒသည် တိုက်ခိုက်ခံခဲ့ရသူများနှင့် ၎င်းဆွေမျိုးသားချင်းများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ကြမ်းကြုတ်ရက်စက် မှုကို ခံရသူများအား မခိုင်မာသောလျှို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်မှုသီအိုရီများနှင့် လုပ်ငတ်များဖန်တီး၍ ပြန်လည်ပြစ် တင်ထားသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဆက်လက်တည်တံ့စေရန် အားထုတ်ကြကြောင်း မကြာခဏ တွေ့ရသည်။ သို့အတွက်ကြောင့်ပင် ယင်းခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမွေဆိုးကြီးကို တွန်းလှန်မှုအပါအဝင် ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်မှုများ တစ်ကျော့ပြန်မဖြစ်စေရေးအတွက် ကာကွယ်ရန် ရည်ရွယ်၍ အောက်မေ့ဖွယ်ဥပဒေများအား ပြဋ္ဌာန်းသည်။

နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေတွင် သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မှန်ကန်သည်ဟု ယုံကြည်ယူဆမှု (truth claims) ကို အကာအကွယ်မပေးပါ - ကြီးမားစွာစော်ကားသည်ဟုခံစားရစေကာမူ အတွေးအမြင်များ၊ အယူအဆများကို မှားယွင်းသည် သို့မဟုတ် မမှန်ကန်ပါ ဟူသော အခြေခံအကြောင်းတရားမျှဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းအား ကန့်သတ်ခြင်းကို နိုင်ငံတကာ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း စံနှုန်းများက ခွင့်မပြု³⁹ သော်လည်း ယင်း သမိုင်းဖြစ်ရပ်များအား ဖုံးကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းမှု ၊ တစ်နည်း မှန်ကန်သည်ဟု ယုံကြည်ယူဆမှု (truth claims)များကို အကာအကွယ်မပေးပါ။

ထက်သန်စွာ ငြင်းခုံပြောဆိုမှုများ၊ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများမှတစ်ဆင့် စင်ပြိုင်အဆိုပြုချက်ကို ထောက်ပံ့ပေးမည့် သက်သေများအား ဆန်းစစ်ပြီး ယင်းတို့၏ အရည်အသွေးပေါ်မူတည်၍ အကဲဖြတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြင့်သာ အမှန်တရားတောင်းဆိုမှုများကို ပိုမိုအားကောင်းစွာ ပေါ်ထွန်းစေသင့်သည်။

အမှန်တရားတောင်းဆိုမှုများက တရားသေကိုင်စွဲထားသောဝါဒများကို မြှင့်တင်လာသည့်အခါ နိုင်ငံအစိုးရ များသည် သက်သေအထောက်အထားများအပေါ် အခြေတည်ထားသည့် လွတ်လပ်ပွင့်လင်းသော ချေပပြောဆိုချက်များ၏ တန်ဖိုးနှင့်အရည်အသွေးအား အချိန်ကာလတစ်ခုက အဖြစ်အပျက်တစ်ခုဟု တရားသေ ကိုင်စွဲထားသည့် ဖွင့်ဆိုယူဆချက်များကို မျက်နှာသာပေးခြင်းဖြင့် တောင်းဆိုချက်များကို တည်တံ့စေရန် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။ လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့် နှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ် ကမူ -

“နိုင်ငံအစိုးရများသည် စာရေးဆရာများ၊ သတင်းထောက်များနှင့် နိုင်ငံသားများကို ဖြစ်ရပ်များအပေါ် အစိုးရက အတည်ပြုထားသော ပုံစံကိုသာ ထောက်ခံမှုတည်ရေးသား ရမည်ဟု တောင်းဆိုခြင်းဖြင့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ကို ဖြစ်ရပ်များ၏ တရားဝင်သတ်မှတ်ထားသော ပုံစံအောက်သို့ သွတ်သွင်းခွင့်ရသွားသည်”⁴⁰

ARTICLE 19 အနေဖြင့်မူ ယင်းကဲ့သို့ အောက်မေ့ဖွယ်ဥပဒေများ သို့မဟုတ် ယင်းကဲ့သို့ တားမြစ်ချက်များသည် ဒီမိုကရက်တစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် မလိုအပ်သည့်အပြင် ဆန့်ကျင်ဘက်အကျိုး သက်ရောက်မှုကို ဖြစ်စေသည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ တရားစွဲဆိုခြင်းက ငြင်းဆိုသူများကို သူ့ရဲကောင်း သို့မဟုတ် လူသိများသူများအဖြစ်သို့ တွန်းပို့ပေးသည့်အပြင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် ရှေးရိုးဝါဒဆန့်ကျင်သူ သို့မဟုတ် ဖောက်ထွက်တွေ့ခေါ်သူ ပရိသတ်ထံသို့ ၎င်းတို့၏ အယူအဆများ ရောက်ရှိသွားစေမည့် အခွင့်အလမ်းကို ပေးအပ်လိုက်သကဲ့သို့

³⁹ HR Committee, General Comment No. 34, op. cit., para 49.
⁴⁰ The 2012 Report of the Special Rapporteur on FOE, op.cit., para 55.

ဖြစ်စေသည်။ ထို့ပြင် ယင်းကဲ့သို့ တရားစွဲဆိုလိုက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ လျှို့ဝှက်ကြံစည်မှုသီအိုရီများကို မှန်ကန်ဖွယ်ရှိသည်ဟု တစ်နည်းတစ်ဖုံ သက်သေပြုရာရောက်သွားစေသည်။

အောက်မေ့ဖွယ်ဥပဒေများသည် ဥပဒေကြောင်းအရ အရေးယူရာတွင် ၎င်းတို့၏သေချာမှုသည်လည်း အရေးထားစဉ်းစားစရာဖြစ်သည်။ ရှိရင်းစွဲသမိုင်းအချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်၍ မေးခွန်းများမကြာခဏ ပေါ်ထွက်လာလေ့ရှိရာ အထူးသဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းသောဥပဒေအဓိပ္ပာယ်များရှိသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများဖြင့် တရားစွဲဆို အပြစ်ပေးခြင်း ခံရသည့် ပြစ်မှုများကို ငြင်းဆိုသည့်အချက်များ သို့မဟုတ် သမိုင်းကြောင်း၊ ဥပဒေအကြောင်းအရ အငြင်းပွားဖွယ်ရာများအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေတတ်သည့် ရှုပ်ထွေးသည့်အချက်အလက်များပါဝင်နေသည်။ ယင်းရှိရင်းစွဲရှုပ်ထွေးဝေးဝါးမှုများသည် ဥပဒေဖြင့် တားဆီးကန့်သတ်လိုက်သည့် အခါ သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ်များကို ငြင်းပယ်သည်သာမက ၊ ယင်းဖြစ်ရပ်များအား အရေးမပါသကဲ့သို့ပြုခြင်း၊ သေးသိမ်အောင်ပြုခြင်း၊ မှန်ကန်ကြောင်းသက်သေပြုခြင်း သို့မဟုတ် ကြီးကျယ်ခမ်းနားအောင်ပြုခြင်း စသည်တို့သည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများတွင် ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိသော ဝေါဟာရများဖြစ်ပြီး အလွယ်တကူအလွဲသုံးစားပြုနိုင်သည်။

သမိုင်းဝင်ဖြစ်ရပ်များကို ငြင်းဆိုခြင်းသည် ခံခဲ့ရသူများ၊ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ နှင့် အခြားသော ယင်းဖြစ်ရပ်များ၏ သားကောင်ဖြစ်ခဲ့ရသူများအပေါ် မှန်းတီးမှုဖြစ်စေသည့် လှုံ့ဆော်မှုလက်နက်တစ်ခု သဖွယ်ဖြစ်တတ်သည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ယင်းအပြုအမူများသည် သဘောထားမကြီးမှုကို ဖြစ်ပွားစေသည်ဟု စိုးရိမ်ပူပန်မှုဖြစ်စေသည့်အတွက် အမုန်းစကားဟု တရားဝင်သတ်မှတ်လိုက်သတ်မှတ်နိုင်သကဲ့သို့ ယင်းသို့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို အကြမ်းဖက်မှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှန်းတီးမှုကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော် သည့် အဆင့်တစ်ခုသို့ ရောက်သည့်အခါမှသာ ကန့်သတ်တားမြစ်သင့်သည်။⁴¹ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ အခွင့်အရေးကာကွယ်ခြင်းနှင့် အမှန်တရားတောင်းဆိုမှုကြား ကွာခြားချက်ကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အား ကန့်သတ်သည့် မည်သည့်ကန့်သတ်တားမြစ်မှုကိုမဆို အခြေခံပြု၍ ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခြားထားရမည်။

41 In its General Recommendation No. 35, the ICERD Committee brought its reasoning closer to that of the HR Committee on the issue of minority laws, by recommending "that public denials or attempts to justify crimes of genocide and crimes against humanity, as defined by international law, should be declared as offences punishable by law, provided that they clearly constitute incitement to racial violence or hatred" (para 15). General Comment No. 34, op. cit., states: "Laws that penalize the expression of opinions about historical facts are incompatible with the obligations that the Covenant imposes on States parties in relation to the respect for freedom of opinion and expression. The [ICCPR] does not permit general prohibition of expressions of an erroneous opinion or an incorrect interpretation of past events. Restrictions on the right of freedom of opinion should never be imposed and, with regard to freedom of expression, they should not go beyond what is permitted in para 3 or required under Article 20." (para 49)

အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များနှင့် ကြမ်းကြုတ်သော အစွန်းရောက်ဝါဒအား

စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း

မကြာသေးသော ဆယ်စုနှစ်များအတွင်းက အကြမ်းဖက်ဝါဒနှင့် နိုင်ငံအစိုးရများ၏ တုံ့ပြန်မှုက လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အကြမ်းဖက် သမားများသည် လူများအား မိမိဘာသာ ထိန်းချုပ်ပြောဆိုစေရန် ၊ လွတ်လပ်စွာငြင်းခုံဆွေးနွေးမှုများကို ကန့်သတ်ရန် ခြိမ်းခြောက်လာသကဲ့သို့ နိုင်ငံအစိုးရများကလည်း အကြမ်းဖက်မှုကို နှိမ်နင်းရာတွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပါအဝင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများကို အချိုးအစားမမျှတသော သို့မဟုတ် မလျော်ကန်သော တားဆီးကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် ချင်းစီ၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ကို ပစ်မှတ်ထား ကန့်သတ် လာလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။

နိုင်ငံအစိုးရများ၏ အကြမ်းဖက်မှုတားဆီးကာကွယ်ရေး အခင်းအကျင်းတွင် အကြမ်းဖက်ဝါဒအား စည်းရုံးပြောဆိုခြင်း ၊ ကြမ်းကြုတ်သော အစွန်းရောက်ဝါဒနှင့် တော်လှန်ပြောင်းလဲလိုခြင်း စသည့် အယူအဆများသည် အမှန်းစကားနှင့် အကျုံးဝင်နေလေ့ရှိသည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေများတွင် အစိုးရများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များကို တားမြစ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။⁴² သို့ရာတွင် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအတွက် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ပါက ယင်း ကန့်သတ်ချက်များသည် ICCPR အပိုဒ် - ၁၉ (၃) ပါ အဆင့်သုံးဆင့် ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် ကိုက်ညီရမည်။ ဂျီဟန်ဘာ့ဂျီ မူဝါဒ (The Johannesburg Principles) တွင် နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် အောက်ပါအချက် များကိုသက်သေပြနိုင်လျှင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းကို နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအလို့ငှာ ကန့်သတ်နိုင်သည် ဟုဆိုသည် -

⁴² UN Security Council Resolution 1624 (2005), para 16(a). "Terrorism" as "international act" has no universally agreed definition under international human rights law.

1. ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားမှုသည် ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲ အကြမ်းဖက်မှုကို လှုံ့ဆော်ရန် ရည်ရွယ်လျှင်၊
2. ယင်းအကြမ်းဖက်မှုများကို လှုံ့ဆော်ခြင်းဖြစ်ဖွယ်ရှိလျှင် ၊
3. ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုနှင့် ယင်းအကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားခြင်း သို့မဟုတ် ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိခြင်းက တိုက်ရိုက်ချက်ချင်း ဆက်နွယ်မှုရှိလျှင်⁴³

ယင်းဆန်းစစ်မှုကို ပြုလုပ်စေရာတွင် ကုလသမဂ္ဂ အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်က အကြမ်းဖက်ဖြစ်မှု ဖြစ်ပွားစေရန် လှုံ့ဆော်ခြင်းအတွက် စံပြု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို အဆိုပြုသည်။

အကြမ်းဖက်ဖြစ်မှုဟု ဆိုရာတွင် ယင်းသည် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပွားရန်လှုံ့ဆော်သည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဥပဒေကိုဆန့်ကျင်၍ ဖြန့်ဖြူးခြင်း သို့မဟုတ် သတင်းစကားကို အများသိအောင်ပြုခြင်း ၊ ယင်းသတင်းစကားဖြန့်ဖြူးရာတွင် အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ရန် သိသာထင်ရှားစွာ လှုံ့ဆော်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ၊ အကြမ်းဖက်မှုတစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ခုထက်ပို၍ ကျူးလွန်လာနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသည်။⁴⁴

သို့ရာတွင် နိုင်ငံအစိုးရများသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးဟူသည့် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ယင်းပုံစံက အကြံပြုသည့်အတိုင်းအတာထက်ပို၍ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်းကို ကန့်သတ်ကြသည်။ အဆိုပါ ကန့်သတ်တားမြစ်ချက်များတွင် အကြမ်းဖက်မှုကို ကျိုးကြောင်းပြထောက်ခံခြင်း ၊ အားပေးတိုက်တွန်းခြင်း သို့မဟုတ် အမွမ်းတင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ဝါဒနှင့် တော်လှန်ပြောင်းလဲလို့သည့်ဝါဒကို ကန့်သတ်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ယင်းအချက်တွင် အကြမ်းဖက်မှုကိုလှုံ့ဆော်လိုသည့်ရည်ရွယ်ချက် မပါဝင်သကဲ့သို့ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားခြင်းအကြား ပုံမှန်မဟုတ်သော ဆက်နွယ်မှုကို ခိုင်ခိုင်မာမာထောက်ပြခြင်းမရှိပါ။

အထက်ပါ ကျယ်ပြန့်သည့် တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်များကို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများက ဆီလျော်သည်ဟု မဆိုပါ။⁴⁵ ယင်းတို့တွင် ဥပဒေအရ တိကျမှုကင်းမဲ့သကဲ့သို့ ၊ ခွင့်ပြုသင့်သော

⁴³ The Johannesburg Principles on National Security, Freedom of Expression and Access to Information, ARTICLE 19 (2006), Principle 6.
⁴⁴ Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms while countering terrorism, 22 December 2010, A/HRC/16/51, paras 30 – 31.
⁴⁵ See General Comment No. 34, op. cit., para. 46; “States parties should ensure that counter-terrorism measures are compatible with paragraph 3. Such offences as “encouragement of terrorism” and “extremist activity” as well as offences of “praising”, “glorifying”, or “justifying” terrorism, should be clearly defined to ensure that they do not lead to unnecessary or disproportionate interference with freedom of expression. Excessive

နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ ကိုအတင်းအကျပ်ပိတ်ပင်ကန့်သတ်ရန် ၊ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ လူနည်းစု သို့မဟုတ် သဘောထားကွဲလွဲသော အမြင်များ၊ တုံ့ပြန်မှုများ ၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ထိရောက်သော သို့မဟုတ်သော သင့်တော်သော တုံ့ပြန်မှုများကို ပိတ်ပင်ရန် သို့မဟုတ် အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားနှင့်ဆိုင်သော ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် မှတ်ချက်ပြုခြင်း များကို ကန့်သတ်ရန် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ယင်းကဲ့သို့သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများသည် များသောအားဖြင့် စိတ်ခံစားမှုပြင်းပြကြသည့်အပြင် မကြာခဏဆိုသလို ကိုယ်ပိုင်ဝိသေသလက္ခဏာများနှင့် နီးကပ်စွာ ဆက်နွယ်သော အကြောင်းအရာများဖြစ်နေတတ်သဖြင့် ယင်းအခင်းအကျင်းမျိုးတွင် အမုန်းစကား သည်ပိုမိုပျံ့နှံ့လွယ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် သဘောထားကြီးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖော်ပြ သည့်နည်းတူ ထိုကဲ့သို့သော ပြောဆိုမှုများသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်မှု ရှိကြောင်းမတွေ့ရ သဖြင့် ယင်းတို့ကို နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် အရေးယူခြင်းသည် အချိုးအစား မမျှတသည်သာမက ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ကဲ့ရဲ့ပြစ်ဆိုခြင်းနှင့် ကောင်းကျိုးထက် ဆိုးကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေသည်။⁴⁶

restrictions on access to information must also be avoided. The media plays a crucial role in informing the public about acts of terrorism and its capacity to operate should not be unduly restricted. In this regard, journalists should not be penalized for carrying out their legitimate activities". At the regional level, the European Court in *Le Roy v. France*, (App. No. 36109/03), 2 October 2008) found no violation of the right to freedom of expression where a cartoonist and magazine editor were prosecuted for depicting the 11 September attacks in New York with the caption "We have all dreamed it... Hamas did it." Given the political context in the Basque country where the magazine was published, the Court found that the reasons given by France, that the cartoon and caption were capable of stirring up violence and demonstrating a plausible impact on public order in the region, were "relevant and sufficient."

⁴⁶ In 2015, UN and regional freedom of expression mandates issued a joint declaration on "freedom of expression and responses to conflict situations", in which they emphasised that: "[c]ensorship is not an effective response to extremism, that open and critical debate is an important part of any strategy to address systematic attacks on freedom of expression and their underlying causes, and that overbroad criminalisation of expression can drive grievances underground and foster violence."

ဥပမာ

လူများစု ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာရေးအုပ်စုတစ်စုက ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာရေးအထွတ်အမြတ်နေရာတစ်ခုကို ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုဖြစ်စဉ်အပြီးတွင် ယင်းတိုက်ခိုက်မှုနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း မရှိသော လူမှုကွန်ယက်မီဒီယာ အသုံးပြုသူတစ်ဦးသည် ခွဲခြားဆက်ဆံသော၊ ပေါ့ပျက်ပျက် စကားအသုံးအနှုန်းဖြင့် ခံရသူများမှာ ခံသင့်၍ ခံရသည်ဟူသော မှတ်ချက်မျိုးကို အများပြည်သူသိအောင် လူမှုကွန်ယက်မီဒီယာပေါ်တွင် တင်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့တင်ခဲ့သူတွင် မိတ်ဆွေရာပေါင်းများစွာရှိပြီး ယင်းမှတ်ချက်ကြောင့် နှစ်ဖက်လုံးက ဒေါသတကြီးချက်ချင်း တုံ့ပြန်မှုများ ရရှိခဲ့သည်။ ၎င်းအသုံးပြုသူသည် နိုင်ငံရေးသမား သို့မဟုတ် လူထုခေါင်းဆောင် မဟုတ်ပါ။

နိုင်ငံအများစုတွင် အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေများမှာ လွန်စွာကျယ်ပြန့်လွန်းသည်။ ဥပမာ - အကြမ်းဖက်ဝါဒကို ချေပပြောဆိုခြင်း သို့မဟုတ် အမွမ်းတင်ခြင်းဟူသည့် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ၎င်း၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုမှာ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုကို လှုံ့ဆော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်မရှိ ၊ ထောက်ခံခြင်းမပြုသော်လည်း ယင်းဖေဘုတ်အသုံးပြုသူကို မှားယွင်းစွာ တရားစွဲဆိုနိုင်သည်။ ၎င်းပြောဆိုမှုသည် စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်ဖွယ်ရာ အမုန်းစကားဖြစ်သော်ငြား ကန့်သတ်အရေးယူ သင့်သည့် အမုန်းစကားအဆင့်သတ်မှတ်ချက်တွင် အကျုံးမဝင်ပါ။ ဖေဘုတ်အနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများဖြင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိပါက ယင်းမှတ်ချက်များကို ဖယ်ရှားရန် ဆုံးဖြတ် ကောင်းဆုံးဖြတ်နိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း ဥပဒေအရ အရေးယူခြင်း မပြုသင့်ပါ။

သို့ဖြစ်၍ ARTICLE 19 အနေဖြင့် နိုင်ငံအစိုးရများကို အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များအား တားမြစ်အရေးယူရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အမုန်းစကား နှင့် ကွဲပြားခြားနားစေရန် ၊ ယင်းတားမြစ်ကန့်သတ်အရေးယူမှုများတွင် (က) အကြမ်းဖက်မှုကို လှုံ့ဆော်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ရှိခြင်း (ခ) ယင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကြောင့် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်ပွားခြင်း ၊ ဖြစ်ပွားနိုင်ခြေရှိခြင်း စသည့် အချက်များကို ထည့်သွင်းရန် အကြံပြုပါသည်။ အထက်ပါအချက်များနှင့် မကိုက်ညီသော ဥပဒေများအား ပယ်ဖျက်သင့်သည်။

နိုင်ငံတော်နှင့် အစိုးရအကြီးအကဲများကို အကာအကွယ်ပြုခြင်း

အစိုးရများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် အစိုးရအား ဝေဖန်မှုများ၊ နိုင်ငံတော်၏ အမှတ်တံဆိပ်လက္ခဏာများ (အလံနှင့် အမှတ်တံဆိပ်သင်္ကေတ)ကို ဝေဖန်မှုများ၊ သို့မဟုတ် အာဏာရှိသူများအား ဝေဖန်ခြင်းများကို အယုံအကြည်မဲ့စေရန် သို့မဟုတ် တားမြစ်ရန် အမုန်းစကားဟူသည့် တံဆိပ်ကပ်သည်။ အခြားသော ပြည်တွင်းဥပဒေများက အယူအဆသဘောတရားများ၏ ဇော်ကားခြင်း သို့မဟုတ် သိက္ခာချ၊ အပုပ်ချခြင်းကို သိသာစွာ တားမြစ်ထားသကဲ့သို့ အစိုးရရုံးများကလည်း ဤသို့သောအခင်းအကျင်းမျိုးတွင် နိုင်ငံတော်အကြည်ညိုပျက်စေမှု သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စုပျိုကွဲရေး သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းစွာယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးကို ထိပါးစေသည် ဟူသော ဒွိဟဖြစ်စေသည့် ဝေဝါးသော စွဲချက်များဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကို ကန့်သတ်သည်။

နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ သို့မဟုတ် ၎င်း၏အမှတ်သင်္ကေတကို ဇော်ကားခြင်း သို့မဟုတ် ဝေဖန်ခြင်းတို့မှ အကာအကွယ်ပြုရန်အတွက် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းအား ခွင့်မပြုပါ။ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းများသည် လူများမဟုတ်သဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို ခံစားထိုက်သူများမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အမုန်းစကား၏ ပစ်မှတ်ဖြစ်မလာနိုင်ပါ။⁴⁷ အစိုးရနှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် နိုင်ငံခေါင်းဆောင် သို့မဟုတ် အစိုးရဌာနအကြီးအကဲများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာ မဟုတ်သကဲ့သို့ အမုန်းစကားဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အခြေခံအမှတ်လက္ခဏာလည်း မဟုတ်ပါ။ အမှန်စင်စစ် အစိုးရအကြီးအကဲများသည် ဝေဖန်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံပြုခြင်းများကို⁴⁸ တရားဝင်လက်ခံရမည့် သူများဖြစ်သည့်အတွက် ၎င်းတို့အနေဖြင့် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များထက် ပို၍ ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုအပေါ် သဘောထားကြီးရမည်ဟု မျှော်လင့်ထားကြသည်။⁴⁹

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ကို နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး သို့မဟုတ် ပြည်သူများ ငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်နိုင်ရေးတို့ကို ကာကွယ်ရန် ကန့်သတ်နိုင်သည်ဟု ဆိုသော်ငြား ယင်းအခြေခံအချက်များက

⁴⁷ General Comment No. 34, op. cit., para 38.
⁴⁸ Ibid. See also the USA Supreme Court, *US v. Eichman*, 496 U.S. 310 (1990), in which the prosecution of a person for burning a United States flag was found unconstitutional.
⁴⁹ See: e.g., African Commission on Human and Peoples' Rights, Resolution on the Adoption of the Declaration of Principles on Freedom of Expression, October 2002, Principle XII "protecting reputations"; European Court, *Otegi Mondragon v. Spain*, App No. 2034/07, 15 March 2011.

ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုများ သို့မဟုတ် သဘောထားကွဲလွဲမှုများအား ဖိနှိပ်ရန် ၊ အာဏာရှိသူများ အခက်တွေ့ခြင်း မှ ကာကွယ်ရန် သို့မဟုတ် အမှားအယွင်းပြုမိသည်များကို ဖုံးကွယ်ရန် တာလွဲအသုံးချနိုင်သည်။⁵⁰

ဂျိုဟန်နာ့စ်ဘာဂ် မူဝါဒ (the Johannesburg Principles)က ဆိုထားသည်မှာ -
နိုင်ငံတော်၊ အစိုးရ သို့မဟုတ် ၎င်း၏သင်္ကေတများ၊ အစိုးရ ကိုယ်စားပြုဌာနများ သို့မဟုတ် အစိုးရအကြီးအကဲ သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည် ၊ နိုင်ငံ သို့မဟုတ် ၎င်း၏သင်္ကေတများ ၊ အစိုးရ၊ ကိုယ်စားပြုဌာနများ သို့မဟုတ် အစိုးရအကြီးအကဲ စသည်တို့ကို ဝေဖန်ပြစ်တင်ခြင်း သို့မဟုတ် စော်ကားမှုပြုခြင်းပြုရာတွင် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်လှဆဲဆဲ သို့မဟုတ် ဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်ခြင်းမရှိပါက ယင်းအထွက်ကြောင့် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ အပြစ်ပေးခြင်းမပြုရ။⁵¹

ဥပမာ
နှစ်စဉ်ကျင်းပမြဲဖြစ်သည့် တပ်မတော်နေ့အောင်ပွဲ ကျင်းပနေစဉ် မကြာသေးမီက ပြုလုပ်ခဲ့သည့် စစ်ဆင်ရေးကိုဆန့်ကျင်သူများက ဆန္ဒပြပွဲပြုလုပ်သည်။ ယင်းဆန္ဒပြပွဲတွင် နိုင်ငံတော်အလံနှင့် နိုင်ငံတည်ခြင်းဆက်နွယ်သည့် အထင်ကရပုဂ္ဂိုလ်များ အပါအဝင် အထွတ်အမြတ်သင်္ကေတ အမြောက်အမြားကို ဆုတ်ဖြဲခြင်း၊ ဖျက်စီးခြင်းပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ဆန္ဒပြသူများ၏ ယင်းအပြုအမူများသည် အချို့အတွက် လက်မခံနိုင်စရာ စော်ကားခြင်းဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့သည် ပေးပို့လိုသော နိုင်ငံရေးသတင်းစကားထိရောက်စေရန် ဖော်ပြသည့် နိုင်ငံရေးဖော်ပြမှုတစ်ခုသာဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်သင်္ကေတ နှင့် တပ်မတော်ကဲ့သို့အဖွဲ့အစည်းတို့သည် လူပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်သည့်အတွက် အမုန်းစကား၏ ပစ်မှတ်အဖြစ် အကာအကွယ်ပေးရန် မလိုအပ်ပေ။ ထို့အတူပင် တပ်မတော်မှ တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးတစ်ယောက် ၊ အစိုးရအကြီးအကဲအရာရှိ တို့သည် ၎င်းတို့၏အပြုအမူများအတွက် ဝေဖန်ပြစ်တင်မှုများကို သည်းခံသဘောထားကြီးရမည်ဟု မျှော်လင့်ထားသည့်အပြင် အထက်ပါ ဆန္ဒပြပွဲသည်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ပစ်မှတ်ထားခြင်းမဟုတ်ပေ။

⁵⁰ Johannesburg Principles, op. cit., Principle 2(a): "a restriction sought to be justified on the ground of national security is not legitimate if its genuine purpose or demonstrable effect is to protect interests unrelated to national security, including, for example, to protect a government from embarrassment or exposure of wrongdoing, or to conceal information about the functioning of its public institutions, or to entrench a particular ideology, or to suppress industrial unrest." See also General Comment No. 34, op. cit., para 38.
⁵¹ Johannesburg Principles, op. cit., Principle 7(b).

အသရေဖျက်ခြင်း

အသရေဖျက်ခြင်း၊ အကြည်ညိုပျက်စေခြင်း၊ သိက္ခာချခြင်း သို့မဟုတ် အသရေပျက်စေခြင်း စသည့်အယူအဆများကို အမုန်းစကားနှင့် တစ်ခါတစ်ရံ ရောထွေးလေ့ရှိကြသည်။

အသရေဖျက်မှုဥပဒေများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို သိက္ခာကျ နာမည်ပျက်စေရန် ပြုလုပ်သည့် မှားယွင်းသောစွပ်စွဲချက်များမှ အကာအကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်သည်။ အသရေဖျက်မှုအတွက် ဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အနေဖြင့် မုန်းတီးမှုကို လှုံ့ဆော်ကြောင်း သက်သေပြရန်မလိုအပ်သကဲ့သို့ အမုန်းစကားနှင့် ကွဲပြားခြားနားရန်လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် အသရေဖျက်မှုတရားဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုအနေဖြင့် လူအုပ်စုများအနေဖြင့် တစ်ဦးချင်းသီးခြား နာမည်ဂုဏ်ကျက်သရေမရှိ သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုရန် လူပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တည်မှု ဥပဒေအရ မရှိပေ။

ထို့ကြောင့် ARTICLE 19 သည် ယေဘုယျအားဖြင့် အစုအဖွဲ့များအနေဖြင့် အသရေဖျက်မှုဖြင့် တရားစွဲဆိုနိုင်ရန်ခွင့်ပြုထားသော ဥပဒေများကို ပြဿနာရှိသည်ဟု ရှုမြင်သည့်အားလျော်စွာ ပယ်ဖျက်ရန် အကြံပြုသည်။ ယင်းအစား လူအုပ်စု ၊ အဖွဲ့တစ်စုအား အမုန်းစကား၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် အန္တရာယ်ဖြစ်စေခြင်းကို တရားစွဲဆိုခြင်း သို့မဟုတ် အမုန်းစကားဥပဒေပုဒ်မများပြဋ္ဌာန်း၍ တရားစွဲဆိုသင့်သည်။

အပိုင်း - II:
အမုန်းစကားများကို
တုံ့ပြန်ကိုင်တွယ်ခြင်း

အပိုင်း - II: အမုန်းစကားများကိုတုံ့ပြန်ကိုင်တွယ်ခြင်း

ARTICLE 19 သည် ဤအပိုင်းတွင် အမုန်းစကားကို တုံ့ပြန်ရန် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြထားပြီး ကြိုတင်သတ်မှတ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် သဘောထားမကြီးမှုကဲ့သို့သော ရှေ့ပြေးလက္ခဏာရပ်များ ထုတ်ဖော် ပြသမှုကို စိန်ခေါ်ထားသည်။

"အမုန်းစကား" တုံ့ပြန်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ရန် အခြေခံ အချက် (၃)ရပ် ကို အဆိုပြုထားသည်။

1. နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ကျင့်သုံးနိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေ တစ်ရပ်အား ဖန်တီးပေးရမည်ဖြစ်ပြီး တန်းတူညီမျှခွင့် နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မပြုခွင့်တို့ကိုလည်း ကာကွယ်ပေးရမည်။
2. နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှမှုကို အားပေး မြှင့်တင်နိုင်ရန် အပြုသဘောဆောင်သည့် မူဝါဒ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ကိုအတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းရမည်။
3. "အမုန်းစကား"ကို ယှဉ်ပြိုင်စိန်ခေါ်ရန်အတွက် ကြိုတင်သတ်မှတ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် သဘောထား မကြီးမှုအကြောင်းရင်း ဖော်ပြမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ သတင်းမီဒီယာ နှင့် ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အပါအဝင်အခြားသော သက်ဆိုင်သူများကို ၎င်းတို့သဘော ဆန္ဒအလျောက် ဦးဆောင် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် တိုက်တွန်းအားပေးသင့်သည်။

၁) လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့် အတွက် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်း

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့် အတွက် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာလူ့ အခွင့်အရေးဥပဒေအရ⁵² နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်ဖြစ်သည်သာမက ‘အမုန်းစကား’ ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် တန်ပြန်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းကိုအစွမ်း ကုန်မြှင့်တင်နိုင်မည့် မရှိမဖြစ်အခြေအနေ လည်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်သည် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး စာချုပ်စာတမ်းများကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရာတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့်တို့ကို ကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ ဤအခွင့်အရေးများကို အမျိုးသားရေး ဥပဒေမူဘောင်များထဲတွင် ပြည့်စုံစွာ ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်း ထားရန်လည်း တာဝန်ရှိသည်။

(က) လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ပေးနိုင်ခြင်း

နိုင်ငံတော်သည် ပြည်တွင်း အခြေခံဥပဒေများတွင် ဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးများ သို့မဟုတ် အလားတူ အခွင့်အရေးများကို ရရှိစေရမည့် အပြင် ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများအားလုံးတို့သည် နိုင်ငံတကာ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် လိုက်နာစေရန် စီမံဆောင်ရွက်ရမည်။ အထူးသဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ်ချမှတ်မည့် မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်ကိုမဆို ဥပဒေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပြီး ၊ တရားမျှတသောအကျိုးရှိစေရန် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ်တွင် ကန့်သတ်ချက်များကို ကျဉ်းနိုင်သမျှ ကျဉ်းရမည်ဖြစ်သည့်အပြင် ယင်းအကျိုးအတွက် ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်မှသာ ပြဋ္ဌာန်းရမည်ဖြစ်သည်။

- i) ‘အမုန်းစကား’ ကို ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်မည့် ဗျူဟာတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို လွန်ကျူးစွာကန့်သတ်သည့် ဥပဒေများ အထူးသဖြင့် လူနည်းစုနှင့် ဘေးဖယ်ခံအုပ်စုများကို ရည်ရွယ်သည့် သို့မဟုတ် မည်သည့် အကျိုးသက်ရောက်စေသည့် ဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းများ

⁵² See Annex 1

ပါဝင်ရမည်။ နိုင်ငံအားလုံးအနေဖြင့် သင့်တော်သည့်အချိန်တွင် အောက်ပါတို့ကို ရုပ်သိမ်းသင့်သည့်ဟု
ARTICLE 19 က အကြံပြုထားသည်။

- ဘာသာ သာသနာ အကြည်အညိုပျက်စေခြင်း ဥပဒေများအားလုံး⁵³၊
- နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် အထိမ်းအမှတ်များအား ပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြက်ရယ်ပြုခြင်း (“အကြည်ညိုပျက်စေခြင်း” ကဲ့သို့သော) တို့မှ ကာကွယ်ရန် ပြဋ္ဌာန်းချက်များအပါအဝင် “အမျိုးသားရေး” သို့မဟုတ် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးဟူသော စိတ်ကူးအယူအဆကို ကာကွယ်သည့် ဥပဒေများအားလုံး၊
- အစိုးရဝန်ထမ်းအရာရှိများ နှင့် နိုင်ငံ့အကြီးအကဲ ခေါင်းဆောင်များ ကို စော်ကားခြင်း သို့မဟုတ် ပြက်ရယ်ပြုခြင်း (“မလေးမစား ပြုခြင်း” ကဲ့သို့သော) တို့မှ အထူးကာကွယ်ပေးထားသည့် ဥပဒေ များအပါအဝင် အသရေဖျက်မှုကို ပြစ်မှုအဖြစ်ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေများအားလုံး⁵⁴
- “ပြည်သူ့နီတိ” ၏ အစွန်းရောက်အတွေးအမြင်များသို့ချဉ်းကပ်နေသော သို့မဟုတ် “မလေ့ ထုံးတမ်းစဉ်လာ တန်ဖိုးထားမှု” ကို ကာကွယ်ရန်ဟုဆိုသော ဥပဒေများထဲမှ လိင်၊ ကျား၊မသဘာဝ၊ ကျား၊မ ဝိသေသလက္ခဏာ၊ လိင်စိတ်ခံယူမှု သို့မဟုတ် လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှုဆိုင်ရာ ပေါ်တွင် အခြေခံခွဲခြားထားသော ဥပဒေများ⁵⁵
- တစ်ဦးချင်းစီ၏စွမ်းရည်များအား ထိထိရောက်ရောက် စုပေါင်း၍ ငြိမ်းချမ်းစွာတုံ့ပြန်နိုင်ခွင့်အား အတားအဆီးပြုသည့်အတွက် “အမုန်းစကား”ကြောင့်ဖြစ်သည့် ဖြစ်ရပ်များ အပါအဝင် အကြမ်း ဖက်မှုနှင့် သဘောထားမကြီးမှု တို့ကို ဆန္ဒဖော်ထုတ်မှုများတွင် အာဏာပိုင်များထံမှ ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံရခြင်း သို့မဟုတ် ရှောင်တခင်ချက်ခြင်း ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခြင်း သို့မဟုတ် တန်ပြန် ဆန္ဒ ထုတ်ဖော်ခြင်းတို့အား တားမြစ်သည့် ဥပဒေများ⁵⁶
- အထူးသဖြင့် အရင်းအမြစ်များကို ရရှိရာတွင် အကန့်အသတ်ဖြစ်စေခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု နှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို တက်ကြွစွာ စောင့်ကြည့်ခြင်း နှင့် တုံ့ပြန်ခြင်းပြုနိုင်သည့် အရပ်ဘက်

⁵³ See the Rabat Plan of Action, op. cit., para 19, and the Camden Principles, op.cit., Principle 12.3.

⁵⁴ See, for example Defining Defamation, ARTICLE 19, London 1999.

⁵⁵ See [Traditional values? Attempts to censor sexuality: Homosexual Propaganda Bans, Freedom of Expression and Equality](#), ARTICLE 19, 2013.

⁵⁶ See ARTICLE 19, [Right to Protest Principles](#).

လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဖွမ်းရည်ကို ချုပ်ချယ်တာ့မြစ်သည့်အတွက် အသင်းအဖွဲ့ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းခွင့်ကို အတားအဆီး ဖြစ်စေသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံသော၊ မလိုအပ်သော သို့မဟုတ် အမျိုး အစားမညီမျှသော ဥပဒေများ⁵⁷

- အဓိပ္ပာယ်ကျယ်ပြန့်သော အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းမှု သို့မဟုတ် “အစွန်းရောက်ဝါဒ” ဥပဒေများအား စစ်မှန်သော အမျိုးသားလုံခြုံရေး အကျိုးစီးပွားကိုကာကွယ်ရန်၊ လူနည်းစုအုပ်စုများကို ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းသို့ ၎င်းတို့ပိသေသလက္ခဏာရပ်များကို လေ့လာမှတ်တမ်း ပြုစုခြင်းတို့မှ ကာကွယ် ရန်အတွက် အဆိုပါ ဥပဒေများတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏ ကန့်သတ်ချက် များကို ကျဉ်းနိုင်သမျှ ကျဉ်းသည့်အောင် စီမံဆောင်ရွက်ထားရမည်။⁵⁸

ii) နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်ပြီးအရေးပါသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပေးမှုများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှု ပြုလုပ်ပြီး အပြစ်ပေးခြင်းမခံရပဲ ပြစ်ဒဏ်မှလွတ်နေခြင်းကို အဆုံးသတ်ရန် စုပေါင်းကြိုး ပမ်းအားထုတ်ရမည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် သဘောထားမကြီးမှုများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံ အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆန့်ကျင်သည့် ဖွင့်ဟပြောဆိုခြင်း၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ ဆောင်ရွက် ခြင်းကြောင့် တစ်ဦးချင်းစီသာမက ၎င်းတို့လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၊မိသားစုများ၏ ဘေးကင်း လုံခြုံရေးအတွက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ သိသိသာသာ မြင့်မားနိုင်သည်။ မိမိ၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် ကိုကျင့်သုံးလျက်ရှိသော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တစ်ယောက်အား ခြိမ်း ခြောက်ခြင်းနှင့်အခြား အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံအမျိုးမျိုး ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ထိုသို့သော ပြစ်မှုမျိုး ကျူးလွန်သူသည် ပြစ်ဒဏ်မှလွတ်နေခြင်းများသည် အရေးထားရမည့် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ ကိစ္စများ ဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအတွက်လည်း စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာသက်ရောက်မှု ဖြစ်စေသည်။

မိမိ၏ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကိုကျင့်သုံးလျက်ရှိသော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အပေါ် ပြုလုပ် လာသည့် မည်သို့သော တိုက်ခိုက်မှုမျိုးကိုမဆို နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် ပြတ်ပြတ်သားသား ပြစ်တင်ပေးရ မည့်အပြင် အစိုးရဝန်ထမ်းအရာရှိများကလည်း ယင်းသို့တိုက်ခိုက်ခြင်းများကို တိုက်တွန်းအားပေးခြင်း သို့မဟုတ် ထောက်ခံပေးရာရောက်သည့် ပြောဆိုမှုမျိုးကို ရှောင်ရှားရမည်။

⁵⁷ See, for example, UN Special Rapporteur on Freedom of Assembly and Association, Your Rights on One Page:Factsheet series.

⁵⁸ See the Johannesburg Principles, *op.cit.*

အထူးသဖြင့် နိုင်ငံများသည် အောက်ပါတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်သည် -

- ထပ်ပြန်တလဲလဲဖြစ်ပေါ်နေသောပြဿနာများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တယောက်အား ယင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကြောင့် ပစ်မှတ်ထားနိုင်သည့် အတွက် ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေးအထူးအစီအမံများ ဆောင်ရွက်ထားခြင်း၊
- လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ပြောဆိုမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြစ်မှုများကို လွတ်လွတ်လပ်လပ်၊ မြန်ဆန်၊ထိရောက်စွာ စစ်ဆေးအရေးယူခြင်းများ ဆောင်ရွက်ထားခြင်း၊
- လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ပြောဆိုမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြစ်မှုများ၏ သားကောင်များသည် သင့်လျော်သော ဖေးကူမှုများရရှိရန် ဆောင်ရွက်ထားခြင်း⁵⁹၊

နိုင်ငံတော်သည် ပြည်သူ့ရေးရာများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေရမည်အပြင် နိုင်ငံသားတို့၏ သတင်းအချက်အလက် ရရှိအသုံးချခွင့်ကို အာမခံရမည်။ အစိုးရဆိုင်ရာလျှို့ဝှက်ထုံးတမ်းစဉ်လာများသည် သတင်းအချက်အလက်များရရှိ အသုံးချခွင့်ကို ငြင်းဆိုနိုင်ပြီး ထိုအစဉ်အလာသည် တန်ဖိုးအာဏာရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတယောက်က ၎င်းတို့၏အမှားများ၊ နိုင်ငံရေးအရ ကျရှုံးမှုများကို အာရုံလွဲရန် လူနည်းအုပ်စုများ သို့မဟုတ် ဘေးဖယ်အုပ်စုများကို ကြားဝင်ခံခိုင်းလိုက်ခြင်းများလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ပွင့်လင်း မြင်သာမှုနှင့် သတင်းအချက်အလက်များလွတ်လပ်စွာ စီးဆင်းစေခြင်းသည် အုပ်စုအဖွဲ့ငယ်များအား ဤသို့ ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ် ရန်ကြိုးပမ်းမှုများကို ထိရောက်မှုနည်းသည့် နိုင်ငံရေးပရိယာယ်ဖြစ်သွားစေသည်။ အများပြည်သူအား သတင်းအချက်အလက်များ သိရှိခွင့်ပေးခြင်းသည် ဤသို့ခွဲခြားရန်ကြိုးပမ်းမှုများအား တန်ပြန်ရန်အတွက် အသုံးပြုနိုင်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ကဏ္ဍတိုင်းတွင် အများပြည်သူဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်း များကြား ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုတို့ကယုံကြည်မှုတည်ဆောက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အသင့် နိုးကြားနေသည့်အကြမ်းဖက်မှုပုံစံကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအကြား အဖွဲ့အစည်းများ အကြား သံသယဖြစ်ပွားမှု လျော့နည်းလာနိုင်သည်။

⁵⁹ See, e.g. Joint Declaration of international freedom of expression mandates on Crimes Against Freedom of Expression, June 2012.

i) နိုင်ငံတော်သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာများအရလည်း လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပေးရမည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာများသည် လူတိုင်းအတွက် အရေးကြီးသည့် ကြားခံဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းဖြစ်သည်။ သို့သော် အထူးသဖြင့် လူနည်းစုအုပ်စုများ သို့မဟုတ် ဘေးဖယ် အုပ်စုများမှ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းတယောက်အတွက် လက်မခံခြင်းနှင့် ‘အမုန်းစကားများ’ ကို ဆန့်ကျင်ခြင်း အပါအဝင် သင်ယူလေ့လာခြင်း၊ ဖန်တီးခြင်း၊ အုပ်စုများအတွက် ပံ့ပိုးကူညီမှုတောင်းခံခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ကိစ္စ များ၊ တခြားအဖွဲ့များနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ တည်ဆောက်ခြင်း၊ ကိစ္စရပ်များကိုထုတ်ဖော် ပြောခြင်းတို့ အတွက်လည်း အရေးကြီးသည်။ သို့သော် အကြောင်းအရာပမာဏများပြားမှုကြောင့် ဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သော သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ရှိသော အကြောင်းအရာတချို့သည် အင်တာ နက်မှ တစ်ဆင့်ပျံ့နှံ့နေသဖြင့် နိုင်ငံများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် အွန်လိုင်းပါအကြောင်းအရာများကို ထိန်းချုပ်ရန် ဖိအား တိုးမြှင့်လာသည်။ အင်တာနက်အသုံးပြုသူများ၏ အမည်နာမလျှို့ဝှက်ထားခွင့်ကို ပံ့ပိုးပေးရန် သို့မဟုတ် အဟန့်အတားပြုရန် တောင်းဆိုမှုများ၊ အကြောင်းအရာများကို ကြိုတင် စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ဖယ်ထုတ်ပစ်ခြင်းတို့ ကြားဝင်ပြုလုပ်ရန် အဆိုပြုခြင်း ၊ သို့မဟုတ် ထိုသို့ မပြုလုပ်ပါက ကြားခံကို ဥပဒေအရတာဝန်ခံခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ ဤနည်းလမ်းများသည် အကြံဉာဏ်များ၊ အတွေးအမြင်များအပြန်အလှန်ဖလှယ်နိုင်သည့် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး အများပြည်သူဆွေးနွေးနိုင်သည့်နေရာ သဘောသဘာဝရှိသည့် အင်တာနက်၏သဘာဝကို ခြိမ်းခြောက်နေ သကဲ့သို့ဖြစ်သည့်အပြင် ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းနှင့် ‘အမုန်းစကား’ တန်ပြန်ခြင်း တို့ပြုလုပ်ရာ တီထွင်ဖန်တီးရာနယ်မြေကို ကျဉ်းမြောင်းစေမည်။ ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ ARTICLE 19 က နိုင်ငံများကို အောက်ပါအတိုင်း အကြံပြုထားသည်။

- လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၏ မရှိမဖြစ် အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော အမည်နာမ လျှို့ဝှက် ထားခွင့်ကို ကာကွယ်ပေးရမည်။ ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ၎င်းတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုကို သုံးစွဲသူများအား အမှန်တကယ်ရွေးချယ်ခွင့်အနေဖြင့် လျှို့ဝှက် အမည်ဖြင့် သုံးစွဲခွင့် ကိုအလေး ထားဆောင်ရွက်ပေးရန် တိုက်တွန်းထားသည်။⁶⁰

⁶⁰ See, e.g. ARTICLE 19, *Right to Online Anonymity*, June 2015.

- ထိုကြားခံများသည် အခြားသူများက ဖန်တီးထားသည့် အကြောင်းအရာများကို ဥပဒေအရာတာဝန်ခံစေခြင်းမပြုရန် သေချာစေရမည့်အပြင် တရားစီရင်ရေးအမိန့်အာဏာဖြင့် သာ⁶¹ ယင်းအကြောင်းအရာများကို ကန့်သတ်စေရန်၊
- ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့အစည်းများက အင်တာနက်အသုံးပြုသူများ၏ အခွင့်အရေးကို လွန်ကဲစွာ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လာပါက ထိရောက်သည့် မေးကူမှုများပေးရန်။

ခ) ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေး နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့် ကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပေးခြင်း

ပြည်တွင်း အခြေခံဥပဒေများ တွင် ဖော်ပြထားသော အခွင့်အရေးသို့မဟုတ် အလားတူအခွင့်အရေးများတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေးနှင့် တန်းတူညီမျှရေးရပိုင်ခွင့်တို့ကို အာမခံချက်ပေးသည့်အပြင် ပြည်တွင်း ဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့်အတိုင်း တရားဥပဒေ ရှေ့မှောက်တွင် တန်းတူညီမျှရေး၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိစေရေးတို့ကို နိုင်ငံတော်ကအာမခံရမည်။⁶²

ထိရောက်ခိုင်မာမှုရှိသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး မူဘောင်မရှိသည့်အတွက် ‘အမုန်းစကား’ ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် တရားသဖြင့်ဖြစ်စေရန် ရွေးချယ်စရာအနည်းငယ်သာရှိသည်။ အခြားဖြစ်နိုင်ခြေနည်းလမ်းများထဲမှ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေကိုသာ အားကိုးအားထားပြုနေရပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိစ္စရပ်များကိုဖြေရှင်းရန်အတွက် ထိရောက်သော ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန် အကြိမ်များစွာ ပျက်ကွက်နေကြပြီး ဆန့်ကျင်ဘက်ရလဒ်များ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။

i) တကယ့်လက်တွေ့တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိစေရေးနှင့် တန်းတူညီမျှခွင့်တို့ကို အပြည့်အဝ ကာကွယ်ပေးရန် ARTICLE 19က အချက် (၂)ချက်ကို တိုက်တွန်းထားသည်။ နိုင်ငံများသည် အောက်ပါတို့ကို ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

⁶¹ See [Manila Principles on Intermediary Liability](#); this does not presuppose that intermediaries may chose to intervene in the moderation of third party content, as explored below.

⁶² For more on which protected characteristics are recognised under international human rights law, see Annex I.

- နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုရမည့်၊ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ရမည့် အချက်များကို တရားဝင် သို့မဟုတ် တရားဝင်မဟုတ်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဖယ်ထုတ်ထားခြင်းများပါဝင်သည့် ဥပဒေ နှင့် မူဝါဒများအားလုံး ရုပ်သိမ်းပယ်ဖျက်ပေးသင့်သည်။ ၎င်းတို့၏ မည်ကာမတ္တတည်ရှိမှုကပင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို လျစ်လျူရှုခြင်း သို့မဟုတ် မပြောသော်လည်း အားပေးတိုက်တွန်းခြင်း ရှိသည့် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးနေသည်။
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းရန် သို့မဟုတ် အားကောင်းစေရန် ပြုသင့်သည်။ အထူးသဖြင့် ထိုဥပဒေတို့တွင် အောက်ပါတို့ကို အနည်းဆုံးအားဖြင့် သေချာစေသင့်သည်။
- တိုက်ရိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမှ ကာကွယ်သင့်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသ လက္ခဏာကြောင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အခြေအနေတစ်ခုတွင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အား အခြားသူ များကို ဆက်ဆံသကဲ့သို့ မဆက်ဆံဘဲ မသင့်မလျော် ပြုမှုဆက်ဆံခြင်း။
- သွယ်ဝိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း ဆိုလိုသည်မှာ ကြားနေစည်းမျဉ်း၊ စံသတ်မှတ်မှု သို့မဟုတ် ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများပိုင်ဆိုင်သည့် အုပ်စုများအပေါ် အခြားအုပ်စုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက သိသာစွာ အဆိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေသည့် အလေ့အကျင့်များမှ ကာကွယ်သင့် သည်။
- သွယ်ဝိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် အားလုံးတန်းတူညီမျှရှိစေရန် ယာယီအထူးအစီအမံတို့ကို လိုအပ်ပြီး အချိုးအစားမျှတနေသရွေ့ အသုံးပြုဆောင်ရွက်ရမည်။⁶³
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်ဆိုင်သော အမုန်းတရားနှင့် လုပ်ရပ်များကိုဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အကြောင်း အရင်းများအတွက် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ကာကွယ်ရ မည့်ဝိသေသလက္ခဏာများကို အကျယ်ပြန့်ဆုံး ထည့်သွင်းသင့်သည်။
- အလုပ်အကိုင်၊ လူမှုဖူလုံရေး နှင့် လူမှုရေးအကျိုးခံစားခွင့်ရရှိရေး၊ ပညာရေး၊ ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ထောက်ပံ့ခြင်း၊ အိမ်ရာနေထိုင်မှုများ၊ တရားမျှတမှုရရှိရေး၊ ထိမ်းမြား

⁶³ See, e.g. CERD Committee General Recommendation No. 32 on The Meaning and Scope of Special Measures in the ICERD, CERD/C/GC/32, 24 September 2009, paras 21-26; and CEDAW Committee, General Recommendation No. 25 on Article 4(1) of the CEDAW, A/59/38 (supp), 18 March 2004, para 22.

လက်ထပ်ခြင်း အပါအဝင် ပုဂ္ဂလိကနှင့် မိသားစုဘဝ၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စုဝေးပိုင်ခွင့် အပါအဝင် နိုင်ငံရေးပါဝင်မှုနှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးတို့တွင် ကျယ်ပြန့်သော အတိုင်းအတာဖြင့် အကျိုးသက်ရောက်စေသင့်သည်။

- ကိစ္စရပ်များ၏ ခုခံချေပချက်များတွင် တရားမျှတသော ရည်ရွယ်ချက်ပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားသော လုပ်ဆောင်မှုများကို ယင်းရည်ရွယ်ချက်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်ပေါက်မြောက်စေရန် လိုအပ်သော အချိုးအစားမျှတသည့် နည်းလမ်းများ ထည့်သွင်းရန်။
- တန်းတူညီမျှသော အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် ဖျန်ဖြေပေးခြင်း နှင့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်း ကဲ့သို့သော တရားသဖြင့်ဖြစ်စေခြင်းတို့အတွက် ဥပဒေရေးရာအရမဟုတ်သော ယန္တရားများဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် စီမံရေးရာ ဥပဒေတွင် လည်းကောင်း ဖေးကူမှုပုံစံမျိုးစုံ ပေးသင့်သည်။

ii) ထို့အပြင် နိုင်ငံများသည် “အမုန်းတရားကြောင့် ကျူးလွန်သောပြစ်မှုများ” ကို အသိအမှတ်ပြု၍ အချိုးအစားမျှတသော အရေးယူမှုများကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေမူဘောင်များက အပြည့်အဝ အသိအမှတ်ပြုပြီး အကာအကွယ်ပေးရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာရပ်များကို ဥပဒေတွင် ကျယ်ပြန့်စွာ ထည့်သွင်းရမည်။ ခံရသူ / ဘေးဒုက္ခမှ လွတ်လာသူများအနေဖြင့် ထိုပြစ်မှုမျိုးကို တိုင်ကြားရန်အားပေးခြင်း၊ တရားဝင်တိုင်ကြားသည့် ပြစ်ရပ်အရေအတွက်နှင့် အောင်မြင်သော တရားစွဲဆိုမှုများကို စုဆောင်းထားခြင်း၊ ကိစ္စရပ်အလိုက် ဘက်လိုက် မှုမျိုးစုံကို ခွဲခြားခြင်းစသည့် ဤဥပဒေများ၏ ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ရေးအား သေချာစေရန် စောင့်ကြည့်လေ့လာသင့်သည်။

iii) နိုင်ငံတော်သည် လွတ်လပ်ပြီးတန်းတူညီမျှရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို တည်ဆောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ခိုင်မာအားကောင်းစေခြင်း၊ သို့မဟုတ် နိုင်ငံအလိုက်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများ (NHRI)⁶⁴၏ ပြဋ္ဌာန်းထားသောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ချဲ့ထွင်ခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခွင့် နှင့်အညီ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေး နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့်တို့ကို တိုးမြှင့်ကာကွယ်ခြင်းများ ပြုလုပ်သင့်သည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများသည် အောက်ပါအချက်အလက်များကို ထည့်သွင်း၍ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို သင့်လျော်သလို စနစ်တကျ ပြုစုထားသင့်သည်။

64 All NHRI should be established in accordance with the Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles) UN GA Resolution 48/134 of 20 December 1993. NHRI

- ဦးစားပေးကဏ္ဍများတွင် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒများ ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အသိပေးရန်၊ စောင့်ကြည့်လေ့လာ အကဲဖြတ်ပေးရန်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၏အကျိုးသက်ရောက်မှုတို့ကို မှတ်သားထားရန်၊ ထို အကြောင်းအရာများပေါ်တွင် လက်တွေ့အတွေ့အကြုံနှင့် အခြားသူတေသနများကို တိုးတက် စေရန်အတွက် အချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း ယန္တရားကို တည်ဆောက်ရန်၊

- ဥပဒေပြုလွှတ်တော်နှင့် အစိုးရကို ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ ဖော်ဆောင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ကူညီပံ့ပိုးရမည်။ ထိုသို့ဖော်ဆောင်ရာတွင် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အပြည့်အဝထိ ရောက်စွာပါဝင်ရေးကို တိုက်တွန်းအားပေးပြီး လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေး အပါအဝင် နိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး တာဝန်များကို လိုက်လျောညီထွေအောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊

- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် တိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံပြီး သင့်လျော်သည့်ခြား ရွေးချယ်စရာနည်းလမ်း/မိမိဆန္ဒအလျောက် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်း ယန္တရားများ စီစဉ်ပေးရန်၊

- ကွဲပြားခြားနားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း၊ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ အချင်း ချင်းကြား တင်းမာမှုကို စောင့်ကြည့်လေ့လာနေသည့် အစိုးရ၏ ကြိုတင်အသိပေး ယန္တရားများ သို့မဟုတ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာ ဌာနများကို သတင်းအချက် အလက်များ ဖြည့်စွက် ပံ့ပိုးပေးရန်၊

- လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအချင်းချင်းအကြား အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုတို့ အတွက် တိုက်တွန်းအားပေးပြီး သင့်လျော်သည့် ယန္တရားအမျိုးမျိုးကို ကူညီပံ့ပိုးပေးရန်

NHRIs (ပြည်တွင်း လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများ) သို့မဟုတ် အလားတူအဖွဲ့အစည်းများသည် တသီး တခြား ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုကြရန် အရေးကြီးသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏ အခြေခံအကြောင်းတရားများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်သူ့ရေးရာကဏ္ဍမှ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်ပြီး သင့်လျော်သော အခြေအနေများတွင် တသီးပုဂ္ဂလဆောင်ရွက်သူများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများကို ပူးပေါင်းလက်တွဲ

စေခြင်းဖြင့် အားဖြည့်ပေးရမည်။ ထိုကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဤလက်စွဲစာအုပ်၊ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီအရ ဖြေရှင်းခြင်း 16/18 ၊ Rabat လုပ်ငန်းအစီအစဉ်တို့တွင် ဖော်ပြထားသည့်အစီအမံများအတိုင်း ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်း၏ အခြေခံ အကြောင်းတရားများကို ဖြေရှင်းရန် အမျိုးသားအဆင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်ကို ဖော်ဆောင်ရေး နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရေးတို့တွင် အဖွဲ့အစည်းများသည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့်အခန်း ကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သင့်သည်။

၂) နိုင်ငံအစိုးရများ၏ အပြုသဘောဆောင်သော မူဝါဒအစီအမံများ

နိုင်ငံများသည် “အမုန်းစကား”ကို တုံ့ပြန်ရန်နှင့် ကြိုတင်သတ်မှတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရန် ပြည်သူတို့၏ ဘဝတွင် ရှုထောင့်အားလုံးအတွက် ဥပဒေရေးရာအရမဟုတ်သော အပြု သဘော ဆောင်သည့် အစီအမံများ ဆောင်ရွက်ထားသင့်သည်ဟု ARTICLE 19 က အကြံပြုထားသည်။ ဤအစီအမံ များသည် ပြည်သူ့အရာရှိများက ယုံကြည်ချက်ခိုင်ခိုင်မာမာဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်း နှင့် နေရာ အနှံ့ရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ဆွေးနွေးပါဝင်ရေးကို အားပေးမြှင့်တင်ပေးမည့် ယုံကြည်ချက် အပေါ် အခြေခံ ပြီး ထောက်ခံရမည်။

သဘောထားမကြီးမှု တည်ရှိနေခြင်းအား အလေးဂရုပြုခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း

“အမုန်းစကား” ဖြစ်စဉ်များအပါအဝင် သဘောထားမကြီးမှုနှင့် ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းကို အစိုးရဝန်ထမ်း အရာရှိများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများက သဘောပေါက်နားလည်ခြင်းနှင့် ချက်ချင်းထုတ်ဖော်ပြောဆို ဆန့်ကျင် ခြင်းများသည် အဓိကအရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍ အဖြစ်ပါဝင်သည်။ ဤသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အမုန်းစကားပြောနေစဉ်တွင်ဖြစ်စေ၊ ပြောရန် အရိပ်အယောင် ပြုနေစဉ်တွင်ဖြစ်စေ၊ သဘောပေါက်ခြင်းနှင့်တားမြစ်ခြင်း နှင့် ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခံရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်အဖွဲ့အစည်းများကို ကိုယ်ချင်းစာ

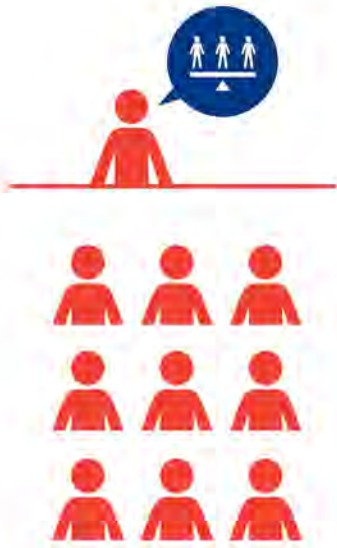
တရား ထုတ်ဖော်ပြသခြင်းနှင့် အားပေးကူညီခြင်း၊ ဤဖြစ်ရပ်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်လုံးကို အန္တရာယ်ရှိစေသည်ဟု သတ်မှတ်ခြင်းတို့လည်း ပါဝင်သည်။

ဤသို့ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုများသည် တင်းမာမှုများမြင့်တက်နေသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ သို့မဟုတ် မြင့်တက်စေနိုင်သည့် စိတ်ခံစားမှုများဖြစ်ပေါ်နေသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတိုက်ခိုက်မှုများတွင် အထူးသဖြင့်အရေးကြီးသည်။ ဥပမာ- ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရန်အကြိုကာလအချိန် စသည့် နေရာများ အစိုးရဝန်ထမ်းများက ဆောလျင်ထိရောက်စွာ ကြားဝင်မှုသည် တင်းမာမှုများ မြင့်တက်ခြင်းအား ဟန့်တားနိုင်ခြင်း၊ အခြားသူများကို အလားတူ လုပ်ဆောင်မှုမျိုးမှ တားမြစ်ခြင်း ကဲ့သို့သော အရေးပါသည့် ကာကွယ်မှု ကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သည်။ အခြားသူများ ၊ အထူးသဖြင့် အမုန်းစကား၏ပစ်မှတ်ထားခြင်း ခံရသောသူများ၊ ၎င်းတို့အား ညှာတာသနားသည့် မိတ်ဖက်များအား တန်ပြန်ပြောဆိုရန် အခွင့်အလမ်း ပေးခြင်းဖြင့် တိတ်ဆိတ် နေတတ်သော ကြားနေလူများစုများကို ဦးတည်၍ ဝင်ရောက်ပြောဆိုရန် တိုက်တွန်းနိုင်သည့် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍမှလည်း ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် သဘောထားမကြီးခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တို့ကို တန်ပြန်နိုင် မည့်ပိုမိုအသေးစိတ်သော ဆွေးနွေးမှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အစိုးရအရာရှိများက လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ တိုက်တွန်း အားပေးခြင်း စသည့် အဓိကကျသည့်အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။

သဘောထားမကြီးခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဖြစ်ရပ်အပေါ် အစိုးရအရာရှိများ၏ တုံ့ပြန်ပြောဆိုမှုများ အထိရောက်ဆုံးဖြစ်စေရန်အတွက် အခြေအနေများကိုသိရှိထားနိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်ပွားမှုကို ဆန်းစစ်သည့် သုတေသနများ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ စိုးရိမ်မှု ၊ အထင်လွဲမှားမှု နောက်ခံအကြောင်းများက တွန်းအားပေးနေသဖြင့် ပြည်သူများသည် ထိုသတင်းစကားများကိုပိုမို ယုံကြည်လာစေရန် တွန်းအားပေးနိုင်သဖြင့် “အမုန်းစကား”ကို ပြစ်တင်ဝေဖန်ရှုံ့ချရုံနှင့် မလုံလောက်ပေ။ ထို့ကြောင့် ပြည်သူ့ အရာရှိများ၏ တုံ့ပြန်မှုများသည် သိမ်မွေ့သင့်သည်။ စွပ်စွဲချုပ်ချခြင်းထက် ဆွဲဆောင်နိုင်မည့် အချက်အလက်များပေါ်တွင် မူတည်၍ တန်ပြန်ရှင်းလင်းချက်များကိုပေးသင့်ပြီး လိုအပ်ပါက ပြည်သူများအတွင်း စိုးရိမ်ပူပန်မှုတို့ကို စိန်ခေါ် လျော့ချသင့်သည်။ သို့သော် အများပြည်သူကို လွှမ်းမိုးမှုမရှိသည် ပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် အုပ်စုများအား လွန်ကဲသော အာရုံစူးစိုက်မှုဖြစ်စေမည့် “အမုန်းစကား”ဖြစ်ရပ်များကို အစိုးရဝန်ထမ်းအရာရှိများက မတုံ့ ပြန်သင့်ပေ။

အရေးကြီးသည်မှာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အားပေးသည့် သို့မဟုတ် တန်းတူညီမျှမှုကို လျော့ပါးစေသည့် ထုတ်ပြန်ချက်များကို ရှောင်ရှားရန် အစိုးရဝန်ထမ်းအရာရှိများအား ညွှန်ကြားထားသင့်သည်။ အမုန်းစကား” အသွင် သာမက ထိုစိန်ခေါ်မှုများနှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါတွင် ဖြစ်တတ်သော နှုတ်ဆိတ်နေမှုသည်လည်း အားပေးထောက်ခံမှုနှင့် တူညီသကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်မှုများ သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကို အလေး အနက် မထားခြင်း၏ အန္တရာယ်များကိုလည်း ပြည်သူ့အရာရှိများက နားလည်ရမည်။ ဤကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှ အစိုးရအရာရှိများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ ရာထူးနေရာအလျောက် တစ်ဦးတစ်ယောက် ချင်းစီ၏ ပြောဆိုပြုမူမှုများကို ထိန်းချုပ်သည့် ရှင်းလင်းတိကျသော စည်းမျဉ်းများအတွင်း ရှိနေရမည်။ နိုင်ငံရေးပါတီများကလက်ခံထားသော ကျင့်ဝတ်တရားနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိစေရေး မူဝါဒများကို အပြု သဘောဆောင်သည့် မူဝါဒ အစီအမံများအဖြစ် ယူဆသင့်သည်။

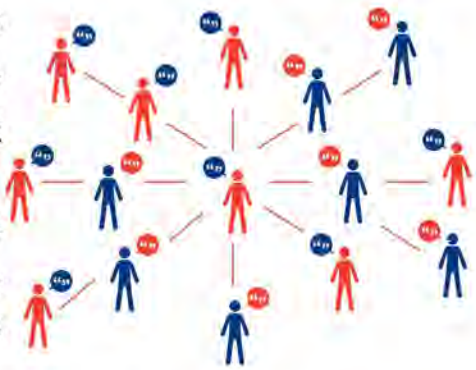
တန်းတူညီမျှရေး သင်တန်း

သဘောထားမကြီးခြင်း နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း များ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် ယုံကြည်မှုတည် ဆောက်ရာတွင် အစိုးရဝန်ထမ်းအရာရှိများ သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း ဖြစ်စေ၊ အုပ်စုများအပေါ်တွင် ဖြစ်စေခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏ သဘောသဘာဝနှင့် သက် ရောက်မှုတို့ကို အပြည့်အဝနားလည်စေရန်နှင့် တန်းတူညီ မျှမှုကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းကို အပြည့်အဝလုပ်ဆောင် ရန် လိုအပ်သည်။

နိုင်ငံတော်သည် ပြည်သူ့အရာရှိများ၊ ပြည်သူ့အကြား ထင်ရှားသူ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေး နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့်တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် သင်တန်းများ အထူးသဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ထည့်သွင်းထားခဲ့ကြသဖြင့် ခေတ်အဆက်ဆက် စောဒကမတက်ခဲ့ကြသည့်နေရာများတွင် သင်တန်းများ ပေးသင့်သည်။။ ဦးစားပေးအနေဖြင့် ကျောင်းများ၊ အခြား ပညာရေးဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်းများ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရဲတပ်ဖွဲ့၊ တရားစီရင်ရေးအဖွဲ့များ၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ၊ ဥပဒေရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သင့်သည်။

အသားကျနေသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် နည်းလမ်းမျိုးစုံ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် တန်းတူညီမျှရေး သင်တန်းကို ထည့်သွင်းစီစဉ်ထားသင့်သည်။

အဖွဲ့အစည်းများအကြား ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် အားထုတ်ကြိုးပမ်းမှုများဆောင်ရွက်နေသည်ကို ပြည်သူများသိရှိစေရန် ဆက်သွယ်မှုများ၊ သေချာစွာ ပြုလုပ်သင့်သည်။

သတင်းမီဒီယာတွင်း ဗဟုဝါဒနှင့် တန်းတူညီမျှရေးတို့အတွက် အများပြည်သူဆိုင်ရာ မူဝါဒ

နိုင်ငံအားလုံးသည် အောက်ပါအချက်များနှင့်အညီ တန်းတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ပေးမည့် မတူကွဲပြားသော အမျိုးအစားများပြားစုံလင်သော သတင်းမီဒီယာ ဗဟုဝါဒထွန်းကားစေရန်၊ အများပြည်သူဆိုင်ရာမူဝါဒနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ နေရာတကျရှိစေရန် အာမခံချက်ပေးသင့်သည်။

- ဤမူဘောင်တွင် သတင်းမီဒီယာများအတွက် စည်းမျဉ်းများချမှတ်ခြင်းကို အစိုးရ၏ လွှမ်းမိုးချုပ်ချယ်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်သော အမှီအခိုကင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းများက လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းအဖွဲ့အစည်းသည် အများပြည်သူအပေါ်တာဝန်ခံ၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ လည်ပတ်ရမည် ဆိုသည့်အခြေခံစည်းမျဉ်းကို လေးစားရမည်။

- ဤမူဘောင်တွင် မတူကွဲပြားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးက ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် အကြောင်း အရာများကိုထုတ်လုပ်ရန် ၊ ဖြန့်ချိရန် ၊ အခြားသူများက ထုတ်လုပ်သော အကြောင်းအရာများကို နယ်မြေအဆီးအတားမရှိ လက်ခံနိုင်ရန်အတွက် မီဒီယာ နှင့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာတို့ကို လက်လှမ်းမီခွင့် ၊ အသုံးပြုခွင့် တို့ကိုမြှင့်တင်ပေးသင့်သည်။⁶⁵

တယ်လီဖုန်း၊အင်တာနက်၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား အပါအဝင် ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သတင်းမီဒီယာ ဝန်ဆောင်မှုများကို တန်ဖိုးသင့်တင့်ပြီး အားလုံး အသုံးပြုခွင့်ရရန် အားပေးမြှင့်တင်ခြင်း။

သတင်းစာများ၊ ရေဒီယိုနှင့် ရုပ်မြင်သံကြားသတင်း ဌာနခွဲများ နှင့် အခြား ဆက်သွယ်ရေး စနစ်များ တည်ထောင်ခွင့်တို့တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်စေခြင်း။

လူထု တစ်ရပ်လုံးသည် အမျိုးအစားစုံလင်သော ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်မှု ဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိနိုင်စေရန် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုများတွင် အသုံးပြုမည့် ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်း အမျိုးမျိုးကို လုံလုံလောက်လောက် ဖန်တီးပေးခြင်း။

- အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ စီးပွားဖြစ် နှင့် စီးပွားဖြစ်မဟုတ်သည့် သတင်းမီဒီယာ များတွင် ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်မှု လှိုင်းနှုန်းအပါအဝင် တန်းတူညီမျှ အရင်း အမြစ်ခွဲဝေသုံးစွဲခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် ယဉ်ကျေးမှု၊လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူမှုအသိုင်း အဝိုင်းများနှင့် သဘောထားခံယူချက်များကို အပြည့်အဝ ကိုယ်စားပြုတင်ပြနိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးကို ကျယ်ပြန့်စွာကိုယ်စားပြုထင်ဟပ်စေမည့် သတင်းမီဒီယာကို ထိန်းညှိမည့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာရှိသည့် အဖွဲ့အစည်းများ လိုအပ်ခြင်း၊
- မီဒီယာလုပ်ငန်းများအား အများအပြားပိုင်ဆိုင်မှုမှ ကာကွယ်ရန် ထိရောက်သော အစီအမံ များ နေရာတကျထားရှိခြင်း

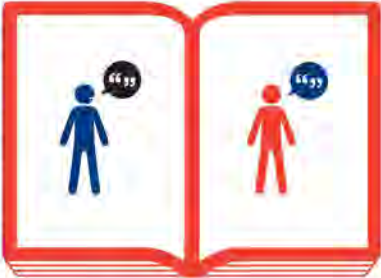
⁶⁵ Camden Principles, op. cit., Principle 5.

- မှီခိုမှုကင်းပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာသည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ရည်ရွယ်ချက် စံများကို အခြေခံပြီး အားလုံးအတွက် စိတ်ချရသော၊ အမျိုးအစားများပြားစုံလင်၍ အချိန်နှင့်တပြေးညီ သတင်းအားလုံး ရရှိရန်ဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်ဖြင့် မတူကွဲပြားမှုများအတွက် သို့မဟုတ် မတူညီသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကြား စကားဝိုင်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် အရေးပါသည့် ပံ့ပိုးမှုအနေဖြင့် တင်ပြမှုများ ထုတ်လုပ်နိုင်ရန် ငွေကြေး သို့မဟုတ် အခြားသောပုံစံများဖြင့် ထောက်ပံ့မှုများပေးခြင်း။
- မတူကွဲပြားသည့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို တွန့်ဆုတ်စေသော သို့မဟုတ် အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သဖြင့် လူနည်းစုသုံးဘာသာစကားများ အသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ထားသည့် မည်သည့်တားမြစ်ချက်များကိုမဆို ဖျက်သိမ်းခြင်း။
- ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်မှုလုပ်ငန်းလိုင်စင် လျှောက်ထားရာတွင် မတူကွဲပြားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို ရည်ရွယ်စေရန်အတွက် မတူကွဲပြားမှု ဟူသည့်အချက်ကို လိုအပ်သည့် အရည်အချင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း။
- အနှိမ်ခံအုပ်စု/ အခွင့်အလမ်းနည်း၊ ဖယ်ထုတ်ခံထားရသည့် အုပ်စုများသည်လည်း သင်တန်းအခွင့်အလမ်းအပါအဝင် သတင်းမီဒီယာ အရင်းအမြစ်များကို တူညီစွာ ရယူအသုံးပြုခွင့် ရစေခြင်း။

နိုင်ငံပိုင် သို့မဟုတ် အစိုးရထိန်းချုပ်ထားသည့် မီဒီယာများကို အသွင်ပြောင်းခြင်းဖြင့် ရှိရင်းစွဲ အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုမီဒီယာလုပ်ငန်းများကို အင်အားကောင်းစေခြင်း၊ အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုမီဒီယာလုပ်ငန်းများအား လုံလောက်သည့် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုရရှိစေခြင်း အစဉ်ပြောင်းလဲနေသည့် မီဒီယာအခင်းအကျင်းတွင် ဗဟုဝါဒ ၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခြင်း နှင့် တန်းတူညီမျှခြင်းတို့ဖြင့် အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုကိုတန်ဖိုးထားခြင်းအား အကာအကွယ်ပြုခြင်း နှင့် အရည်အသွေးတိုးမြှင့်ခြင်းများကို မီဒီယာတွင် ပြုလုပ်ရမည်။

အများပြည်သူ ပညာပေးရေးလုပ်ငန်းနှင့် သတင်းအချက်ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများ

အပြုသဘောမဆောင်သည့် ခေါက်ရိုးကျိုးပဲ့စံများ၊ နှင့် ကာကွယ်ရမည့်ပိသေသလက္ခဏာများပေါ်တွင် အခြေခံပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်ရာတွင် အများပြည်သူ ပညာပေးရေး လုပ်ငန်းနှင့် သတင်းအချက်ဆိုင်ရာ ဟောပြောလှုပ်ရှားမှု များသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ မှန်ကန် တိကျသော သတင်းအချက်အလက်ပေါ်တွင် အခြေခံသည့် ထိုဟောပြောလှုပ်ရှားမှုများသည် လူသိများသော ယုံတမ်း စကားများနှင့် အယူအဆမှားများကို လွှင့်ပြယ်စေပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအား နေ့စဉ် လုပ်ဆောင်မှု များတွင် သဘောထားမကြီးခြင်းကို ဖော်ထုတ်သိရှိရန် နှင့် ရင်ဆိုင်ရန်အတွက် မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ပိုမို ယုံကြည်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် အခြေခံမူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းပညာရေးတွင် ခိုင်မာသော အနိုင်ကျင့်မှုပ ပျောက်ရေး မူဝါဒများ ဖြည့်စွက်ပေးခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခံရသူ သားကောင်များကို အတန်းဖော်များအချင်း ချင်းက ဦးဆောင်ပြီး ဖေးမ ကူညီထောက်ပံ့ခြင်း ဝန်ဆောင်မှုများ အပါအဝင် အများပြည်သူ ပညာပေး လုပ်ငန်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာ ဟောပြောလှုပ်ရှားမှုများကို ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းထား သင့် သည်။ ကျောင်းသုံး ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်တွင် အုပ်စုတစ်ခုကို ဦးတည်၍ ခေါက်ရိုးကျိုးပဲ့စံများ၊ အခြေအမြစ် မရှိ သော အစွဲအလမ်းအယူအဆများကို ရှောင်ရှားခြင်း နှင့်ကျောင်းသင်ခန်းစာ ၊ သင်ထောက်ကူများတွင် မတူကွဲပြားသော အကြောင်းအရာများပါဝင်ရန် သေချာစေခြင်းကို အထူးအလေးပြုသင့်ပါသည်။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲ တရားမျှတခြင်း

စနစ်တကျ ကျယ်ပြန့်စွာခွဲခြားဖိနှိပ်ဆက်ဆံခြင်း အပါအဝင် အကြီးစား လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်ပွားပြီးနောက်တွင် အမှန်တရား၊ တရားမျှတမှု နှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်စေရေး ၊ ကုစားပေးခြင်းများသည် တရားရေးအပြင် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် သမိုင်းအဖြစ်အပျက်များ၏ နောက်ကွယ်အမှန်တရားများကို ဝေမျှနားလည်ခြင်းဖြင့် လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများအတွင်း အပြုသဘော ဆောင်သည့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအခြေခံသဘောတရားပင် ဖြစ်သည်။

ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် တစ်ဖက်သတ်ကြေညာခြင်း သို့မဟုတ် အမိန့်အာဏာအရ အတင်းအကြပ်အတည်ပြုခဲ့ သည့် “အမှန်တရားများ”ကို အသားပေးရန် အတွက် သမိုင်းအဖြစ်အပျက်များအပေါ်တွင် ပွင့်လင်းပြီး အားလုံးပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲများ၊ အရေးပါသည့် စကားရည်စစ်ထိုးပွဲများကို ဖိနှိပ်ခြင်းဖြင့် မတူကွဲပြားသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြားတွင် မြုပ်ကွယ် တည်ရှိနေသည့် မကျေနပ်မှုနှင့် မယုံကြည်မှုများ ဆက်လက် တည်ရှိနေပြီး ပဋိပက္ခများထပ်ပြန်တလဲလဲဖြစ်ပွားစေမည့်အန္တရာယ်ကို ကြားရည်စေသည်။

အဖြစ်အပျက်အသီးသီးအတွက် တရားသဖြင့်ဖြစ်စေရန် နှင့် ထိုအဖြစ်အပျက်များကိုကျော်လွှားရန် အဖြစ် အပျက်များ၏ အမွေအနှစ်များနှင့် သက်ရောက်မှုများ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုမှ စူးဝင်ကျန် ရစ်သော ပြဿနာများနှင့် အချို့သော သင်္ကေတအားဖြင့်အမှတ်အသားပြုထားသည့် အဖြစ်အပျက်များ သို့မဟုတ် အချိန်များကိုတရားဝင် လူသိရှင်ကြားအသိအမှတ်ပြုခြင်းတွင် နိုင်ငံတော်သည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ လူ့အများစုဆုံသည့်နေရာများတွင် ကျောက်တိုင်များ၊ ပြတိုက် ကဲ့သို့သော လူထုနေရာများသတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်တို့ကိုနားလည်သဘောပေါက်ရန်နှင့် ရင်ကြားစေ ပြေလည် သွားစေရန် လူအများအား အကူအညီပေးသည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောအားထုတ်မှုများ ပြုလုပ်ခြင်း အားဖြင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။

၃) အခြား သက်ဆိုင်သူများက မိမိဆန္ဒအရ ဦးဆောင်စတင်ခြင်း

နိုင်ငံတော်အစိုးရအပြင် အခြားသက်ဆိုင်သူများသည်လည်း တန်းတူညီမျှရေး နှင့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိစေရေး၊ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် တို့ကို အားပေးမြှင့်တင်ခြင်းတို့တွင် အရေးပါသော အခန်း ကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ ဤသည်ကို အများစုက မိမိတို့အသင်းအဖွဲ့၏ တာဝန် နှင့်/သို့မဟုတ် လူမှုရေး ဆိုင်ရာ တာဝန်များအနေဖြင့် မှတ်ယူကြသည်။

အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများက ဦးဆောင်စတင်ခြင်း

အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် အဖွဲ့အစည်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များတွင် မပါဝင်သော်လည်း လူ့အခွင့်အရေး ကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ တူညီသော သို့မဟုတ် မတူကွဲပြားသော နောက်ခံရှိသည့် လူများအား တရားဝင် သို့မဟုတ် အလွတ်သဘော အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်နိုင်သည့် နေရာနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း၊ တန်းတူညီမျှ မရှိမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းတို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် အခြေအနေတို့အတွက် ပံ့ပိုးပေးနိုင်သဖြင့် ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများသည် ‘အမုန်းစကား’ကို တုံ့ပြန်ရာတွင် အဓိကကျနိုင်သည်။ ရပ်ရွာအတွင်း၊ ပြည်တွင်း၊ ဒေသတွင်း၊ နိုင်ငံတကာ အဆင့်တို့တွင် အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများက ဦးဆောင်စတင်ခြင်း ဖြင့် သဘောထားမကြီးမှု၊ အကြမ်းဖက် ဖြစ်ရပ် တို့ကို စောင့်ကြည့်လေ့လာ၊ တုံ့ပြန်ခြင်း သာမက “အမုန်းစကား”ကို တန်ပြန်ခြင်းတွင်လည်း ဆန်းသစ်ပြီး အထိရောက်ဆုံးဖြစ်သည်။

အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများမှ ဦးဆောင်စတင်ခြင်းကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုမှ အများဆုံးထိခိုက်ခံစားရသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများက မကြာခဏ စီစဉ် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် တစ်ဖက်ဖက်ခြား၍ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် အပြုသဘောဆောင်သည့် သတင်း စကားများကို အများပြည်သူသို့ အသိပေးနိုင်ခြင်း၊ ပညာပေးနိုင်ခြင်း ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏ သဘာဝနှင့် သက်ရောက်မှုကိုလည်း စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့ အစည်းများအတွက် ဘေးကင်းလုံခြုံပြီး စတင်လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် အခြေအနေ ရရှိစေရန်မှာလည်း အရေးကြီးပါသည်။

ဩဇာကြီးမားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအား မဟာမိတ်ဖွဲ့စေရန် လှုံ့ဆော်စည်းရုံးခြင်း

ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ယင်း၏အကျိုးသက်ရောက်မှုကို အများပြည်သူနားလည်စေရန် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိုးရ၊ အရောက်အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံးအကြား တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းရန် နှင့် ပြောဆို ဆွေးနွေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် သဘောထားမကြီးမှုနှင့် အခြေအမြစ်မရှိသော အယူအဆများ စွဲကိုင်ထားခြင်းတို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အဓိကပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိတ်ဖက်များဖွဲ့ရန် ကြိုးစားသင့်သည်။ အထူးသဖြင့်အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူ့ရုံး၊ မူဝါဒချမှတ်သူများ၊ တန်းတူညီမျှရေး အဖွဲ့ အစည်းများ၊ အနုပညာရှင်များ၊ ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် သဘောထားမကြီးမှုနှင့် အခြေအမြစ် မရှိ သော အယူအဆများကို တိုက်ဖျက်ရန် လုပ်ဆောင်နေသည့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ထောက်ခံမှုကို ရယူသင့်သည်။

လွတ်လပ်သော ဗဟုမီဒီယာ၏ အခန်းကဏ္ဍ

သတင်းမီဒီယာတွင် လမ်းညွှန်သည့် 'အမုန်းစကား' ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည့် မူဝါဒအစီအမံများသည် သတင်းမီဒီယာ၏အခြေခံ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြစ်သည့် လွတ်လပ်၍ အမှီအခိုကင်းသော၊ နိုင်ငံရေးလွှမ်းမိုးမှု ကင်းစင်ပြီး အများပြည်သူအပေါ်တာဝန်ခံသည့် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ စီမံခန့်ခွဲလည်ပတ်နေသော အုပ်ချုပ်မှု အဖွဲ့အစည်းကသာ ချမှတ်ထုတ်ပြန်သင့်သည်။ ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းပေါ်ပေါက်ရှင်သန်ရန် အခြေခံအကျ ဆုံးဖြစ်သည့် အယ်ဒီတာလွတ်လပ်ခွင့် နှင့် မီဒီယာအမျိုးအစား များပြားစုံလင်ခြင်းကို အထိခိုက်မခံသင့်ပေ။

ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်ခြင်း မီဒီယာတွင် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းမူတောင်သည် လူနည်းစုနှင့် ဘေးဖယ်ခံအုပ်စုများ၏အခွင့်အရေးဖြစ်သော သတင်းအကြောင်းအရာများကို ကိုယ်တိုင်ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူး နိုင်ရန် နှင့် အခြားသူများက ထုတ်လုပ်သော အကြောင်းအရာများကို လက်ခံရန် နယ်နမိတ်အကန့်အသတ်

မရှိဘဲ သတင်းမီဒီယာ၊ သတင်းအချက်အလက်များ နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာများကို လွတ်လပ်စွာ ရယူအသုံးပြုခွင့်အား မြှင့်တင်သင့်သည်။⁶⁶

မီဒီယာလုပ်ငန်းပုံစံအားလုံးသည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ တန်းတူညီမျှရေးနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေးကို မြှင့်တင်ပေးရန်၊ ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများကို ဖြစ်နိုင်သမျှ ခြုံငုံမိအောင် အကျယ်ပြန့်ဆုံး ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်အတွက် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် လူမှုရေးတာဝန်ရှိသည်ကို အသိအမှတ်ပြုသင့်သည်။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းကိုလေးစားသောအားဖြင့် မီဒီယာလုပ်ငန်းကြီးများသည် အောက်ပါတို့ကို ပြုလုပ်သင့်သည်။⁶⁷

⁶⁶ Principle 5 of the Camden Principles provides more guidance on creating a public policy framework for pluralism and equality.
⁶⁷ Based on Principle 6 of the Camden Principles, op. cit. See also, Agnes Callamard, The Contribution of Media and Information to an Effective Strategy of Prevention to Atrocity Crimes, UN Headquarters, 11 December 2014.

- ဝန်ထမ်းအင်အားစုသည် မတူကွဲပြားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးကို ကိုယ်စားပြုထင်ဟပ်စေရန် ၊
- လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ အုပ်စုအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည် ကိစ္စရပ်များကို ဖော်ပြရန် ၊
- လူ့အဖွဲ့အစည်းများကို တစ်သံတည်း ဖော်ပြခြင်းထက် မတူကွဲပြားသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းရှိ သတင်းအရင်းအမြစ်အမျိုးစုံ ၊ အသံပေါင်းစုံကို ရှာဖွေရန်
- အသိအမှတ်ပြုထားသည့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ နှင့် ကျင့်ဝတ် စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်ကိုက်ညီသည့် အဆင့်မှီအရည်အသွေးပြည့် သတင်းအချက်အလက်များဖြစ်အောင် လိုက်နာစောင့်ထိန်းရန် ၊
- တန်းတူညီမျှ မူဝါဒများကို ထင်ဟပ်သည့် သတင်းမီဒီယာ နှင့် သတင်းစာဆရာတို့အတွက် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်ကျင့်ဝတ် ကို ပြဋ္ဌာန်းပြီး ထိထိရောက်ရောက် အကောင်အထည် ဖော်ရန်၊

သတင်းမီဒီယာ အဖွဲ့အစည်းများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တက်တက်ကြွကြွ တိုက်ဖျက်ရန် အောက်ပါတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

- အကြောင်းအရာများကို သတင်းအဖြစ် တင်ပြရာတွင် အချက်အလက်မှန်ကန်ပြီး အသိတရား ရှိသော အပြုအမူဖြစ်စေရန် ဂရုပြုခြင်း။
- ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း လုပ်ရပ်များကို အများပြည်သူ အာရုံစူးစိုက်မှုဖြစ်လာအောင် တင်ပြခြင်း။
- ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၏ အန္တရာယ် သို့မဟုတ် အပြုသဘောမဆောင်သည့် သမားရိုးကျ ခေါက်ရိုး ကျိုးအမြင်ရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အုပ်စုများကို သတင်းမီယာမှ အကျိုးမပြုစေရန် နီးကြား သတိရှိသင့်သည်။
- သဘောထားမကြီးမှုကို အားပေးရာရောက်သော မလိုအပ်ဘဲ မျိုးရိုး၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာ၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု၊ လိင်စိတ်ခံယူမှုနှင့် အခြားသော အုပ်စု ဝိသေသလက္ခဏာများအား ရည်ညွှန်းဖော်ပြခြင်းကို ရှောင်ရှားခြင်း။
- ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အပြုသဘောမဆောင်သည့် သမားရိုးကျခေါက်ရိုးကျိုးပုံစံသွင်းခြင်း တို့ကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသည်ကို သတိပြုမိစေရန် အသိပညာပေးခြင်း။

အင်တာနက်ကြားခံများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

‘အမုန်းစကား’ ကိုဖော်ထုတ် တုံ့ပြန်ရာတွင် အင်တာနက်ကြားခံများ၏အခန်းကဏ္ဍကို တိုးမြှင့် အာရုံစိုက်လာသည်။

ဝဘ်ဆိုက်များကိုလက်ခံထုတ်လွှင့်ပေးနေသော ကုမ္ပဏီများ ၊ အင်တာနက်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ (ISPs)၊ သတင်းအချက်အလက်များရှာဖွေနိုင်သည့် search engineများ၊ လူမှုရေးသတင်းမီဒီယာပလက်ဖောင်းများအပါအဝင် အင်တာနက်ကြားခံများသည် အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် လူအများက သတင်းအချက်အလက်များရယူရန် အရေးကြီးသည့်အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်သည်။ အဓိကအစိတ်အပိုင်းမှာ ၎င်းတို့သည် တရားဥပဒေပိုင်နက်အမျိုးမျိုးတွင် လုပ်ငန်းလည်ပတ်နေကြသည့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ကုမ္ပဏီများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် အကြောင်းအရာများကို ဖန်တီးခြင်း သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ခြင်းတို့တွင် အဓိကပါဝင်ပတ်သက်သူများ မဟုတ်ဘဲ အသုံးပြုသူများအကြား ဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူချောမောစေရန် ပံ့ပိုးပေးသူများသာ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို အကြောင်းအရာများအား ပြင်ဆင်ခြင်းပြုလုပ်ရန် ပိုမိုတွန်းအားပေးလာနေကြသည်။

အချို့သော ကိစ္စရပ်များတွင်အစိုးရဥပဒေများဖြင့် တိုက်ရိုက်ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များဖွဲ့စည်း၍ ကြားခံများအား တင်ပြသည့်အကြောင်းအရာများကို စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ တရားဥပဒေနှင့်မညီဟု စွပ်စွဲသည့် အကြောင်းအရာများကို ဖယ်ရှားစေခြင်းများ ပါဝင်သည်။ အထက်ပါအကြောင်းအရာများက ကြားခံများအနေဖြင့် တင်ပြသည့် အကြောင်းအရာများကို မည်သို့ပြင်ဆင်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို လွှမ်းမိုးထားသည်။

ကြားခံများသည် အချို့ အခြေအနေတွင် စိစစ်ပေးသူအနေဖြင့် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ၎င်းတို့၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို သုံးစွဲရမည့် အခြေအနေများကို ၎င်းတို့သဘောဆန္ဒအလျောက် ဦးဆောင်သတ်မှတ်ထားသည်။ ‘အမုန်းစကား’ သို့မဟုတ် အခြားသော တားမြစ်ချက်များ ပါဝင်သော်ငြားလည်း ဤ“စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ”အား စာချုပ်စာတမ်းသဘောမျိုး ထင်မြင်ယူဆမှုနည်းပါးစေရန် “လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းစံချိန်စံညွှန်း” သို့မဟုတ် “လမ်းညွှန်ချက်များ” စသည်ဖြင့် ၎င်းတို့၏ကန့်သတ်ချက်များကို အခေါ်အဝေါ်များ ပြောင်းလဲသုံးစွဲသည်။ စိစစ်ပေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် သုံးစွဲသည့်နည်းလမ်း၊ စိစစ်လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုအဆင့်အတန်းနှင့် စိစစ်ခြင်းဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် အယူခံခြင်း၊ စသည့် ဌာနတွင်းလုပ်ငန်းစဉ်များမှာ သိသာစွာ ကွာခြားမှုရှိသည်။

- ကွဲပြားသော အုပ်စုများ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်း သတင်းတင်ပြခြင်း၊ ၎င်းတို့၏အကြောင်း ပိုမိုနားလည်နိုင်စေရန် ၎င်းအုပ်စုဝင်များအား စကားပြောဆိုခွင့် ၊ ၎င်းတို့အသံအား လူအများကြားခွင့်ပေးရခြင်း၊ ထိုသို့ပေးလိုက်သည်နှင့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကွဲပြားသော အုပ်စုများ သို့မဟုတ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ အတွေးအမြင်များကို ထင်ဟပ်စေခြင်း။
- အပြုသဘောမဆောင်သည့် သမားရိုးကျခေါက်ရိုးကျိုးပုံစံများကို ရှောင်ရန်နှင့် တန်းတူညီမျှမှုကိုအားပေးရာတွင် သတင်းမီဒီယာ၏အခန်းကဏ္ဍကို အသိပညာပေးမည့် လုပ်ငန်းခွင်ပညာရပ် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များ⁶⁸ ချမှတ်ရန်။

အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုအတွက် ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်သူများသည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီ နှင့် အုပ်စုများကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အပြုသဘောမဆောင်သည့် သမားရိုးကျ ခေါက်ရိုးကျိုးအမြင်သွင်းခြင်းကို ရှောင်ရှားရမည့်တာဝန်ရှိသည့်အပြင် ၎င်းတို့အဖွဲ့အစည်း၏ ပြဋ္ဌာန်းထားသောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်းအကြား နားလည်မှုကို တွန်းအားပေးရန်၊ မတူညီသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအကြား နှင့် ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်နေရသော ကိစ္စရပ်များကို ပိုမိုနားလည်လာကြစေရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။

၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းစနစ်အရ ရနိုင်သော ကုစားပေးမှုသည် တန်းတူညီမျှရေးနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန် အများပြင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ဖြေကြားပိုင်ခွင့်ကို အာမခံရမည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် သတင်းမီဒီယာတစ်ခုက မှန်ကန်မှုမရှိသော သတင်းအချက်အလက်ကို ပုံနှိပ် သို့မဟုတ် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ခဲ့ပါက ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်အနေဖြင့် ယင်းသတင်းမီဒီယာကို အများပြင်ဆင်ခြင်းအား ပုံနှိပ်ဖော်ပြရန် သို့မဟုတ် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ရန် တောင်းဆိုနိုင်စေရမည်။

⁶⁸ Based on Principle 9 of the Camden Principles, op. cit. See also, ARTICLE 19, *Getting the message reporting ethnicity and religion* May 2012.

‘အမုန်းစကား’ အကြောင်းအရာများကို ကြားခံများမှ ဖယ်ရှားစေရန် အားပေးသည့် အချက်အလက် များစွာ ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- ကြားခံများ၏ မူဝါဒများကို ၎င်းတို့လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု လုပ်ဆောင်လိုသည့် သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းတိုးချဲ့လိုသည့် နိုင်ငံ၏ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ဖိအားပေးခံရသည်။ ထိုပြည်တွင်းဥပဒေအများစုသည် နိုင်ငံတကာလွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော် ပြောဆိုရေးသားခွင့် စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့်အပြင် တစ်ခါ တစ်ရံ ထိုစံနှုန်းများ၏ တစ်ပိုင်းတစ်စသို့မဟုတ် သာမန်စံနှုန်းများသာရှိသည်။
- တစ်ခါ တစ်ရံတွင်အများပြည်သူ၏ ‘အမုန်းစကား’ ပေါ်တွင် စိုးရိမ်မှုအား အကြောင်းပြကာ အကြောင်းအရာစိစစ်ခြင်းကို စိတ်အားထက်သန်ကြောင်း ပြသလျက် ကုန်ကျစရိတ် များသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ အတင်းအကျပ် သတ်မှတ်ချက်များ ကိုရှောင်ရှားနိုင်ရန် နိုင်ငံတော်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဖိအားပေးကြသည်။
- ‘အမုန်းစကား’ ဟူသော စွပ်စွဲမှုများနှင့် မပတ်သက်ချင်သည့် ကြော်ငြာရှင်များ သို့မဟုတ် အခြား ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များမှ စီးပွားရေးအရ ဖိအားပေးခြင်းကို တုံ့ပြန်ခြင်း

“အမုန်းစကား” အပါအဝင် အကြောင်းအရာများကို စိစစ်ရာတွင် ကြားခံများ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်ဖွယ်ရာများစွာရှိသည်။ အထူးသဖြင့်

- လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုအတွက် လုံလောက်သောကာကွယ်မှု မရှိခြင်း - နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအရ ကြားခံများစု၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများက ခွင့်ပြုထားသည့် နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် ကန့်သတ်နိုင်ခွင့် ရှိသော ပမာဏထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ကန့်သတ်လိုကြသည်။ “ပုဂ္ဂလိကစိစစ်ဖြတ်တောက်ခြင်း” ဟု ခေါ်သည့် အတိုင်းအတာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပြီး လူ့အခွင့်အရေး အားလုံးကို တိုးမြှင့်ကာကွယ်ရန် စာရိတ္တကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ တာဝန်များကို မေးခွန်း ထုတ်သင့်သည်။ ထိုတာဝန်များ စတင်ဆောင်ရွက်ရန် ကြားခံများကို အားပေးရာတွင် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အပေါ် သတိမမူမိဖြစ်သွားတတ်သည်။ ထို့အပြင် အခွင့်အရေးနှင့် အကျိုးစီးပွားယှဉ်ပြိုင်သောခခါ မျှတစွာ အကဲဖြတ်ရန်အတွက် မူလက အမြတ်ကိုအရင်းခံခဲ့သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ သင့်တော်မှု အပေါ်တွင် သံသယပြင်းပြင်းထန်ထန်ရှိခဲ့သည်။

- အကြောင်းအရာကို မည်သို့ဖယ်ရှားသင့်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး အကြောင်းအရာများ ကို ဖယ်ထုတ်ရာတွင် ကြားခံများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်စဉ်များ၌ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှု ကင်းမဲ့ခြင်း (ဥပမာ - အကြောင်းအရာ စိစစ်ခြင်းကို အလိုအလျောက်ပြုလုပ်ထားခြင်း၊ အလိုအလျောက် စနစ်ပြုလုပ်ထားခြင်းမရှိလျှင် စိစစ်သူများအား မည်သို့သော သင်တန်းများ နှင့် ပံ့ပိုးမှုများပေးထားသနည်း)။ ကြားခံအများစုသည် နိုင်ငံအစိုးရများ သို့မဟုတ် အခြားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ တောင်းဆိုမှုအရ ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်စွာ ၎င်းတို့၏သဘောဖြင့် ပယ်ဖျက်ခြင်းများပြုလုပ်သည့်အခါ ယင်းအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို အများသိအောင် ဖြန့်ဝေခြင်းမပြုပေ။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် “ပုဂ္ဂလိကစိစစ်ဖြတ်တောက်ခြင်း”နှင့် ပတ်သက်ပြီး ကြားခံများ၏ လုပ်ရပ်ကို ဆန်းစစ်လေ့လာရာတွင် လည်းကောင်း၊ အကဲဖြတ်ရာတွင် လည်းကောင်း အတားအဆီးဖြစ်စေသည်။

- နည်းလမ်းကျသော ဘေးဆီးရန်ကာ လုပ်ငန်းစဉ်များမရှိခြင်း နှင့် အကြောင်းအရာများ ဖယ်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြားခံများ၏ အခြား သတ်မှတ်အရေးယူမှုများအပေါ် ထိရောက်သော ကုစားမှုများ မရှိကြခြင်း။ စိုးရိမ်ဖွယ်အချက်များမှာ နိုင်ငံအစိုးရများသည် တိုင်ကြားသည့် ယန္တရား သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်ကကမ္ဘာ့ဏီများအပေါ် ၎င်းတို့၏ ဩဇာအာဏာကို အသုံးပြု၍ ဥပဒေနှင့်အညီ အတင်းအကျပ်မလုပ်နိုင်သည့် အကြောင်းအရာဖယ်ရှားခြင်းကိုတောင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် အာဏာသုံး၍တိုက်တွန်းခြင်းကို ကန့်သတ်နိုင်သည့် ဘေးဆီးရန်ကာ လုပ်ငန်းစဉ်များမှ ရှောင်နိုင်ခြင်းတို့အပေါ် အခွင့်အရေးယူနိုင်သည်။ နိုင်ငံတော်က အကြောင်းအရာများကို ကိုယ်စားပြုစိစစ်ကြပ်မတ်စေရန် ကြားခံများကို တာဝန်ပေးခြင်းသည် အသုံးပြုသူများအပေါ် ကန့်သတ်မှုများကို ခုခံပြောဆိုခွင့် သို့မဟုတ် ခုခံကာကွယ်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများအား ငြင်းဆိုလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်၍ သို့မဟုတ် ကြားခံများ၏ဝန်ဆောင်မှုစည်းမျဉ်း နှင့်မညီ၍ စသည့်အကြောင်း တစ်ခုခုကြောင့် အမုန်းစကားအကြောင်းအရာများကိုဖယ်ရှားပစ်ရန် တိုင်ကြားရာတွင် မကြာသေးခင်နှစ်များက အသုံးပြုသူများ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုမြှင့်တင်ပေးသည့် မြောက်များစွာသော ကြိုးပမ်းမှုများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သော်လည်း အသုံးပြုသူများအား အကြောင်းအရာများကို မျှတမှုမရှိ မတော်မတရား ဖယ်ရှား

ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်တွင်မူ နှိုင်းယှဉ်ရလောက်အောင် တိုးတက်မှုများမရှိသေးပေ။ ၎င်းကြားခံအများစုသည် အသုံးပြုသူများကို အကြောင်းအရာဖယ်ရှားပစ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အသိပေးခြင်း သို့မဟုတ် အကြောင်းပြချက်ပေးခြင်းများ အမှန်တကယ်ပင် မလုပ်ကြပေ။ အကြောင်းအရာဖယ်ရှားပစ်ခြင်း အပြင် ကြားခံများက အကောင်ကို အသုံးပြုခွင့် ခေတ္တရပ်ဆိုင်းခြင်းသို့မဟုတ် ပိတ်လိုက်ခြင်းစသည့် အခြားအရေးယူမှုများကိုဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း အသိပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ရယူတောင်းဆိုခွင့် သို့မဟုတ် ပြန်လည်ကုစားလျော်ကြေးပေးခြင်းများအတွက် အကြောင်းကြားမှု ပြုခဲ့ပါသည်။

- အနည်းစုဖြစ်သောသို့မဟုတ် သဘောကွဲလွဲသောအမြင်များရှိသည့် အသုံးပြုသူများကို ဖယ်ရှားလိုက်ပါက အချိုးမညီသော သက်ရောက်မှုများရှိနိုင်သည်။ ကြားခံများ၏ စိစစ်ရေးပုံစံသည် အသုံးပြုသူများ၏အစီရင်ခံတိုင်ကြားမှုအပေါ်တွင် မူတည်နေသဖြင့် အနည်းစုဖြစ်သော သို့မဟုတ် သဘောကွဲလွဲသောအမြင်များနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်ကြားစာ အများအပြားရနိုင်သောကြောင့် ဖယ်ရှားနိုင်ခြေပိုများသည်။ ‘အမုန်းစကား’ ကို လက်ခံရရှိသည့် အင်တာနက်အသုံးပြုသူများကလည်း တိုင်ကြားနိုင်သည့် နည်းလမ်းနှင့် တမင်သက်သက် ပစ်မှတ်ထားခံရခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ အကောင်များကို အရေးယူခံရခြင်းနှင့် အကြောင်းအရာများ ဖယ်ရှားပစ်ခြင်းတို့ကိုလည်း မျှတမှုမရှိဘဲ ခံရသည်ကို တွေ့ရသည်။ တိုင်ကြားသူ အင်တာနက်အသုံးပြုသူများသည် တရားဥပဒေနှင့်ညီ ၊ မညီ သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်သည့် အကြောင်းအရာများ သို့မဟုတ် သူတို့ကိုယ်ပိုင်အမြင်ဖြင့် ဖယ်ရှားပစ်ချင်သည့် အကြောင်းအရာများဟုတ်၊ မဟုတ်၊ ခွဲခြားလိုစိတ်ရှိ၊ မရှိ မသေချာခြင်းမှာ ဝမ်းနည်းဖွယ်အမှန်တရားပင်ဖြစ်သည်။

ARTICLE 19 သည် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်သူများကို Ruggie စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်အညီ လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးမြှင့်ကာကွယ်ရန် လူမှုရေး နှင့် စာရိတ္တ ကျင့်ဝတ်ပိုင်းအရ အလေးအနက် တာဝန်ယူရန် တိုက်တွန်းထားသည်။⁶⁹

⁶⁹ International Federation for Human Rights, UN Human Rights Council adopts Guiding Principles on business conduct, yet victims still waiting for effective remedies, 17 June 2011.

ဤအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆန္ဒအလျောက် ကိုယ်ပိုင်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအနေဖြင့် အောက်ပါ တို့ကိုဆောင်ရွက်ရန် ကြားခံများကို တိုက်တွန်းထားသည်။

- လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ တန်းတူညီမျှခွင့်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုရေး အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးကို တိုးမြှင့်ကာကွယ်ရန် ခိုင်မာစွာဖော်ပြထားချက်များကို ၎င်းတို့၏စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများတွင်ထည့်သွင်းရန်။
- လူမှုမီဒီယာတွင် အကောင်ဖွင့်ရန် သို့မဟုတ် မိမိအကောင်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန် အတွက် နာမည်အစစ်အမှန်ကို သုံးရခြင်း သို့မဟုတ် စိစစ်ရေးစာရွက်စာတမ်းများတင်ရခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရန်မလိုဘဲ အမည်မဖော်ပြဘဲ အသုံးပြုခွင့် ရရှိမှု သေချာစေရန်။
- အကြောင်းအရာပေါ်မူတည်သည့် မည်သည့်ကန့်သတ်ချက်များကိုမဆို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများထဲတွင် ကန့်သတ်မည့် အကြောင်းအရာအမျိုးအစားကို အသုံးပြုသူများ နားလည်လွယ်အောင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိသာလွယ်သည့်ပုံစံဖြင့် ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ထားရန်။
- အကြောင်းအရာများဖယ်ရှားခြင်း သို့မဟုတ် အကောင်ကို အသုံးပြုခွင့် ဓေတ္တဓဏ ရပ်ဆိုင်းခြင်း အပါအဝင် အသုံးပြုသူများကို အရေးယူမှုကျင့်သုံးသည့်အခါတွင် ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အသေးစိတ်ဖော်ပြရန်။
- ကြားခံကဦးစွာတုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် အကြောင်းအရာကိုဖယ်ရှားခြင်းထက် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် တန်းတူညီမျှခွင့်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုစေရေးတို့၏ အရေးပါပုံကို သုံးစွဲသူများပိုမိုသိမြင်လာစေရန်အတွက် အသုံးပြုသူများကိုယ်တိုင် “အမုန်းစကား” ကိုတုံ့ပြန် ခုခံရန် အခွင့်အာဏာ ပေးအပ်နိုင်မည့် ယန္တရားများ ရှာဖွေရန်။
- အသုံးပြုသူများက အကြောင်းအရာတစ်ခုခုအကြောင်း တိုင်ကြားပါက (၁) ပြဿနာရှိသော အကြောင်းအရာ (၂) အကြောင်းအရာကို ဖယ်ရှားပစ်သင့်သည့်အကြောင်းပြချက်များ (၃) တိုင်ကြားသူ၏အသေးစိတ်အကြောင်း နှင့် (၄) ယုံကြည်သင့်ကြောင်းကြေညာချက်အပါအဝင် သတင်းအချက်အလက်လုံလုံလောက်လောက်ပေးရမည်။
- “အမုန်းစကား”နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ဤလက်စွဲ၏အပိုင်း (၃)တွင်ထည့်သွင်းထားသည့် စံချိန်စံညွှန်းနှင့် တတ်နိုင်သမျှထင်ဟပ်စေရန် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများတွင် မြင့်မားသော သတ်မှတ်ချက်ကိုသာ ကန့်သတ် သင့်သည်။

- စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းကို ချိုးဖောက်သောအသုံးပြုသူတို့ကို အရေးယူရာတွင် ချိုးဖောက်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သောထိခိုက်နစ်နာမှုအတိုင်းအတာနှင့် မီဒီယာပလက်ဖောင်းပေါ်တွင် ၎င်း၏ ယခင်ကအပြုအမူတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး မျှမျှတတဖြစ်စေရမည်။ ပလက်ဖောင်းပေါ်တွင် အသုံးပြုခွင့်ရပ်ဆိုင်းခြင်းသည် နောက်ဆုံး မတတ်သာသည့်အဆုံးမှ ကျင့်သုံးရမည့် အစီအမံသာ ဖြစ်သင့်သည်။
- ၎င်းတို့၏အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်သည့် တိုင်ကြားစာရပါက အသုံးပြုသူများကို အရေးယူမှုမလုပ်ဆောင်ခင် တောင်းဆို ခုခံခွင့်ကို အသေးစိတ်လုံလုံလောက်လောက် ကြိုတင် အသိပေးရမည်။ ကြိုတင်အသိပေးမှုမရှိပါက အနိမ့်ဆုံးအဆင့်အနေဖြင့် ကြားခံများသည် အကြောင်းအရာဖယ်ရှားပြီးကြောင်း၊ ဖယ်ရှားရသည့်အကြောင်းပြချက်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ကိုပြန်လည် အယူခံဝင်နိုင်သည့် အတွင်းယန္တရားရှိကြောင်းတို့ကို အသိပေးရမည်။

အဖွဲ့အစည်းများအကြား အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အခန်းကဏ္ဍ

အဖွဲ့အစည်းအကြား အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဆွေးနွေးမှုများမရှိခြင်းနှင့် တစ်ဦးချင်း တစ်သီးတခြားဖြစ်ခြင်း၏ လက္ခဏာများသည် အဖွဲ့အစည်းတွင်း တင်းမာမှုကိုဖြစ်စေသည့် ထင်ရှားသော အချက်အလက်များဖြစ်သည်။ ယင်းတင်းမာမှုများသည် ‘အမုန်းစကား’ ကိုပိုမိုပျံ့နှံ့စေပြီး အကြမ်းဖက်မှု၊ ရန်လိုစိတ်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း တို့ကို လှုံ့ဆော်နှိုးဆွနိုင်စေသည်။

မတူညီသည့်အုပ်စုများအကြား အထူးသဖြင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုမတူသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွင်း ရေရှည်တည်တံ့ပြီးထိရောက်သော ဆွေးနွေးပွဲသည် အုပ်စုများအကြား တင်းမာမှုများ သို့မဟုတ် သံသယများ ကိုလျော့ပါးစေသော ထိရောက်သော ကာကွယ်မှုအစီအမံတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အဖွဲ့အစည်းများအကြား တင်းမာမှုက လှုံ့ဆော်မှုသို့ မြင့်တက်လာခြင်း၊ သို့မဟုတ် တကယ့်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဖြစ်ပွားခဲ့ သည့် သမိုင်းနောက်ခံရှိသော အခင်းအကျင်းတွင် ပိုမိုထူးခြားစွာ ထိရောက်သည်။ သို့သော် ဆွေးနွေးပွဲ များကို ပိုမိုထိရောက်စေရန်အတွက် ဟန်ပြမဟုတ်ဘဲ စစ်မှန်သော အမြင်များဖလှယ်ခြင်း၊ မတူကွဲပြားမှုနှင့် သဘော

ထားမတူညီမှုများကို ဆွေးနွေးရန် နေရာပေးရမည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲများသည် “အစဉ်အလာ” ခေါင်းဆောင်များထက် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းကို ကိုယ်စားပြုသူများ ပါဝင်သင့်သည်။

ထိုမျှသာမကအဖွဲ့အစည်းအတွင်းဆွေးနွေးပွဲများမှ ခွဲထွက်၍ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အလွတ်သဘော ဖလှယ်ရာတွင် ဥပမာ- အားကစား သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် စိတ်ဝင်စားမှုတူညီသော လက်တွေ့ပြဿနာရပ်များကို ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် အရေးကြီးသော ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို သက်သေပြနိုင်သည်။ အဖွဲ့အစည်းများတွင်းဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ရေး စတင်ခြင်း၏အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အစိုးရမှတစ်ဆင့် အများပြည်သူထောက်ခံမှုကို ရရှိသည့် နေရာများတွင် ပိုမိုတိုးပွားစေနိုင်သည်။

တရားဝင် သို့မဟုတ် အလွတ်သဘော “ဆွေးနွေးမှုများ”၏ အပြင်ဘက်တွင် အထူးသဖြင့် မတူကွဲပြားသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းကို ကိုယ်စားပြုသော ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ⁷⁰ နှင့် အခြားလူမှု အသိုင်းအဝိုင်းခေါင်းဆောင်များအား သဘောထားမကြီးမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုတုံ့ပြန်ပြောဆိုခွင့် ပေးသင့်သည်။ သဘောထားမကြီးမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့ကို ထောက်ခံအားပေးသူများက ၎င်းတို့သည် သီးခြားအစုအဖွဲ့တစ်ခု သို့မဟုတ် သီးခြားအကျိုးစီးပွားအုပ်စုကို ကိုယ်စားပြုသူများ၊ သို့မဟုတ် ယင်းအဖွဲ့တို့ကိုယ်စား ပြောဆိုနေကြသူများဖြစ်သည်ဟု ပုံဖော်နေသည့်အခါများတွင် ထိုသို့တုံ့ပြန်ပြောဆိုခွင့်ပြုခြင်းသည် အထူးအရေးကြီးသည်။ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းခေါင်းဆောင်များအား နေရာပေးခြင်းသည် ယင်းသို့ ကိုယ်စားပြုပြောဆိုခြင်းကို ငြင်းဆိုနိုင်သည်သာမက ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ အဆင့်အတန်းကိုလည်း စိန်ခေါ်နေသဖြင့် မိမိဘက်ပါအောင် အပြန်အလှန် ဆွဲဆောင်ပြောဆိုနိုင်စေသည်။

⁷⁰ International Federation for Human Rights, UN Human Rights Council adopts Guiding Principles on business conduct, yet victims still waiting for effective remedies, 17 June 2011.

အပိုင်း - III:

"အမုန်းစကားကို

ကန့်သတ်ခြင်း"

အပိုင်း - III : "အမုန်းစကားကို ကန့်သတ်ခြင်း"

ယခင် အပိုင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည့် 'အမုန်းစကား' ကြိမ်၏ အပြင်းထန်ဆုံးအဆင့်သတ်မှတ်ချက်တွင် ကျရောက်နေသော 'အမုန်းစကား' ကို ကန့်သတ်ရန် လွယ်ကူချောမွေ့စေမည့် အထူးလိုအပ်ချက်များကို ဤအပိုင်းတွင်ဖော်ပြထားသည်။

နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများအရ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ဆိုသည်မှာ အကြွင်းမဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်မဟုတ်ပေ။ ခြွင်းချက်အနေဖြင့် ICCPR ၏ အပိုဒ် ၁၉(၃) အရ အဆင့်သုံးဆင့်စစ်ဆေးမှုနှင့် အတိအကျ ကိုက်ညီမှသာ ယင်းကို ကန့်သတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် 'အမုန်းစကား' ကို ဦးတည်လုပ်ဆောင်ကြမည့် နိုင်ငံအားလုံးသည် အောက်ပါတို့ကို ဆောင်ရွက်ရမည်။

1. ဥပဒေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းရမည်- မည်သည့်ဥပဒေ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းမဆို လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး တစ်ယောက်အနေဖြင့် ၎င်း၏အပြုအမူကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းအတိုင်း လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်အောင် တိကျစွာ ချမှတ်ထားရမည်။
2. တရားမျှတသည့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရမည်။ ဥပမာ- အခြားသူ၏ အခွင့်အရေး သို့မဟုတ် ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားလိုက်နာရန် ၊ နိုင်ငံတော် လုံခြုံရေး သို့မဟုတ် လူထုတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး(ordre public)၊ သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျင့်တရား စသည်တို့ကို ခြွင်းချက်တို့ဖြင့် ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ၊
3. ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် လိုအပ်မှသာ နိုင်ငံတော်သည် ၎င်းအမုန်းစကား၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို တိကျသောအချက်အလက် နှင့် စကားအသုံးအနှုန်း၊ အပြုအမူနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုကို အသေးစိတ် ထည့်သွင်းဖော်ပြ၍ ၎င်းထုတ်ဖော်ပြသမှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုအကြား တိုက်ရိုက်ပတ်သက်ဆက်နွယ် ချက်ကို ထုတ်ဖော်ပြသပြီး အရေးယူမှုရန်လိုအပ်မှုနှင့် ပြစ်မှုပြစ်ဒဏ် အချိုးအစားမျှတမှုကို တိကျစွာ

သတ်မှတ်ရန် လိုအပ်သည်။ ‘အမုန်းစကား’ နှင့်ပတ်သက်၍ တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းဟူသမျှသည် အပိုင်း (၃) ပိုင်း-စစ်ဆေးမှု၏ အပိုင်းတစ်ခုချင်းစီနှင့် ကိုက်ညီစေရမည်။ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ နိုင်ငံတစ်ခု သည် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုပြုလုပ်ရန် အများပြည်သူကို တိုက်ရိုက်လှုံ့ဆော်ခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေရန် လှုံ့ဆော်သော “အမုန်းစကား” ပုံစံမျိုးကို တားဆီးရန်အတွက် သီးသန့်ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းရန်လို အပ်ပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ‘အမုန်းစကား’ ဟူသမျှကို တရားဝင် ဥပဒေဖြင့် ကန့်သတ်ရန် လိုအပ်ကောင်းလိုအပ်မည်ဖြစ်ပြီး အများအားဖြင့် ဆိုးရွားစွာ စိတ်အနှောက်အယှက် ဖြစ်စေသည့်တိုင်အောင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် အောက်တွင် ကာကွယ်ပေးထားရမည်(အပိုင်း - (၁) ကိုကြည့်ပါ။)။

လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်ရန် အများပြည်သူကိုတိုက်ရိုက်လှုံ့ဆော်ခြင်း

ကုလသမဂ္ဂ၏ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာနှင့် ပတ်သက်သည့် သဘောတူညီချက်၊ အပိုဒ် ၃(ဂ)တွင် နိုင်ငံများသည် လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှု အပါအဝင် “လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကိုဖြစ်စေသည့်အများပြည်သူအား မည်သည့်တိုက်ရိုက်လှုံ့ဆော်မှုမျိုး” ကိုမဆို ရာဇဝတ်ဖြစ်မှုအဖြစ် တားဆီးပိတ်ပင် အပြစ်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ အထက်ဖော်ပြပါအချက်များသည် နိုင်ငံတကာဖြစ်မှုဆိုင်ရာတရားရုံးနှင့် ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ် အထူးရုံး ဥပဒေများတွင်လည်း ထပ်တူဖော်ပြထားသည်။

နိုင်ငံသား၊ လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအုပ်စု တစ်ခုခုကို သတ်ဖြတ်ခြင်းမရှိစေကာမူ အလုံးစုံကို ဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုဖြစ်စေ ဖျက်စီးရန်ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အောက်ပါ လုပ်ဆောင်ချက် (၅)ချက်မှ⁷¹ တစ်ချက်ချက်ကို လုပ်ဆောင်ပါက လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကိုကျူးလွန်သည်ဟု သတ်မှတ်သည်။ ဤနေရာတွင်

⁷¹ Article 2 of the Genocide Convention specifies five such acts: (a) killing members of the group; (b) causing serious bodily or mental harm to members of the group; (c) deliberately inflicting on the group conditions of life, calculated to bring about its physical destruction in whole or in part; (d) imposing measures intended to prevent births within the group; (e) forcibly transferring children of the group to another group.

ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများမှာ နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေက အသိအမှတ်ပြုထားသော အချက်များကို ခြုံငုံမှု မရှိပေ။

လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကိုဖြစ်စေရန် အများပြည်သူကို တိုက်ရိုက်လှုံ့ဆော်သောပြစ်မှုစီရင်ခြင်းတွင် အဓိက အချက်အလက် သက်သေများ လိုအပ်သည်။ ထိုအချက်များသည် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကိုဖြစ်စေသည့် လှုံ့ဆော်မှုနှင့် အခြားပြင်းထန်မှုမရှိသည့် “အမုန်းစကား” ပုံစံများမတူညီမှုတို့ကို ခွဲခြားရာတွင် အရေးကြီးသည်။ နိုင်ငံတကာ အဆင့်တွင် ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ် အထူးခုံရုံးသည် ပြစ်မှုအတွက် အောက်ပါအချက်အလက်များကို အသေးစိတ်ဖော်ပြရှင်းလင်းထားပြီး ပြစ်မှုထင်ရှားကြောင်းစီရင်နိုင်ရန် ထိုအချက်အားလုံးနှင့် ကိုက်ညီရမည်ဖြစ်သည်။

- အများပြည်သူ - လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှု လုပ်ဆောင်ရန် အခြားသူများကို လှုံ့ဆော်သည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုသည် အများပြည်သူအတွင်း ပျံ့နှံ့နေသော ပြောဆိုမှုမျိုး ဖြစ်ရမည်။ အများပြည်သူနှင့် သက်ဆိုင်သောနေရာ၊ သို့မဟုတ် အများပြည်သူကဏ္ဍ၊ ဥပမာ သတင်းမီဒီယာများနှင့် ဒီဂျစ်တယ် နည်းပညာများမှတစ်ဆင့် ဆက်သွယ်မှုမျိုး ဖြစ်ရမည်။⁷²
- တိုက်ရိုက် - ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုသည် တိုက်ရိုက်ဖြစ်ရမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုနှင့် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ပေါ်စေသည့် အန္တရာယ်တို့အကြား နီးစပ်သော ဆက်နွယ်မှုကိုပြသသော လှုံ့ဆော်နေမှုကဲ့သို့ လုံလောက်တိကျသည့် ဆက်သွယ်မှုမျိုး ဖြစ်ရမည်။ သို့သော် တိုက်ရိုက်ဟူသည် သိသာထင်ရှားရမည်ဟု မဆိုလိုပေ။ သွယ်ဝိုက်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက် ပင်လျှင် ပရိသတ်ကို ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့အရ လုံလောက်စွာရှင်းလင်းနားလည်စေပြီး လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကို တိုက်ရိုက် လှုံ့ဆော်ရာ ရောက်နိုင်သည်။⁷³
- ရည်ရွယ်ချက် - ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူသည် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်ရန် အထူး ရည်ရွယ်လှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ရန်ရည်ရွယ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ရမည်။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူသည် နိုင်ငံသား၊ လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအုပ်စု တစ်ခုခုကို အလုံးစုံကို ဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုဖြစ်စေ ဖျက်ဆီးရန်အထူးရည်ရွယ်ချက်ရှိပြီး အနည်းဆုံး

⁷² ICTR, *Prosecutor v. Nahimana, Barayagwiz and Ngeze*, 3 December 2003, ICTR-99-52-T (Trial Chamber)
⁷³ ICTR, *Prosecutor v. Akayesu*, Case No. ICTR-96-4-T, Judgement (Trial Chamber), 2 September 1998, para 575.

ထိုလုပ်ရပ်၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ပေါ်နိုင်ခြေကို ကြီးမားစေကာ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ပေါ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဆက်သွယ်မှုမျိုးဖြင့် စတင်မည်။⁷⁴

- လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်ခြင်း အမှန်တကယ်ဖြစ်ပေါ်သေးသော်လည်း⁷⁵ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှု ဖြစ်လာနိုင်ခြေအလားအလာများကို ဖန်တီးမှုသည်ပင် တာဝန်မကင်းသည့် လုံလောက်သော အကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှု အမှန်တကယ်ဖြစ်ပေါ်ရာနေရာတွင် လှုံ့ဆော်မှုတစ်ရပ်သည်ပင် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုလုပ်ရပ်ဟု ထင်မြင်ယူဆနိုင်ပြီး⁷⁶ သွေးထိုး လှုံ့ဆော်မှု သို့မဟုတ် ကြိရာပါမှု အနေဖြင့် သီးခြားဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ထပ်ပေါင်း၍ဖြစ်စေ အရေးယူနိုင်သည်။

နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် “လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေရန် တိုက်ရိုက်သော် လည်းကောင်း အများပြည်သူကိုလှုံ့ဆော်၍သော်လည်းကောင်း” အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် တရားမမှု ဥပဒေ၊ သာမန် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဥပဒေတို့ဖြင့် အပြစ်ပေးခြင်းထက် သီးခြားဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်း၍ သတ်မှတ်သင့် သည်။

လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တွင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို အကာအကွယ် ပေးမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ မပါဝင်ပါ။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာထားခြင်းမရှိပါ က မည်သည့်သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုကိုမဆို ပြည်သူ့အရေး နှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ် (ICCPR) ၏ အပိုဒ် (၁၉) အရ (၃)- ပိုင်းစစ်ဆေးမှုနှင့် ကိုက်ညီမှသာ အရေးယူရမည်။⁷⁷ ဤအခြေအနေတွင် နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာ မှုဥပဒေ တစ်ပြိုင်တည်း သက်ရောက်နေသည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေ၌လည်း အကျုံးဝင်သည်။

⁷⁴ ICTY, *Prosecutor v. Nalelić and Martinović*, Case No. JT-98-34-T, Judgement (Trial Chamber), 31 March 2003, para 60
⁷⁵ ICTR, *Akayesu*, op. cit., para 562.
⁷⁶ ICTR, *Prosecutor v. Ferdinand Nahimana, Jean-Bosco Barayagwiza and Hassan Ngeze*, Case No. ICTR-99-52-T, Judgment and Sentence (Trial Chamber), 3 December 2003, para 1015. “
⁷⁷ The six-part test outlined below in relation to incitement under Article 30(2) of the ICCPR would also be instructive to assessing cases of incitement to genocide, taking into account the specific intent required in incitement to genocide.

အရေးကြီးသည်မှာ အခြား နိုင်ငံတကာပြစ်မှုများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက ရုပ်လုံးမပေါ်သေးသော တာဝန်တစ်ရပ် ပုံစံ “လှုံ့ဆော်မှု”⁷⁸ကို နိုင်ငံတကာပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွင် သီးသန့် ဖော်ပြထားပေ။ အချို့ပြစ်မှုများတွင် “သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှု”ဆိုသည်မှာ ဤပြစ်မှုများဖြစ်ပေါ်လာမှု အန္တရာယ် သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေထက် သွေးထိုး လှုံ့ဆော်သူအပိုင်းတွင် နောက်ဆက်တွဲပြစ်မှုများဖြစ်စေနိုင်သည့် အဓိက ရည်မှန်းချက်နှင့်အတူ အမှန်တကယ် ကျူးလွန်သောပြစ်မှုနှင့် အဓိကဆက်နွယ်နေသည့်လုပ်ရပ်မှန်သမျှကို ဆိုလိုသည်။ သို့သော် ပြည်တွင်း ဥပဒေများအရ “သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုများ”ကို အခြားသော ပြစ်မှုများနှင့်ဆက်နွယ်ပြီး ပြီးပြည့်စုံခြင်း မရှိသေး သည့် တရားစွဲဆိုနိုင်သော လုပ်ဆောင်မှုတစ်ရပ် အနေဖြင့်သာ အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ထို့ကြောင့် သွေးထိုး လှုံ့ဆော်မှုကို အခြား နိုင်ငံတကာခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြစ်မှုများ၊ ဥပမာ“နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း” အထိ နိုင်ငံ များက တားဆီးပိတ်ပင်ကြရမည့် “အမုန်းစကား” နယ်ပယ်အောက်တွင်ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်စေရန် လှုံ့ဆော်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံ အမုန်းစကားများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေး နှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာသဘောတူ စာချုပ် (ICCPR) ၏ အပိုဒ် (၂၀-၂) အရ နိုင်ငံသား၊ လူမျိုးစု၊ သို့မဟုတ်ဘာသာရေး အမုန်းပွားစေမည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်ပွားအောင် လှုံ့ဆော်သော မည်သည့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုမျိုးကိုမဆို နိုင်ငံအစိုးရများက ဥပဒေဖြင့် တားဆီးပိတ်ပင်ထားရမည် (လှုံ့ဆော်မှု)။⁷⁹

အပိုဒ် (၂၀-၂)ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ကြီးမားသော အငြင်းပွားစရာ ရှုပ်ထွေး မှုပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံများစွာက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်အတွက် စိုးရိမ်မှုကို အခြေခံ၍

⁷⁸ The word “inchoate” refers to something that has “just begun” or is “underdeveloped”, “partially completed” or “imperfectly formed.” Inchoate offenses are thus incomplete offenses, which are committed despite the fact that the substantive offense, that is, the offense whose commission they were aiming at, is not completed and the intended harm is not realized. See, e.g. A. Ashworth, *Principles of Criminal Law*, Oxford: Oxford University Press 2003 (4th ed.), p 445.

⁷⁹ Previously, ARTICLE 19 has used the shorthand of “incitement to hatred” to capture the obligation in Article 20(2) ICCPR. However, has at times created a misunderstanding that “hated” alone is a proscribed outcome. This is not the case, the advocacy of hatred should only be prohibited where it constitutes incitement to a separate proscribed outcome, namely discrimination, hostility, or violence.

ICCPR၏အပိုဒ် (၂၀-၂)ကို သီးသန့်သတ်မှတ်ထားရှိသည်။⁸⁰ အပိုဒ် (၂၀-၂)မှပြဋ္ဌာန်းထားရှိချက်ကို ပြည်တွင်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူဖွင့်ဆိုလျက် အကောင်အထည်ဖော်ရာ တွင် ကွဲပြားမှုရှိသည်။ အဆိုပါအခြေအနေကို လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များက အနည်းငယ်မျှ သော လမ်းညွှန်မှုကိုသာ ပေးနိုင်ပြီး နိုင်ငံတော်အဆင့် ဥပဒေအတွေးအခေါ်အယူအဆများ တပြေးညီ မဖြစ်မှုက ပြဿနာကို ပိုမိုကြီးထွားစေသည်။⁸¹

လူနည်းစုအုပ်စုများကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းအပါအဝင် အရေးယူလောက်သည်အထိ ရေရာမှုမရှိသော တရားဝင်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုချက်များကို အပြစ်ဒဏ်ပေးရန်အတွက် အတင်းအကျပ်ဖိအားပေးခြင်းနှင့် ပြင်းထန် သောလှုံ့ဆော်မှုဖြစ်ရပ်များကို ပြစ်ဒဏ်မပေးခြင်း စသည့် အစွန်းနှစ်ဖက်စလုံး၌ အကောင်အထည် ဖော်ရန် ပြဿနာရှိနေသည်။

ကုလသမဂ္ဂ Rabatလုပ်ငန်းစဉ်အစီအစဉ်တွင် ထိုပြဿနာများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေး နှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာသဘောတူ စာချုပ် (ICCPR) ၏ အပိုဒ် (၂၀-၂)⁸²ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ကောက်နုတ်ချက်နှင့် အကြံပြုချက်များကိုလည်း ဖော်ပြထားသည်။ “ဘာသာရေးနှင့် ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအပေါ်တွင် အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြစ်ပွားစေနိုင်သော လှုံ့ဆော်မှုများကို အပြစ်ဒဏ်ပေးရန်” ဆုံးဖြတ်ချက် ၁၆/၁၈တွင် နိုင်ငံများ၏ အဓိကအလေးထားသော နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်ချက်နှင့် အနီးစပ်ဆုံးကိုက်ညီအောက် လုပ်ထားသည်။⁸³ Rabat အစီအစဉ်တွင် ဤကျွမ်းကျင်လုပ်ငန်းစဉ်ပါ ARTICLE 19 ၏အကြံဉာဏ်များကို ကြီးမားစွာ ထင်ဟပ် ထားသည့် အကြံပြုချက်များစွာ ပါဝင်သည့်နည်းတူ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှုသို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်မှုကို တားမြစ်ပိတ်မည့် မူဝါဒအကျဉ်း (၂၀၁၂) ကို ပြုစုခဲ့သည်။

⁸⁰ See, for example Australia, Belgium, Luxembourg, Malta, New Zealand, the UK or the USA.

⁸¹ The three decisions it has issued relate to two communications against Canada and one against France, each of which concerned prohibitions on anti-Semitic speech, taking a different approach in each. In General Comment No. 34, the approach of the HR Committee was not clarified.

⁸² This also corresponds neatly to the narrower political commitment of states in the Resolution 16/18 to “criminalize incitement to imminent violence based on religion or belief”

⁸³ The Resolution 16/18, op.cit., operational para 5(f).

Rabat အစီအစဉ်ပေါ်တွင် အခြေခံပြီး စတင်ကျင့်သုံးရာ၌ ဤကိစ္စရပ်အတွက် အခြားထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်အချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ARTICLE 19 ၏အဓိကအကြံပြုချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

ICCPR အပိုဒ် (၂၀-၂) ၏အဓိကအချက်များ

ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှုသို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်သော အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ၊ လူမျိုးစုဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လှုံ့ဆော်ခြင်းများကို အားပေးကူညီသည့် မည်သည့် အမုန်းစကားကို မဆို ဥပဒေအရ တားဆီးပိတ်ပင်ရမည်။

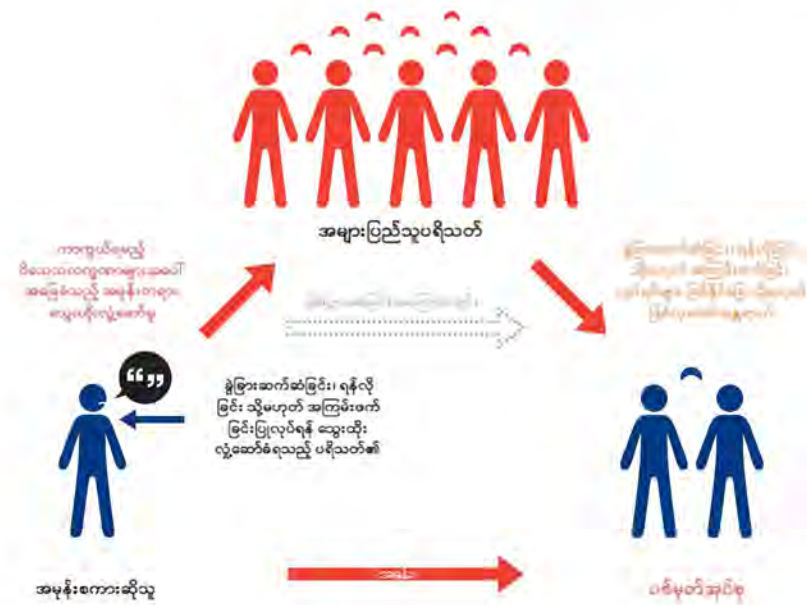
ICCPR၏ အပိုဒ် (၂၀-၂) ၏ ရှုပ်ထွေးမှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် တားဆီးပိတ်ပင်မှုများကို အဓိကအချက်များ အဖြစ် ပိုင်းခြားကြည့်သည်။ အချက်တစ်ချက်ချင်းစီကို ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ်(ICCPR)၏ အပိုဒ် (၂၀-၂)ကို အကောင်အထည်ဖော်မည့် ပြည်တွင်း ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် ထည့်သွင်းခြင်း သို့မဟုတ် ရှင်းလင်းအောင်ပြုခြင်းမျိုး လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် ပြစ်မှု ဆိုင်ရာအရေးယူမှုများကို တရားမဥပဒေများ၊ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ နှင့် အခြား ဖြေလျော့မှုနည်းလမ်းများ ရှိပါက ၎င်းတို့နှင့်သာ အရေးယူသင့်ပြီး ပြင်းထန်သည့်ဖြစ်ရပ်များအတွက်သာ နောက်ဆုံးအဆင့် ကျင့်သုံးရမည့် ခြင်းချက်အစီအမံများအဖြစ် အရေးယူသင့်သည်။

ICCPR၏ အပိုဒ် (၂၀-၂)၏ တားဆီးပိတ်ပင်မှုများတွင် အောက်ပါတို့ လိုအပ်သည်။

- ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ အပြုအမူ - ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူသည် အများပြည်သူပရိသတ်ကို ဟောပြောရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုတွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်ရမည်။
- စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း၊
- ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများအပေါ်အခြေခံပြီး ကာကွယ်ရမည့်အုပ်စုကို ပစ်မှတ်ထားသည့် အမုန်းတရားအပေါ်အခြေခံခြင်း ၊
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖော်ကျူးသည့် စကားလုံးများ၊ အရေးအသားများပါဝင်ခြင်း၊
- ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ ရည်ရွယ်ချက် - ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူသည်
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမုန်းတရားကို အားပေးရန် အထူးရည်ရွယ်၍ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း ဖြစ်ရမည်။

- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများအတွက် လှုံ့ဆော်မှုတွင် ပရိသတ်အား ပါဝင်လာနိုင်ခြေရှိသည်ဟု သိရှိပြီးဖြစ်သလို ၊ ပါဝင်လာစေရန်လည်း ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြောဆိုခြင်း ၊
- အမုန်းတရားကိုအားပေးသည့်အကျိုးဆက်အနေဖြင့် တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားသည့် လုပ်ရပ်ကို လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် ပရိသတ်များ အမှန်တကယ်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြေရှိသည့် အန္တရာယ် ။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် အပိုင်း ၆ -ပိုင်း “ပြင်းထန်မှုအတိုင်းအတာ”စစ်ဆေးမှုသည် လှုံ့ဆော်မှုအန္တရာယ်သည် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှု ပြုလုပ်ရန် သင့်တော်လိုအပ်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို တိုင်းတာရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။

လှုံ့ဆော်မှုသည် အဓိကလုပ်ဆောင်သူ သုံးဦးအကြားတွင် သုံးထောင့်ပုံစံ ဆက်နွယ်မှုအနေဖြင့်ပါဝင်သည်။ အဓိကလုပ်ဆောင်သူ သုံးဦးမှာ အများပြည်သူ ပရိသတ်ကို ခွဲခြားဆက်ဆံအမုန်းတရား အားပေးသူ၊ “အမုန်းစကားထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ”၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများကို လုပ်ဆောင်မည့် အများပြည်သူ ပရိသတ်နှင့် ထိုလုပ်ရပ်များ ကျူးလွန်ခြင်း ခံရမည့် ပစ်မှတ်ထားအုပ်စု တို့ဖြစ်ကြသည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံ နှိပ်စက်ခြင်း နမူနာ

စာနယ်ဇင်းသမားတစ်ဦးက နိုင်ငံရေးကောလဟာလနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို ဖတ်ရှုရန်လင့်ခ် တင်ထားလိုက်သည်။ ထိုအတွက် သူမကို ပစ်မှတ်ထားသည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိနှိပ်သော၊ ရုန့်ရင်းရိုင်းပိုင်းသော သတင်းစကားများ လက်ခံရသည်။

အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းမှုနှင့် စော်ကားမှုများသည် အခြားသူများဘက်မှ ကြည့်ပါက တားဆီးပိတ်ပင်ထားသည့် အပြုအမူမျိုးဖြစ်နေပြီး “အမုန်းတရားကို အားပေးလှုံ့ဆော်ခြင်း” ဟု နားလည်မှတ်ယူနိုင်သည်။ “ဆူပူသောင်းကျန်းသူလူအုပ်စု” နှင့် အလားတူ “ဦးဆောင်သူ” ရှိသော ကိစ္စရပ် ဖြစ်နိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် တားဆီးပိတ်ပင်ထားသော အပြုအမူဖြစ်သည့် ခွဲခြား ဆက်ဆံစော်ကားမှုများကို အခြားသူများ ပါဝင်လုပ်ဆောင်လာစေရန် ဦးဆောင်ဆောင်ရွက်နေသူ ဖြစ်သည်။

အမုန်းတရား - အမုန်းတရားဆိုသည်မှာ ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ်မှတ်ထား အုပ်စုကို “အထင်အမြင်သေး၊ ရန်လို၊ မုန်းတီးစက်ဆုပ်တတ်သည့် ပြင်းထန်ပြီး၊ ဆင်ခြင်တုံတရားမရှိသည့် စိတ်ခံစားမှု” စိတ်အခြေအနေတစ်ခု ဟု နားလည်နိုင်သည်။⁸⁵

အပိုဒ် (၂၀-၂)အောက်ရှိ တားဆီးပိတ်ပင်ရသည့်ရည်ရွယ်ချက်အရ အမုန်းတရားသည် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူနှင့် ပစ်မှတ်ထားခံအုပ်စုတို့၏ စိတ်အခြေအနေ၊ တရားဝင်တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားသည့် အပြုအမူကို လိုက်ပါပြု လုပ်စေရန် လှုံ့ဆော်မည့် ပရိသတ်၏ စိတ်အခြေအနေတို့နှင့် ဆက်စပ်သည်။ ယင်းသည် အပိုဒ် (၂၀-၂) ၏ရည်ရွယ်ချက်တွင် အကျုံးမဝင်သော အကြောင်းအရာဖြစ်ပြီး ‘အမုန်းစကား’ များနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည့်အခါ ပစ်မှတ်ထားခံအုပ်စုတို့ ခံစားရသည့် စော်ကားမှု သို့မဟုတ် သိက္ခာကျရမှု နှင့် ကွဲပြားသည်။

85 *Ibid.*, adaptat.

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ အပြုအမူ

- “ ပစ်မှတ်အုပ်စုနှင့် ပတ်သက်၍ အားပေးတိုက်တွန်းမှုကို အများပြည်သူကြားတွင် အမုန်း တရားပျံ့နှံ့စေရန် ရည်ရွယ်ခြင်း”ဟု နားလည်ရသည်။ “ပျံ့နှံ့စေခြင်း” ဆိုသည့်အယူအဆတွင် အားပေးတိုက်တွန်းမှု ပါဝင်ပြီးဖြစ်သည်။⁸⁴ အကြံအစည်ကို ထုတ်ဖော်ရုံမျှသာမကဘဲ အခြား သူများ၏အမြင် သို့မဟုတ် အတွေးအခေါ်ကို အမှန်တကယ်ကျင့်သုံးရန် ဆွဲဆောင်ခြင်း လည်းဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ပြောဆိုခြင်း၊ ရေးသားခြင်း သို့မဟုတ် အီလက်ထရွန်းနစ် အပါအဝင် ဆက်သွယ်ရေးကြားခံမီဒီယာကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

အားပေးတိုက်တွန်းမှု နမူနာ

ထင်ရှားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်သည် မိမိ၏ လူမှုကွန်ယက်မီဒီယာ အကောင့်ကို အသုံးပြုပြီး ရွှေ့ပြောင်း သွားလာသူများကို ဆန့်ကျင်သည့် ခါးသီးသော သတင်းမှတ်ချက်များ ပြည်သူကြားသို့ဖြန့်ဝေနေပြီး အန္တရာယ် ရှိသော အခြေအမြစ်မရှိသည့် သမားရိုးကျအယူအစွဲများနှင့် မဟုတ်မမှန်စကားများကို ထပ်ခါတလဲလဲ ဖော်ပြ နေသည်။

အခြားအုပ်စုမရှိသည့် နေရာတွင် အားပေးတိုက်တွန်းမှုဆိုသည်ကို ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများ ပိုင်ဆိုင်နေသူကို တိုက်ရိုက်သို့မဟုတ် ခွဲခြားစော်ကားခြင်း၊ တစ်ဦးတစ်ယောက် ကိုတိုက်ရိုက်ဆဲရေး စော်ကား ခြင်း အပြုအမူတို့ဖြင့် သိသာနိုင်သည်။

⁸⁴ Camden Principles on OI, Principle 12.1, on the 2012 Report of the Special Rapporteur on FOI, at vii, para.44(6).

အမုန်းတရား ပုံစံသည်လည်း အထက်ပါအတိုင်းဆက်စပ်နေပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေး နှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ်(ICCP)⁸⁶၏ အပိုဒ် (၂၀-၂)တွင် “အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် အမုန်းတရားများကိုမဆို အားပေး တိုက်တွန်းမှုများ” ဟုသာ စာရင်းသွင်းထားသည်။ သို့သော် အထက်တွင်ကောက်နုတ်ထားသည့် အတိုင်း ယင်းသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး သို့မဟုတ် လူအုပ်စုတစ်စုကို ဦးတည်၍ “မည်သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံ အမုန်းတရား များကိုမဆို အားပေးတိုက်တွန်းမှုများ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူသင့်သည်ဟု အကြံပြုပါသည်။ ခွဲခြားမှုကို ကိုင်တွယ်သော အခြားသော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေများ၊ ICCPR၏ အပိုဒ် ၂၀(၂)၊ အပိုဒ် (၂၆)နှင့် အပိုဒ် ၂(၁) တို့တွင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမပြုရန် ပြဋ္ဌာန်းမှု တို့အပြင် နိုင်ငံတကာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတိုက်ဖျက်ရေး ဥပဒေများတွင် အသိအမှတ်ပြု ဖော်ပြထားသည့် ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသ လက္ခဏာရပ်များ အားလုံးကို ထည့်သွင်းသင့်သည်။

— လှုံ့ဆော်မှု - ICCPR၏ အပိုဒ် ၂၀(၂)တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမုန်းတရားအား အားပေးတိုက်တွန်းမှု သက်သက်ကို တားမြစ်ထားပေ။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရန်လိုမှုသို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများအတွက်လှုံ့ဆော်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အမုန်းစကားများအား တိုက်တွန်းအားပေးမှုများကိုသာ အားထားသည်။ တားမြစ်ပိတ်ပင် ထားသည့်ရလဒ်များ အမှန်ဖြစ်ပေါ်စေရန်မလိုပါ။ “လှုံ့ဆော်မှု”ဟူသော စကားရပ်သည် အမုန်းတရားကို အားပေးတိုက်တွန်းခြင်းဖြစ်ပြီး “ပစ်မှတ်ထားအုပ်စုတွင် ပါဝင်နေသူများအား ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှု အန္တရာယ်များကြုံအံ့ဆဲဆဲအခြေအနေကို ဖန်တီးနေသည်။”⁸⁷

— အပိုဒ် ၂၀(၂)က အလေးထားသည်မှာ ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများ ပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ်မှတ်ထားအုပ်စုကို ပရိသတ်က တစ်စုံတစ်ရာ ပြုလုပ်မည့် အန္တရာယ်ဖြစ်ပြီး အမုန်းစကားလှုံ့ဆော်မှု

86 Ibid. The HR Committee has not yet addressed this question directly. However, this interpretation would comply with the evolution of developments in human rights protections since the adoption of the ICCPR, considering that it was adopted before many equality movements around the world made significant progress in promoting and securing human rights for all. It has since come to be interpreted and understood as supporting the principle of equality on a larger scale, applying to other grounds not expressly included. It would also be in line with the object and purpose of international human rights law that must be interpreted “in the light of present-day conditions,” rather than being viewed as contracts with concrete terms defined by the norms that were prevailing at the moment of their drafting or ratification.

87 The Camden Principles, Principle 12.1.iii.

တစ်စုံတစ်ရာကြောင့် စော်ကားခံရခြင်း သို့မဟုတ် ဂုဏ်သိက္ခာထိခိုက်ခြင်း စသည့် ပစ်မှတ်ထားခံအုပ်စု၏ ခံစားရမှုများ နှင့် ကွဲပြားခြားနားသည်။⁸⁸

တားဆီးပိတ်ပင်ထားသည့်ရလဒ်ဆိုသည်ကို အောက်ပါအတိုင်း နားလည်သဘောပေါက်သင့်သည်။

- နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ⁸⁹ တွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသ လက္ခဏာများအပေါ်အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဆိုသည်ကို “မည်သည့် ကွဲပြားခြားနားစေမှု၊ ချန်လှပ်ထားမှု၊ ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဦးစားပေးမှုမျိုးကိုမဆို” ဟု နားလည်သဘောပေါက်သင့်သည်။ ထို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေအောက်တွင် ပြည်သူ့လုပ်ငန်းဆောင်တာများဖြစ်သော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု နှင့် အခြားနယ်ပယ်များတွင် လူ့အခွင့်အရေး နှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များအားလုံး၌ အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ခံစားပျော်ရွှင်ခြင်း၊ ကျင့်သုံးခြင်းတို့တွင်တပြေးညီ ပယ်ဖျက်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေခြင်းစသည့် ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် သက်ရောက်မှုများရှိသည်။⁹⁰
- အကြမ်းဖက်မှု ဆိုသည်မှာ “အခြားလူ ၊ အခြားအုပ်စု၊ အခြားလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းကို ဒဏ်ရာအနာတရ ဖြစ်စေခြင်း၊ သေဆုံးစေခြင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်စေခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျစေခြင်း သို့မဟုတ် ဆင်းရဲချို့တဲ့စေခြင်းစသည့် ရလဒ်များရရှိနိုင်ခြေ သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေမြင့်မားစေသည့် ရလဒ်များဖြစ်ပေါ်စေရန် ကိုယ်ထိလက်ရောက် သို့မဟုတ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အသုံးပြုခြင်း” ဟု နားလည်သဘောပေါက်သင့်သည်။⁹¹
- ရန်လိုမှု ဆိုသည်မှာ “အစွန်းရောက်စိတ်ခံစားမှုအခြေအနေ”ဟုဆိုသည်ထက် “အစွန်းရောက်စိတ်ခံစားမှုအခြေအနေတွင် ဖော်ပြသောလုပ်ဆောင်မှု”ဟု နားလည်သဘောပေါက်သင့်သည်။⁹² အကြမ်းဖက်မှု၊ အနှောင့်အယှက်ပေးမှု သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှု များကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေမှုများ ဖြစ်စေနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ခွဲခြားနိုင်သည်။

88 The Rabat Plan refers to the “activation of a triangular relationship between the object and subject of the speech as well as the audience.”

89 See Annex I. ARTICLE 19 understands protected characteristics expansively.

90 Camden Principles, op. cit., Principle 12.1

91 This definition is adapted from the definition of violence by the World Health Organisation in the report World Report on Violence and Health, 2002.

92 In the 2009 Camden Principles, “hostility” was defined in the exact same terms as “hatred”. However, after further reflections and discussion, an updated definition requiring a manifested action was incorporated to our 2012 policy brief “prohibiting incitement to discrimination, hostility or violence”, op. cit., at page 19.

ပြည်တွင်းပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအမုန်းတရားကိုဖြန့်ရုံဖြင့် တားဆီးပိတ်ပင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ‘အမုန်းစကား’ကြောင့် ပစ်မှတ်ထားအုပ်စုခံစားရသော သက်ရောက်မှုကို စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်းများအတွက်သာ ဖြစ်သည်။ ICCPRအရ မျှော်မှန်းသောတားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းများထက် သိသာစွာကျယ်ပြန့်သည်။ ထိုနည်းတူ ICCPRထဲတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော တားဆီးပိတ်ပင်ထားသည့်ရလဒ်များကို ဆီလျော်အောင်ပြုပြင်ထားသော ဥပဒေများသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အယူအဆများကိုထည့်သွင်းထားသောကြောင့် အလွဲသုံးစားလုပ်ရန် လမ်းဖွင့်သကဲ့သို့ဖြစ်နေသဖြင့် တရားမဝင်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် “အများပြည်သူတည်ငြိမ် အေးချမ်းရေး”၊ “မငြိမ်သက်မှု” သို့မဟုတ် “ဘာသာရေးယုံကြည်သူများအကြား ဂိုဏ်းကွဲနေခြင်း” တို့ကို ကာကွယ်ပေးရန် ဖြစ်သည်။⁹³

ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ ရည်ရွယ်ချက်

အခြားသူများအား ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှုသို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုစသော လုပ်ရပ်များ ကျူးလွန်ရန် လှုံ့ဆော်သည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ရည်ရွယ်ချက်သည် ICCPR၏ အပိုဒ် ၂၀(၂) တွင် တားမြစ်ထားသည့် အတိုင်း အရေးထားသင့်သော သိသာထင်ရှားသည့် လှုံ့ဆော်မှု အချက်အလက်များအဖြစ် ယူဆသင့်သည်။ နိုင်ငံတော်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုဖြစ်မှုသည် အထူးအလေးထားသောပြစ်မှုတခု ဖြစ်ပြီး⁹⁴ မဆင်မခြင်မှု သို့မဟုတ် ပေါ့ဆမှုကြောင့် ကျူးလွန်ခြင်းမဟုတ်ဟု ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြသင့်သည်။⁹⁵ နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများနှင့် အခြား ပြည်တွင်းဥပဒေများ⁹⁶ ၌ “ရည်ရွယ်ချက်”အတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် တစ်သမတ်တည်း မရှိသည့်အတွက် ARTICLE 19 က “ရည်ရွယ်ချက်” ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုတွင် အောက်ပါ အချက်များ ပါဝင်သင့်သည်ဟု အဆိုပြုထားသည်။

- မုန်းတီးခြင်းကို သွေးထိုးလှုံ့ဆော် တိုက်တွန်းရန် ရည်ရွယ်ခြင်း ၊
- ကာကွယ်ရမည့် အုပ်စုကို ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် ကာကွယ်ရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာ များကြောင့် ပစ်မှတ်ထားရန် ရည်ရွယ်ခြင်း၊

93 The 2013 Report of the Special Rapporteur on FOE, op. cit., para 51.
 94 In some jurisdictions, also acting “wilfully” or “purposefully.”
 95 ARTICLE 19 notes that the legislation of many States already recognises intent as one of the defining elements of incitement, for example, the UK, Ireland, Canada, Cyprus, Ireland, Malta, and Portugal.
 96 No international treaty body or mechanism has adopted a definition of “intent” for the purpose of prohibition on incitement. A common approach within international criminal law and domestic criminal law is to ensure liability for offences where the speaker acted with knowledge and with the intention of causing the objective elements of a crime.

- ၎င်းအချိန်အခါ ၎င်းအခြေအနေတစ်ခုတွင် ဤကဲ့သို့ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပြသမှုက ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ရန်လိုခြင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်းစသည့် မလိုလားအပ်သည့် ရလဒ်ပေါ်ထွက် လာမည်ကို သိရှိခြင်း။

ပြင်းထန်မှုအဆင့်သတ်မှတ်ချက်

ARTICLE 19 သည် Rabat အစီအစဉ်နှင့် ဆက်စပ်၍ မည်သည့်အခြေအနေတွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းက အကြမ်းဖက်မှုအန္တရာယ် ၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည် စသည့် အပိုင်း (၆) ပိုင်းဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် ကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် မျှတစေရန် ပုံစံထုတ်ထားသည်။ ထိုစစ်ဆေးမှုတွင် အောက်ပါစံနှုန်းများပါဝင်သည်။

1. ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည့် အခြေအနေ- ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုသည် ယင်းကိုဆက်သွယ်ပြုလုပ်ရာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး အခြေအနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဖြစ်ပြီး⁹⁷ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုသည် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်မှုရှိနိုင်သဖြင့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ အကြောင်းအရာခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။
 - လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွင် တည်ရှိနေသော ပဋိပက္ခ၊ ဥပမာ မကြာသေးမီက ပစ်မှတ်ထားအုပ်စုကိုဆန့်ကျင်သည့် အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ်အပျက်များ။
 - ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင်ထည့်သွင်းထားခဲ့ကြသည့် သမိုင်းကြောင်းတည်ရှိနေခြင်း၊ ဥပမာ တရားဥပဒေစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး။
 - ဥပဒေရေးရာမူဘောင်တို့တွင် ပစ်မှတ်ထားခံအုပ်စု၏ ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆန့်ကျင်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ထည့်သွင်းထားမှုမရှိခြင်း။

⁹⁷ As noted by Toby Mendel, "it is extremely difficult to draw any general conclusions from the case law about what sorts of contexts are more likely to promote the proscribed result, although common sense may supply some useful conclusions. Indeed, it sometimes seems as though international courts rely on a sample of contextual factors to support their decisions rather than applying a form of objective reasoning to deduce their decisions from the context. Perhaps the impossibly broad set of factors that constitute context make this inevitable." Toby Mendel, Study on International Standards Relating to Incitement to Genocide or Racial Hatred (2006).

- သတင်းမီဒီယာအခင်းအကျင်း၊ ဥပမာ ပစ်မှတ်ထားခံအုပ်စုအကြောင်း ပုံမှန်အားဖြင့် သို့မဟုတ် အဆိုးမြင်ရှုထောင့်မှ အခြားမတူကွဲပြားသော သတင်းအရင်းအမြစ်များထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်း မရှိဘဲ မီဒီယာတွင် တင်ဆက်ခြင်း။
 - နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း- အထူးသဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်ဆိုင်ရာနိုင်ငံရေးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများသာမက တရားဝင်နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပစ်မှတ်ထားခံအုပ်စု၏ အမြင်များပါဝင်မှု။
2. ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ- ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ ရာထူး၊ အခွင့်အာဏာ သို့မဟုတ် ပရိသတ်အပေါ် ဩဇာသက်ရောက်မှုသည် အရေးပါသည်။ အခြားသူများထက် ပိုမိုလေးနက်သော အာရုံစူးစိုက်ခံ ရမှုနှင့် လွှမ်းမိုးနိုင်မှုများရှိနိုင်သောကြောင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူသည် နိုင်ငံရေးသမား သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခု၏ ထင်ရှားသော အဖွဲ့ဝင်၊ ပြည်သူ့အရာရှိများ သို့မဟုတ် အလားတူ ရာထူး ရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ (ဥပမာ ဆရာ၊ဆရာမများ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအကြီးအကဲများ) ဖြစ်ပါက အထူးထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ ဤခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုသည် အများပြည်သူပရိသတ်နှင့် ထုတ်ဖော် ပြောဆိုသူ၏ ဆက်နွယ်မှု၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုက ပစ်မှတ်ထားသည့် သူများအပါအဝင် လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းအမျိုးမျိုးတွင် အားဝယ်၊ ကြောက်ရွံ့မှု ရေချိန်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ သို့မဟုတ် အများပြည်သူ ပရိသတ်က အာဏာပိုင်တို့၏ ပြောဆိုမှုအပေါ် ရိုသေလေးစား၊နာခံမှု မြင့်မားခြင်း ရှိမရှိ စသည်တို့ကို လေ့လာစစ်ဆေးသင့်သည်။⁹⁸
3. ရည်ရွယ်ချက် - အထက်တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ (၁) မှန်းတီးမှုကို အားပေးတိုက်တွန်းလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်၊ (၂) ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာများပိုင်ဆိုင်သည့် ကာကွယ်ရမည့်အုပ်စုကို ပစ်မှတ်ထားလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် (၃) ၎င်းတို့လုပ်ရပ်၏ အကျိုးဆက်၊ သာမန်ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ ရှိသည့်ဖြစ်ရပ်များထဲတွင် အကျိုးဆက်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မှု (ဆိုလိုသည်မှာ ကြိုတင်မမြင်နိုင် သော အပြောင်းအလဲ သို့မဟုတ် ဖြစ်ရပ်များဖြစ်ပေါ်နိုင်မှု) ကို သိနားလည်နိုင်သည့် အသိပညာ ရှိခြင်း စသည်တို့ပါဝင်ရမည်။ အသုံးပြုသော ဘာသာစကား၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု အတိုင်းအတာနှင့် အကြိမ်ရေ၊ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ၏ ရည်ရွယ်ချက် စသည့် အချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်း

⁹⁸ See: Susan Benesh, *Dangerous Speech: A Proposal To Tackle Violence*, 2011.

စဉ်းစားပြီး ဖြစ်ရပ်၏အချက်အလက်များ၊ အခြေအနေတစ်ရပ်လုံး⁹⁹ ပေါ် အကဲဖြတ်နိုင်သည်။ မဆင်မခြင်မှုနှင့် ပေါ့ဆမှု ဆိုသည်ကို ရည်ရွယ်ချက်အဖြစ် သတ်မှတ်ရန် မလုံလောက်ပါ။ ထို့ကြောင့် အကဲဖြတ်မှားခြင်း သို့မဟုတ် အလေးမထားခြင်း(ဆိုးရွားသော ဟာသပြက်လုံးများ ကဲ့သို့) ရည်ရွယ်ချက်သည် မသိမသာကွဲပြားခြင်း (အနုပညာမှတစ်ဆင့် အပါအဝင် သရော်ခြင်း၊ အတွေးအခေါ်ကို ဆွပေးခြင်း၊ နဂိုရှိရင်းစွဲအယူအဆကို စိန်ခေါ်ခြင်း) စသည့် ဆက်နွယ်ခြင်းမျိုး ကို ကာကွယ်ပေးရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။

4. ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသောအကြောင်းအရာ - ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု ပုံစံနှင့်ဟန်ပန် အပါအဝင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုတွင် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှုသို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများကျူးလွန်ရန် စေခိုင်းခြင်းများရှိမရှိနှင့် ဆွေးနွေးပြောဆိုမှု၏ သဘာဝ၊ ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုများအကြားဟန်ချက်စသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလိုက်သည့် အကြောင်းအရာသည် ဆီလျော်မှုရှိခြင်း။ အထူးသဖြင့် သွယ်ဝိုက် လှုံ့ဆော်မှုဖြစ်ပါက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည့် အကြောင်းအရာများကို ပရိသတ်၏ သဘောပေါက်နားလည်မှုသည်လည်း အထူးအရေးကြီးပါသည်။ အထူးသဖြင့် အနုပညာဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း၊ ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားဟောပြောချက်၊ ပညာရေးဟောပြောချက်နှင့် သုတေသန၊ အချက်အလက်ကြေညာစာတမ်းနှင့် တန်ဖိုးရှိအကဲဖြတ်ချက်များ စသည့် “ကန့်သတ်ချက်နယ်ပယ်အကျဉ်း”¹⁰⁰ တွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုပုံစံအချို့ကို နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများက အသိအမှတ်ပြုထားသည်။
5. ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု၏အတိုင်းအတာနှင့်ပြင်းအား - ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရာတွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု၏¹⁰¹ အများပြည်သူသို့တင်ပြသော သဘောသဘောဝ၊ နည်းလမ်း၊ အတိမ်အနက် သို့မဟုတ် ပြင်းအား အကြိမ်နှုန်း ၊ သို့မဟုတ် ပမာဏ စသည်တို့ကိုဆန်းစစ်လေ့လာသင့်သည်။ (ဥပမာ ခေတ်ရေစီးကြောင်း သတင်းမီဒီယာကို ဆန့်ကျင်သော လက်ကမ်းကြော်ငြာတစ်ခု သို့မဟုတ် အကြိမ်ကြိမ်ဖြန့်ချိခြင်းမဟုတ်ဘဲ တစ်ကြိမ်သာဖြန့်ချိခြင်း။) ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို သတင်းမီဒီယာ မှတဆင့်

⁹⁹ See, e.g. European Court, *Jersild v. Denmark*, App. No. 15890/89, 23 September 1994, para. 31.

¹⁰⁰ European Court, *Erbakan v. Turkey*, App. No. 59405/00, 6 June 2006, para 68.

¹⁰¹ ARTICLE 19 suggest that this should include looking at issues such as whether the statement or communication was circulated in a restricted environment or whether it was widely accessible to the general public; whether it was made in a closed place accessible by ticket or in an exposed and public area; whether the communication was directed at a non-specific audience (the general public); or whether the speech was directed to a number of individuals in a public place, and whether the speech was directed to members of the general public.

ဖြန့်ချိပါက နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ သတင်းမီဒီယာ လွတ်လပ်ခွင့် ကိုထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည်။¹⁰²

6. ထိခိုက်နစ်နာမှု ဖြစ်နိုင်ခြေ၊ ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲအခြေအနေ - ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း ၏တိုက်ရိုက်အကျိုး ဆက်ကြောင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်နိုင်ခြေများပြားသည်။ သို့သော် တရားဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သောဖြစ်ရပ် အမှန်တကယ်ပေါ်ပေါက်ရန် မလိုအပ်ပါ။ အမှန်တကယ်ထိခိုက်နစ်နာမှု ပေါ်ပေါက်လာခြင်းကို ပိုမိုဆိုးရွားသော ရာဇဝတ်ပြစ်မှုများအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည်။ ယင်းတို့တွင် အောက်ပါတို့ ပါဝင်သင့်သည်။

- ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ရပ်များ ကျူးလွန်စေရန် မှန်းတီးမှုကိုစေ့ဆော် တိုက်တွန်းခြင်းဟု ပရီသတ်က သိနားလည်ခြင်းရှိ၊ မရှိ။
- ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူသည် ပရီသတ်ကိုလွှမ်းမိုးနိုင်သည့် အနေအထားတွင် ရှိ၊ မရှိ။
- ပရီသတ်က ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ရပ်များ ကျင့်သုံးနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ ရှိ၊ မရှိ။
- လှုံ့ဆော်မှု၏ရလဒ်ကြောင့် ပစ်မှတ်ထားခံအုပ်စုသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားနေရသည့် လတ်တလောဖြစ်ရပ်များ။
- ဟောပြောမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများ အချိန် မဆိုင်းဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာပါက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကြောင့် ဖြစ်သည့်သက် ရောက်မှု ဟု သံသယဖြစ်ဖွယ် ရှိခြင်း။¹⁰³

သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုများအား တားမြစ်ကန့်သတ်ရာတွင် ရာဇဝတ်မှုပြစ်ဒဏ်ဖြင့်သာ မကန့်သတ်သင့် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုအတွက် အရေးယူရာတွင် တရားမဥပဒေ၊ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများကို အဓိကသုံးစွဲ သင့်ပြီး ပြစ်မှုကြောင်းအရ အရေးယူခြင်းကို ပြင်းထန်သည့်ဖြစ်ရပ်များအတွက်သာ နောက်ဆုံး နည်းလမ်း အဖြစ် ကျင့်သုံးရမည်ဟု ARTICLE 19 က ယုံကြည်သည်။

¹⁰² As the European Court noted, "while the press must not overstep the boundaries set, inter alia, for the protection of the vital interests of the State, [...] it is nevertheless incumbent on it to impart information and ideas on political issues, including divisive ones. Not only does the press have the task of imparting such information and ideas; the public also has a right to receive them. The freedom to receive information or ideas provides the public with one of the best means of discovering and forming an opinion on the ideas and attitudes of their leaders." see *Habib Dost v. Turkey*, App. No. 71984/01 (2006)

¹⁰³ C.F. Susmit Benesh, *op.cit.*

- တရားမ ဥပဒေဖြင့်အရေးယူမှု¹⁰⁴ တွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်သော ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အမုန်းစကားများကို တိုက်တွန်းအားပေးသည့်ဖြစ်ရပ် များ တွင် တရားမျှတမှုကိုဖြစ်စေသည့် နစ်နာသူ ဗဟိုပြုနည်းလမ်းကို သုံးသည်။ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ရန်လိုမှုသို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုများဖြစ်အောင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အမုန်းစကားများဖြင့် တိုက်တွန်းအား ပေးသည့်ဖြစ်ရပ်များတွင် နစ်နာသူများအား နစ်နာကြေးကို ငွေကြေး¹⁰⁵ သို့မဟုတ် ငွေကြေးမဟုတ်သော ပျက်စီးနစ်နာဆုံးရှုံးမှု သာမက သတင်းမီဒီယာမှတစ်ဆင့် လှုံ့ဆော်မှုဖြစ်ပါက အမှားပြင်ဆင်ခွင့်နှင့် တုံ့ပြန်ခွင့်တို့ပါ ပါဝင်သင့်သည်။¹⁰⁶ နိုင်ငံများသည် အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့ အစည်းများကို တရားမကြောင်းအရစွဲဆိုခြင်းအား ခွင့်ပြုသင့်ပြီး ခွဲခြား ဆက်ဆံသည့်အမှုကိစ္စများတွင် အဆင့်လိုက်လျော်ကြေးငွေပေးဆောင်ရခြင်းများဖြစ်နိုင်စေရန် ပံ့ပိုးပေးသင့်သည်။ ယင်းလုပ်ဆောင်မှု သည် ဤလမ်းညွှန်၏ အပိုင်း(II) ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထား သည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရေးမူဘောင် အတွက် သင့်တော်သည့် နည်းလမ်းများတွင် ပါ ဝင်သင့်သည်။
- အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာအရေးယူမှုများသည် အထူးသဖြင့် ဆက်သွယ်ရေး၊ သတင်းမီဒီယာ၊ စာနယ်ဇင်း ကောင်စီများ၊ စားသုံးသူကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အာဏာပိုင်များ နှင့်အခြား စည်းမျဉ်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက ပြဋ္ဌာန်းထားသောစည်းမျဉ်းများကို သက်ရောက်စေသည်ဟု စဉ်းစားနိုင်သည်။ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်း အရာရှိများ၊ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများ (ဆရာ၊ဆရာမများကဲ့သို့) အပါအဝင် လုပ်ဆောင်သူများအတွက် တရားဝင် လိုက်နာရမည့်ကျင့်ဝတ် နှင့် ဝန်ထမ်းစည်းမျဉ်း များကို ဖော်ဆောင်ပေးသင့်ကြောင်း စဉ်းစားရမည်။ ယင်းစည်းမျဉ်းများသည် ပြည်သူ့အရာရှိ အဆင့်အသီးသီး က ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အားပေးခြင်း သို့မဟုတ် တန်းတူညီမျှရေးနှင့် အချင်းချင်း ကြား ယှဉ်ကျေးမှု ဆိုင်ရာနားလည်မှုကို လျော့ပါးစေသည့် ထုတ်ပြန်ချက်များ မပါဝင်သည့်

104 The proposal is based on requirements set by the *Racial Equality Directive* (2000/43/EC) against discrimination on grounds of race and ethnic origin, restricting it.

105 Council of Europe Committee of Ministers Recommendation No. R (97)20 on 'hate speech'. Principle 2. The awards of damages should be proportional and carefully and strictly justified and motivated so that they do not have a collateral chilling effect on the freedom of expression.

106 *Ibid.*, Principle 2. Also, Camden Principles, *op.cit.*, Principle 7. The right of reply gives any person the right to have a mass media outlet disseminate his or her response where the publication or broadcast by that media outlet of incorrect or misleading facts has infringed a recognised right of that person, and where a correction cannot reasonably be expected to redress the wrong. This remedy also has the result of encouraging further dialogue, rather than restricting it.

စည်းကမ်းကို ထောက်ခံသင့် သည်။ အရေးယူမှုပုံစံများတွင် (အပြစ်ခံယူစေခြင်း သို့မဟုတ် အခြား အရေးယူမှုများကို မတားမြစ်သော် လည်း) အများပြည်သူသို့တောင်းပန်လွှာ ထုတ်ပြန်ခြင်း အမိန့်ကြော်ငြာပုံစံ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုရုပ်သံလွှင့်သူများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းနှင့် အုပ်စုများအား အပြုသဘော မဆောင်သည့် ခေါက်ရိုးကျိုးပုံစံများနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းကို ရှောင်ရှားရန် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာအရေးယူမှု မူဘောင်က ထောက်ပံ့သင့်သည်။ ထိုအထဲတွင် အမှားပြင်ဆင်ချက် ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ တုံ့ပြန်ခွင့်ပေးခြင်း၊ အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက် ရလဒ်ကို ကြေညာရန် ရုပ်သံထုတ်လွှင့်ချိန်ပေးခြင်း၊ အပြစ်ဒဏ်ပေး ဆောင်ခြင်း တို့လည်း ထည့်သွင်းသင့်သည်။

- ပြင်းထန်မရှိသော အရေးယူမှုများတွင် ရည်ရွယ်လိုသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရရှိပါက ရာဇဝတ် ပြစ်မှုဥပဒေအား အသုံးပြုခြင်းကို ရှောင်သင့်သည်။ များစွာသော တရားစီရင်မှု အတွေ့အကြုံအရ အရပ်ဘက်နှင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အရေးယူမှုများသည် သွေးထိုးလွှဲဆော်မှုကြောင့် ဖြစ်ပွားသည့် ထိခိုက် နစ်နာမှုကို တုံ့ပြန်ရာတွင် ပိုမိုသင့်လျော်သည်ဟု ပြသနေသည်။¹⁰⁷ တရားရုံး၊ တရားဥပဒေ စောင့်ရှောက်ရေး အာဏာပိုင်များနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် တရားမျှတမှုရရှိ အားကောင်းစေရန် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေအရ တရားစွဲဆိုရာတွင် နစ်နာသူများ၏ ရှုထောင့်ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်သည်။ အခြားလမ်းကြောင်း များမှတစ်ဆင့်၊ ဥပမာ အမှုတွင်သက်ဆိုင်သည့် အုပ်စုကိုယ်စား လှယ်များက အမှုဆိုင်ရာရှင်းလင်းချက်ပုံစံအနေဖြင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများကို ဖိတ်ခေါ်၍ အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်ချက်တို့တွင်ပါဝင်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်။

ICCPR၏ အပိုဒ် ၁၉ (၃) အရ ‘အမုန်းစကား’ ကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း

အချို့အခြေအနေများတွင် အစိုးရအနေဖြင့် ပြင်းထန်သော ပြဿနာများမဖြစ်ပေါ်မီ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းအားကန့်သတ်ရန် အတွက် လိုအပ်သည့် တုံ့ပြန်မှုများပြုလုပ်ရန် အပိုဒ် ၂၀(၂)(ဂ) “လွှဲဆော်မှု” အတိုင်းအတာသို့ ရောက်ရန်မလိုပေ ဟု အပိုဒ် ၁၉ က အသိအမှတ်ပြုထားသည်။

¹⁰⁷ For example, in Brazil, it has been documented that, criminal law has not been efficient due to institutional bias among law enforcement agencies, while sanctions have been levied effectively in civil proceedings. See, Tanya Hernández, Hate Speech and the Language of Racism in Latin America, 32 U. Pa. J. Int'l L., 805 2010-2011.

နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းများအရ ICCPR၏ အပိုဒ် ၁၉(၃)တွင် စာရင်းပြုစုထားသည့် အခြေအနေအမျိုးမျိုး၌ အထူးသဖြင့် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေး နှင့် အများပြည်သူ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအတွက် ထိုကဲ့သို့သော ‘အမုန်းစကား’ကို အကြောင်းအမျိုးမျိုးအရ ကန့်သတ်ထားကောင်း ထားနိုင်သေးသည်။

- ကာကွယ်ရမည့်အုပ်စုကို ပစ်မှတ်ထားသည့် ‘အမုန်းစကား’ - ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှု သတင်းမီဒီယာ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် ရွေးကောက်ပွဲ မကျင်းပမီအချိန် စသည့် အထူးအခြေအနေ များအတွက် ‘အမုန်းစကား’ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။
- တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုပစ်မှတ်ထားသည့် ‘အမုန်းစကား’ - အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ‘အမုန်းစကား’သည် “တိုက်တွန်းအားပေး”စရာ မလိုဘဲ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုသာ ပစ်မှတ်ထားသည်။ ထိုသို့သော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုသည် အမျိုးသမီးများ၊ အခြား ဘေးဖယ်ခံအုပ်စု သို့မဟုတ် လူနည်းစုအုပ်စုများကို တိုက်ရိုက် ပစ်မှတ်ထားပြီး ပစ်မှတ်ထားခံရသူများမှာ လွန်မင်းစွာ နစ်နာရမှုရှိနိုင်သည်။ အချို့ဖြစ်ရပ် များတွင် ပစ်မှတ်ထားခံရသည့်သူများကို အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် နှောက်ယှက် ခြိမ်းခြောက်မှု စသည့် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်သည့်ပုံစံ နှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်စေခြင်းတို့ ရှိနိုင်သည်။ ထိုသို့သော အပြုအမူကြောင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် သိသာသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှု ရှိနေပါက ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်းစီ၏ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ အသက်ရှင်ပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန်၊ လူသားမဆန်မှု သို့မဟုတ် နှိမ်ချဆက်ဆံမှုတို့မှ ကင်းလွတ်ရေး၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး လွတ်လပ်ခွင့် ၊ တန်းတူညီမျှ ွရေးတို့အတွက် လိုအပ်ပါက ကန့်သတ်ချက်များကို ချိန်ညှိနိုင်မည်။
- ICCPR၏ အပိုဒ် ၂၀(၂) တွင် အရ အသွင်မတူသော အုပ်စု (၃)ခုအတွင်း “လှုံ့ဆော်မှု”သည် ‘အမုန်းစကား’နှင့် မည်သို့ အသွင်ကွဲနေသည်ကို ရုပ်လုံးဖော်ကြည့်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် အမုန်းစကား ပြောဆိုသူတစ်ဦးနှင့် ပစ်မှတ်ထားခံရသည့်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသာ ပါဝင်သည့် ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုသည့်လုပ်ရပ် တွင် အထက်၌ဖော်ပြခဲ့သည့် “လှုံ့ဆော်မှု”အတွက် အပိုဒ် (၆)-ပိုင်း တိုင်းတာစစ်ဆေးမှု ပြုရန်မသင့် လျော်ပါ။

- ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် နှောက်ယှက်မှုအားလုံးတို့သည် ဘက်လိုက်မှု သို့မဟုတ် အမုန်းတရားကြောင့် ချည်းသာမဟုတ်သော်လည်း ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် နှောက်ယှက်မှုမှတစ်ဆင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် “အမုန်းစကား”တို့ကြောင့်ထိခိုက်နိုင်သူများကို သက်ရောက်မှုမှာ တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုင်တွယ်ရာတွင် ဘက်လိုက်မှုကို သိနိုင်သည့် ယန္တရားမရှိခြင်းမှာ ပျော့ကွက်ဖြစ်နေပါသည်။ ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်သော်လည်း ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် နှောက်ယှက်မှုအပေါ်ရှိ ယေဘုယျဆန်သည့် တည်ဆဲတားမြစ်ချက်တို့သည် ထိုဖြစ်ရပ်များကို ကိုင်တွယ်ရန် လုံလောက်နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။
- လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုကို အထူးအခြေအနေအားဖြင့် ကန့်သတ်မှုများနှင့် အထူးသဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် နှောက်ယှက်မှုအပေါ်ထားရှိသည့် တားမြစ်ချက်များမှာ အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး အလုံသုံးစားလုပ်နိုင်သည်ဟု ARTICLE 19 ကယူဆပါသည်။ ထိုတားမြစ်ချက်မှာ လူအများကို ထိပါးခံရခြင်းမှ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့သဘောမတူသည့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းတို့မှ ကာကွယ်ရန်နှင့် ရာထူးအာဏာရှိသူများကို ဥပဒေဘောင်အတွင်းဝေဖန်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အတွက်ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် တစ်ပြေးတည်း သဘောတူညီထားသည် မဟုတ်ပေ။ အခြားအကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်သည့် မည်သည့် ကန့်သတ်မှုကိုမဆို အထက်ဖော်ပြပါ (၃)ပိုင်း-စစ်ဆေးမှုနှင့် ကိုက်ညီမှသာ တရားဝင်သည်ဟု သုံးသပ်သင့်ပါသည်။

အထက်ပါနည်းလမ်းများကိုသက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အား ကျော်လွန်၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်အခါ အခြေအနေတစ်ခုချင်းစီအတွက် သီးခြား ပုံစံထုတ်ထားသော သင့်တော်သည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေများကို အထူးဂရုပြု သတိထားရန် ARTICLE 19 က တိုက်တွန်းပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၁) - ဥပဒေရေးရာ

<p>သဘောတူစာချုပ်များ</p>	<p>အထွေထွေပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာ များ</p>	<p>အမှန်းစကားဆိုင်ရာစားမြစ်ချက်များရှိ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ဝိသေသလက္ခဏာများ</p>
<p>လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာဖြစ်မှုများ ကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် အပြစ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူချက်</p>	<p>အပိုဒ် ၂ သည် နိုင်ငံသား၊ လူမျိုးစု၊ မျိုးနွယ်စု သို့မဟုတ် ဘာသာရေး အုပ်စု တစ်ခုလုံး သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ကိုဖျက်ဆီးရန်ရည်ရွယ်ပြီး လုပ်ဆောင်ချက် (၅) ချက်အနက် တစ်ချက်ချက်ကို လုပ်ဆောင်ခြင်းအား လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုကို ကျူးလွန်မှု ဟုတားမြစ်သည်။</p>	<p>တူညီသည့် ကာကွယ်ရမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများ အနေဖြင့် အပိုဒ် ၂ အတိုင်း အပိုဒ် ၃(ခ)ကလည်း “လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်စေရန် တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း နှင့် အများပြည်သူကို လည်းကောင်း လှုံ့ဆော်မှု” ကိုတားမြစ်သည်။</p>
<p>ရောမဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် နိုင်ငံတကာဖြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားရုံး</p>	<p>မည်သည့်အုပ်စုတစ်ခုကို မဆို “နိုင်ငံရေးအမြင်၊ လူမျိုးရေး၊ နိုင်ငံသားရေး၊ တိုင်းရင်းသားရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေး၊လိင်” သို့မဟုတ် “နိုင်ငံတကာ ဥပဒေအရ ခွင့်မပြုသော်လည်း တစ်ကမ္ဘာလုံးက သုံးစွဲအသိအမှတ်ပြုထားသည့်</p>	<p>ရောမဥပဒေ၏ အပိုဒ် ၂၅(၃)(င)တွင် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုနှင့်ဆက်နွယ်သည့် “လှုံ့ဆော်မှု ” ကိုသာ တားမြစ်ထားပြီး လှုံ့ဆော်မှုမှ အခြားနိုင်ငံတကာဖြစ်မှုများကို အထူးတလည်တားမြစ်ထားသည်။</p>

	<p>အခြား အခြေခံအကြောင်းအရာများ” (အပိုဒ် ၇(၁)(ဇ)နှင့် (၂)(ဆ))စသည့် ကျူးလွန်သည့် “နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်း ခြင်း” ကို ပြစ်မှုများတွင် အကျယ် ပြန့်ဆုံးကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလ က္ခဏာများကို တွေ့နိုင်သည်။</p>	
<p>လူမျိုးရေး ခွဲခြားမှုပုံစံမျိုးစုံ ပပျောက်ရေး နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်စာချုပ်</p>	<p>အပိုဒ် ၁၁သည် လူမျိုးရေး၊ အသားရောင်၊ မျိုးရိုး၊ နိုင်ငံသား၊ တိုင်းရင်းသားဇာစ်မြစ်အပေါ် အခြေခံသည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ကို အသိအမှတ်ပြုသည်။</p>	<p>အပိုဒ် (၄-က) သည် အစိုးရအနေဖြင့် လူမျိုးစုတစ်စုက အသားအရောင်၊ တိုင်းရင်းသားဇာစ်မြစ် တို့အပေါ်အခြေခံ၍ အခြားလူမျိုးစုများထက် ပိုမိုမြင့်မြတ်သည် ဆိုသည့် လူမျိုးကြီးဝါဒကို အခြေခံသည့် အဖွဲ့အစည်းအားလုံး နှင့် ဝါဒဖြန့်ချိခြင်း ၊ လူမျိုးရေးမုန်းတီးမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မည်သည့်ပုံစံကိုမဆို ကျိုးကြောင်းပြရန် အားထုတ်မှုအားလုံးကို ရှုတ်ချရန် လိုအပ်သည်။ ယင်းခွဲခြားဆက်ဆံမှု အားလုံးကို တုံ့ပြန်ရန် လိုအပ်သည့် အပြု သဘောဆောင်သည့် နည်းလမ်း များ သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်မှုများကို [UDHR] တွင်ချမှတ်ထားသည့် မူဝါဒများ ၊ [ICERD] အပိုဒ် - ၅ တွင် အသိအမှတ် ပြုထားသည့် အခွင့်အရေးများအား အလေး ထားသောအားဖြင့် ချက်ချင်းလုပ်ဆောင်</p>

		<p>ရမည်။ သို့ရာတွင် ICERD ကော်မတီသည် အပိုဒ်- ၁ တွင် ဖော်ပြထားသည့် အမုန်းစကားပေါ်ပေါက်နိုင်သော အခြေအနေအားလုံးနှင့် ဘာသာရေး၊ ကျား/မရေးရာ နှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားစာစ်မြစ်အပေါ် အခြေခံ၍ ကဏ္ဍအချင်းချင်းအကြား ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်နိုင်ခြင်းကို အသိအမှတ်ပြုအလေးထားသည်။¹⁰⁸</p> <p>The CERD ကော်မတီက လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှုနှင့်ကျားမရေးရာအပေါ် အခြေခံ၍ အမုန်းစကားပြောဆိုခြင်းကို တားမြစ်သည်။¹⁰⁹</p>
<p>အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး ၁၉၇၉ ပဋိညာဉ်</p>	<p>နိုင်ငံများသည် “အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကိုရှုချသင့်”ပြီး “သင့်လျော်မည့် နည်းလမ်းအားလုံးကို သုံးပြီး အမျိုးသမီးများအားခွဲခြားဆက်ဆံ</p>	<p>အမျိုးသမီးများအပေါ် ‘အမုန်းစကား’ ပြောဆိုမှုကို တားမြစ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု မည်သည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်တိတိကျကျမရှိပါ။ သို့သော် - နိုင်ငံများသည် “ လိုအပ်ပါက အမျိုးသမီးများအားခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို တားမြစ်ပြီး သင့်လျော်သော</p>

108 For example, in Brazil, it has been documented that, criminal law has not been efficient due to institutional bias among law enforcement agencies, while sanctions have been levied effectively in civil proceedings. See, Tanya Hernandez, Hate Speech and the Language of Racism in Latin America, 32 U. Pa. J. Int'l L. 805 2010-2011.

109 ICERD Committee, Concluding Observations on Romania, CERD/C/ROU/CO/16-19, 13, September 2010, para 4.

<p>မူ ပပျောက်ရေးမူဝါဒကို နှောင့်နှေးမှုမရှိဘဲ ဖော်ဆောင်” ရန် အပိုဒ် ၂ တွင်ဖော်ပြထားသည်။ “အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက် ဆံ့မှု” ဆိုသည်မှာ “နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ပြည်သူ့အရေး သို့မဟုတ် အခြားနယ်ပယ်များတွင် လူ့အခွင့်အရေး နှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များအားလုံး ၌ အိမ်ထောင်ရေး အခြေအနေနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး တန်းတူညီမျှပေါ်အခြေခံပြီး အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ခံစားပျော်ရွှင် ခြင်း၊ ကျင့်သုံးခြင်းတို့၌ ကျား/မပေါ်အခြေခံသည့် မည်သည့် ကွဲပြားခြားနားခြင်း၊ ချန်လှပ်ထားခြင်း၊ ကန့်သတ်ခြင်းမျိုးကိုမဆို အမျိုးသမီးများအပေါ် ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်း သို့မဟုတ် အကျိုးပျက်ပြားစေခြင်း စသည့် ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ်</p>	<p>ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းမှုနှင့် အရေးယူမှုများအပါအဝင် အခြား အစီအမံများကိုကျင့်သုံးရမည်” ဟုအပိုဒ် ၂(ခ) ဆိုသည်။ - နိုင်ငံများသည် “အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပါဝင်နေ သော တည်ဆဲ ဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ ဓလေ့ထုံးစံများနှင့် အလေ့အကျင့်များကို ပြုပြင်ခြင်း သို့မဟုတ် ရုပ်သိမ်းခြင်း နှင့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းအပါအဝင် သင့်လျော်သော အစီအမံများကိုဆောင်ရွက်ရန်” လိုအပ်သ ည့်ဟုအပိုဒ် ၂(စ) ဆိုသည်။ - နိုင်ငံများသည် “ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးအပေါ် ခေါက်ရိုးကျိုးပဲ့စံအမြင်များ၊ ကျား/မ တစ်ဦးကတစ်ဦးအပေါ် မြင့်မြတ်ခြင်း၊ နိမ့်ကျခြင်း၊ စသည့်အတွေးအခေါ်များအပေါ် အခြေခံသည့် အလေ့အကျင့်များ၊ ကြိုတင်သတ်မှတ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ပပျောက်စေရေး အမြင်များရရှိစေမည့် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ၏ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ၊</p>
--	--

	<p>သက်ရောက်မှုများရှိသည်။” ဟု အပိုဒ် ၁ က အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည်။</p>	<p>ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပုံစံအမူအကျင့်များကို ပြုပြင်ရန်” လိုအပ်သည်ဟု အပိုဒ် ၅ ကဆိုသည်။¹¹⁰</p>
<p>နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု ဆန့်ကျင်ရေး သဘောတူချက်</p>	<p>ကာကွယ်ရမည့်ဝိသေသလက္ခဏာ များတွင် စာရင်းသွင်းမထားဘဲ “မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမဆို” နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု၏ သိသာသည့် ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခု ဟု အပိုဒ် ၁ ကဖော်ပြထားသည်။</p> <p>နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု ဆန့်ကျင်ရေး ကော်မတီက အောက်ပါစာရင်းကို ကျင့်သုံးနေသည်။ အကြောင်းအရာ တစ်ခုချင်းနှင့် အချင်းချင်း ကြားတွင်ရောယှက်မှုများလည်း ရှိ နိုင်သည်။ ကျား/မ ဆိုသည်မှာ - လူမျိုး၊ အသားရောင်၊ တိုင်းရင်း</p>	<p>‘အမုန်းစကား’ ပြောဆိုမှုကို တားမြစ်ချက်များလိုအပ်သည်ဟု မည်သည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်တိတိကျကျမရှိပါ။ သို့သော် နိုင်ငံများသည် “အခြားသော ရက်စက်သော၊ လူမဆန်သော၊ နှိမ့်ချ ဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် နှိပ်စက် ညှဉ်းပန်းမှုဟု မဆိုနိုင်သော အပြစ်ပေး မှု” လုပ်ရပ်များကို “ကာကွယ်ရန်” အပိုဒ် ၁၆ ကလိုလားသည်။ CAT အပိုဒ် ၁၆ ၏ တာဝန်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအရ နိုင်ငံတစ် နိုင်ငံချင်းစီသည် “အမုန်းတရားနှင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေသည့် သဘောထား မကြီးမှုနှင့် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှု” လုပ်ရပ်</p>

110 In its General Recommendation No. 23 on “political and public life” (1992), the CEDAW Committee identified “stereotyping, including that perpetuated by the media”, as a barrier to full participation in public life. In its General Recommendation No. 19 on “violence against women”, the Committee has recommended that: “effective measures should be taken to ensure that the media respect and promote respect for women”. In their reports to the Committee, States are also asked to “identify the nature and extent of attitudes, customs and practices that perpetuate violence against women and the kinds of violence that result”. In their Concluding Observations on State Reports, the Committee has called on States to “engage with the media with the aim of eliminating stereotypical imaging of women especially when it affects women’s health”, and “strengthen measures to address hate speech against ethnic minority and other women and girls in the media, including on internet discussion boards and in social media” (see CEDAW Committee, Concluding Observations on the 7th Periodic Report of Finland, CEDAW/C/FIN/CO/7, 28 February 2014, para 15). While there has been attention to intersecting discrimination in “hate speech” against ethnic minority women, the CEDAW Committee has not addressed the same against bisexual, lesbian or transgender women, for example.

	<p>သားလူမျိုး၊ အသက်အရွယ်၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု သို့မဟုတ် နီးနွယ်သက်ဆိုင်မှု၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားရွေးချယ်ရာ၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် လူမှုရေး ဇာစ်မြစ်၊ လိင်၊ လိင်စိတ် တိမ်းညွတ်မှု၊ လိင်အင်္ဂါ ပြောင်းထားမှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် အခြားကိုယ်လက်အင်္ဂါ မသန်စွမ်းမှု၊ ကျန်းမာရေးအခြေ အနေ၊ သို့မဟုတ် ဆိုးဆိုးရွားရွား ထူးခြားနေခြင်းတို့ဖြစ်သည်။¹¹¹</p>	<p>များကိုမုန်းတရားဆိုင်ရာဖြစ်မှုများအဖြစ် အရေးယူမှုပြုလုပ်ရန်နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု ကိုဆန့်ကျင်ရေးကော်မတီကထောက်ခံ အကြံပြုထားသည်။¹¹²</p>
<p>ကိုယ်လက်အင်္ဂါမသန်စွမ်း သူများဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်</p>	<p>ကိုယ်လက်အင်္ဂါမသန်စွမ်းမှု အပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပပျောက် စေရေးကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု အသိအမှတ်ပြုထားသည်။</p>	<p>‘အမုန်းစကား’ ပြောဆိုမှုကို တားမြစ် ချက်များလိုအပ်သည်ဟု မည်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်တိတိကျကျ မရှိပါ။ သို့သော် နိုင်ငံများသည် “ခေါက်ရိုး ကျိုးပဲ့စံ အမြင်များ၊ ကြိုတင်သတ်မှတ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ လူမှုဘဝမျိုးစုံတွင် ကျား/မ/အသက်အရွယ် အပါအဝင် ကိုယ်လက်အင်္ဂါမသန်စွမ်းသူများနှင့်ပတ် သက်သည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုရှိစေနိုင်သော</p>

111 Committee against Torture, General Comment No.2, CAT/C/GC/2, 24 January 2008, Part V

112 Concluding observations on Moldova, CAT/C/MDA/CO/2, para 27; Concluding observations on Poland, CAT/C/POL/CO/4, para. 20, and Concluding observations on Mongolia, CAT/C/MNG/CO/1, para 25. ARTICLE 19 notes that the Committee has not defined “hate crimes,” “intolerance,” “incitement to hatred” or “hate speech,” or offered guidance on the appropriate balance between the rights, leaving the nature of the legal obligation ambiguous.

		<p>အလေ့အကျင့်များ”ကို ကာကွယ်ရန် “အရေးတကြီးထိရောက်သင့်လျော်သော အစီအမံများ” လိုအပ်နေသည်။</p>
<p>ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကြေညာစာတမ်း</p>	<p>“ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် တိုင်းရင်းသားတစ်ဦးချင်းစီသည် အခြားသူများနှင့် တစ်ဦးချင်း ဆီနှင့်အတူလွတ်လပ်ပြီးတန်း တူညီမျှသည်။ အခွင့်အရေးများကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် အထူးသဖြင့် ဒေသခံဇာစ်မြစ်စရိုက်လက္ခဏာ ပေါ်တွင်ထားရှိသည့် မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမျိုးမှ မဆို ကင်းလွတ်သည်။” ဟု အပိုဒ် ၂ က အာမခံကာကွယ်ပေးထားသည်။</p>	<p>နိုင်ငံများသည် “ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ နှင့် တစ်ဦးချင်းကို တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်သည့် လူမျိုးသို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားများအပေါ် အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို အားပေးတိုက်တွန်းသော၊ လှုံ့ဆော်သော မည်သည့်ဝါဒဖြန့်မှုမျိုးကိုမဆို ကာကွယ်ပြီး တရားမျှတစေရမည်” ဟု အပိုဒ် ၈(၂)(င) က ဆိုသည်။</p>

Glossary

Abstract concepts	စိတ္တသေဘောတရားများ
Abuses of power	အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုများ
Accountable	တာဝန်ခံခြင်း
Aggravating	ပိုမိုဆိုးရွားသော
Ambiguity	ဝေဝါးမှု
Ambiguously	ခွဲဟာဖြစ်စေသော
Anti-discrimination	ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေး
Anti-establishment	ရှေးရိုးဝါဒဆန့်ကျင်ခြင်း
Arguments	ငြင်းခုံခြင်း၊ ခုခံချေပခြင်း၊ ထောက်ပြပြောဆိုမှုများ
Atrocity	ကြမ်းကြုတ်ရက်စက်သော
Believers	ကိုးကွယ်ယုံကြည်သူများ
Bias	ဘက်လိုက်သော ၊ အစွဲရှိသော
Bias motivation	ဘက်လိုက်သော စေ့ဆော်မှု
Blasphemy	ဘာသာ သာသနာ ညှိုးနွမ်းစေမှု
Broad/vague laws	ကျယ်ပြန့်ဝေဝါးသောဥပဒေများ
Catalyst	အပြောင်းအလဲကိုဖြစ်ပေါ်လာစေသည့် အကြောင်းရင်း
Causal	ပုံမှန်မဟုတ်သော
Certainty	ဧကန်ဖြစ်ရာ
Codes of conduct	ကျင့်ဝတ်
Commentary	အစီရင်ခံစာ ၊ သုံးသပ်စာ
Commission	အပြစ်ကျူးလွန်ခြင်း
Communications technology	ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ

Concepts	အယူအဆ ၊ အတွေးအခေါ်များ
Concern	စိုးရိမ်ပူပန်စရာ
Conflated	ပေါင်းစပ်ပါဝင်သည်။ အကျုံးဝင်သည်
Conspiracy	လျှို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်ချက်
Contempt	အထင်သေးခြင်း
Contextual analysis	အကြောင်းအရာခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု
Contradiction	ဆန့်ကျင်ဖက်ပြောဆိုမှုများ
Counter-expression	တန်ပြန်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ
Counterproductive	ဖြစ်စေချင်သည်နှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်လာသည်။
Criminal offence	ရာဇဝတ်မှု
Criminal sanction	ပြစ်မှုဆိုင်ရာအရေးယူမှု
Criticism	ပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်း
Cultural exchange	ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်း
Deface	ရေးခြစ်ဖျက်စီးသည်။ အလှပျက်စေသည်
Defamation	အသရေဖျက်ခြင်း
Democratic society	ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်း
Denialism	ငြင်းဆိုခြင်း
Denigration	အပုပ်ချသည်။ ရှုံ့ချသည်
Denigration	သိက္ခာချ အပုပ်ချခြင်း
Deprivation	ဆင်းရဲချို့တဲ့စေခြင်း
Desacato	မလေးမစားပြုသည်
Detestation	မနှစ်သက်ခြင်း၊ မုန်းတီးခြင်း
Dialogue	တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု
Discredit	သိက္ခာကျစေသည်။ အယုံအကြည်ကင်းစေသည်။
Discriminatory abuse	ခွဲခြားဆက်ဆံ နှိပ်စက်ခြင်း

Disproportionately	မညီမမျှ၊ အချိုးမညီသော
Dispute resolution	အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်း
Dissent	သဘောထားကွဲလွဲမှု
Dissenting views	သဘောကွဲလွဲသောအမြင်များ
Distinguished	ခွဲခြားသိမြင်သည်
Disturbing	စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသော
Doctrines	ဩဝါ ၁၂၊ ဒေသနာ၊ အယူအဆ၊ အဆုံးအမ
Dogma	တရားသေလက်ခံထားသောဝါဒ
Domestic constitutions	ပြည်တွင်း အခြေခံဥပဒေများ
Domestic laws	ပြည်တွင်းဥပဒေများ
Early warning mechanisms	ကြိုတင်အသိပေးယန္တရားများ
Effective	ထိရောက်သော
Efficacy	အစွမ်းထက်မှု၊ ထိရောက်မှု
Elaborates	အသေးစိတ်ရှင်းပြသည်
Elevated	မြှင့်တင်သည်
Embarrassment	အခက်အခဲ၊ ကသိကအောက်ဖြစ်ခြင်း
Emblems	အမှတ်တံဆိပ်၊ သင်္ကေတ
Encouragement	အားပေးတိုက်တွန်းခြင်း
Enforcing	တည်တံ့စေရန်
Enmity	ပြစ်တင်ခြင်း
Enmity	ရန်လိုမှု
Environment	ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေတစ်ရပ်
Established historical fact	ရှိရင်းစွဲသမိုင်းချက်အလက်များ
European Union	ဥရောပသမဂ္ဂ
Exceptional circumstances	ခြွင်းချက်အခြေအနေများ

Existential	ဖြစ်တည်မှုနှင့်ဆိုင်သော
Explicit	ပြည့်စုံရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသော
Fabricated	လုပ်ဇာတ်ခင်းသည်
Flippant	ပေါ့ပေါ့တန်တန်ဖြစ်သော၊ အလေးမထားသော
Framework	မူဘောင်
Frequently	မကြာခဏ
Genocide	လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှု
Glorification	အမွမ်းတင်ခြင်း
Glorifying	ကြီးကျယ်အောင်ပြုသည်
Hate crime	အမုန်းအခြေခံရာဇဝတ်မှု
Homophobic	လိင်တူချစ်သူများအား ရှုံ့မုန်းသော
Hostility	ရန်လိုစိတ်
ICC	နိုင်ငံတကာပြစ်မှုဆိုင်ရာတရားရုံး
ICCPR	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အရေး နှင့် နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူ စာချုပ်
Identity	ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ
Illegitimately	တရားမျှတမှုမရှိစွာ ၊ မတရားသဖြင့်
Ill-judged	အကဲဖြတ်မှားခြင်း
Imminent	ဖြစ်အံ့ဆဲဆဲ
Impairing	ထိခိုက်စေသည်
Inchoate	မပြီးပြည့်စုံသေးသောအဆင့်
Incitement	လှုံ့ဆော်မှု
Incitement to genocide	လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ရန် လှုံ့ဆော်မှု
Incumbent	တာဝန်ထမ်းဆောင်နေဆဲဖြစ်သော
Indirect discrimination	သွယ်ဝိုက်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း

Inequality	တန်းတူညီမျှ မရှိမှု
Inflammatory	ဒေါသထွက်စေနိုင်သော
Influential actors	ဩဇာကြီးမားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ
Information	သတင်းအချက်အလက်
Inherently	ရှိရင်းစွဲ
Inhibit	တားမြစ်သည်
Initiatives	ဦးဆောင်စတင်ခြင်း
Insist	ခိုင်ခိုင်မာမာပြောခြင်း
Institutionalised	သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းသည်
Insult	စော်ကားသည်
Interaction	အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှု
Inter-American systems	အင်တာအမေရိကန်စနစ်
Inter-communal	လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအချင်းချင်းအကြား
International human rights law	နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ
Internet service providers	အင်တာနက်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ
Intolerance	သဘောထားမကြီးမှု
Irrational	ဆင်ခြင်တုံတရားမရှိသော
Jurisdiction	တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်
Jurisdictions	တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်၊ တရားရုံး
Jurisprudence	ဥပဒေ အတွေးအခေါ်အယူအဆ
Justification	ကျိုးကြောင်းပြချက်
Justified	လျော်ညီအောင်ပြုသည်
Justify	ရှင်းချက်ထုတ်သည်
Justifying	မှန်ကန်ကြောင်းသက်သေပြသည်
Law enforcement	တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး

Legal framework	ဥပဒေရေးရာမူဘောင်
Legislature	ဥပဒေပြုလွှတ်တော်
Libel	အသရေပျက်စေခြင်း
Litigation	တရားစွဲဆိုခြင်း၊ အမှု
Mal-development	ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျစေခြင်း
Manifestation	သရုပ်သကန်
Marginalised groups	ဘေးဖယ်ခံအုပ်စုများ
Memory law	အောက်မေ့ဖွယ်ဖြစ်ရပ် ဥပဒေ
Merit	အရည်အသွေး
Minimising	သေးသိမ်အောင်ပြုသည်
Minority groups	လူနည်းစုအုပ်စုများ
Misogyny	မိန်းမမုန်းဝါဒ
Mob	ဆူပူသောင်းကျန်းသူလူအုပ်စု
Motivation	အရင်းခံအကြောင်း ၊ စေ့ဆော်မှု
National harmony	ငြိမ်းချမ်းစွာယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး
National human rights institutions	ပြည်တွင်း လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများ
National legal frameworks	အမျိုးသားရေး ဥပဒေမူဘောင်များ
National security	နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး
National unity	အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး
Nationhood	အမျိုးသားရေး
Negligence	ပေါ့ဆမှု
Nonconformist	ဖောက်ထွက်တွေးခေါ်သူ
Non-discrimination	ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရေး
Non-exhaustive	မပြည့်စုံသေးသော
Non-legal	ဥပဒေရေးရာအရမဟုတ်သော

Nullify	ပယ်ဖျက်သည်
Obliged	တာဝန်ရှိသည်။
Offence	ပြစ်မှု
Offended	စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသည်။
Offense	တိုက်စစ်၊ ထိုးစစ်
Offensive	စော်ကားသော၊ စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေသော
Offensive expression	ထိပါးစော်ကားသော ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများ
Operate	စီမံခန့်ခွဲလည်ပတ်သည်။
Opprobrium	အထင်အမြင်သေးခြင်း
Orchestrated	ဇာတ်တိုက်သည်။ စည်းဝါးရိုက်သည်။
Ordre public	လူထုတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး
Organisation for Security and Cooperation in Europe	ဥရောပလုံခြုံရေးနှင့် ပူးပေါင်းအဖွဲ့အစည်း
Passionate	စိတ်လှုပ်ရှားလွယ်သော၊ ပြင်းပြသော
Pecuniary	ငွေကြေးနှင့်သက်ဆိုင်သော
Perceived	တွေ့ဆံ့သော
Perpetrator	ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ
Perpetuates	ဆက်လက်တည်တံ့စေသည်
Persecution	နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်း
Personhood	လူပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်
Pluralism	ဗဟုဝါဒ
Pluralistic media	ဗဟုမီဒီယာ
Policymakers	မူဝါဒချမှတ်သူများ
Political influence	နိုင်ငံရေးလွှမ်းမိုးမှုကင်းစင်ခြင်း
Political landscape	နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း

Political opposition	နိုင်ငံရေးအတိုက်အခံပြုခြင်း
Political participation	နိုင်ငံရေးပါဝင်မှု
Positive policy measures	အပြုသဘောဆောင်သည့် မူဝါဒ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ
Power-holders	အာဏာရှိသူများ
Preclude	ဟန့်တားသည်
Prejudice	အခြေအမြစ်မရှိသော ထင်မြင်ယူဆမှုများ၊ ကြိုတင်သတ်မှတ်ခြင်း
Prevalent	ပျံ့နှံ့သော
Prior-notice	ကြိုတင်အသိပေးခြင်း
Private censorship	ပုဂ္ဂလိကစိစစ်ဖြတ်တောက်ခြင်း
Privileging	အထူးအခွင့်အရေး
Probity	ရိုးမြောင့်မှု
Promulgates	ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်
Propensity	အလေ့အထရှိခြင်း၊ အထုံရှိခြင်း၊ ဇရိုခြင်း
Proper	စနစ်တကျဖြစ်သော
Proportionate	အချိုးအစားမျှတသော
Proscribed	တရားဝင်တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း
Protected characteristics	အကာအကွယ်ပြုရမည့် ပီသသလက္ခဏာများ
Psychological harm	စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်စေခြင်း
Public officials	အစိုးရဝန်ထမ်းအရာရှိများ၊ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၊
Public order	ပြည်သူများ ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်နိုင်ရေး
Public tranquillity	အများပြည်သူတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး
Radicalisation	တော်လှန်ပြောင်းလဲလိုခြင်း
Rally	လူထုစည်းဝေးပွဲ
Recklessness	မဆင်မခြင်မှု

Regulatory framework	စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းမူဘောင်
Religious believers	ဘာသာရေးယုံကြည်သူများ
Repeal	ရုပ်သိမ်းသည်
Response	တုံ့ပြန်ခြင်း
Restrictions	ကန့်သတ်ချက်
Ridicule	ပျက်ရယ်ပြုသည်
Right to equality and non-discrimination	ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိစေရေးနှင့်
တန်းတူညီမျှရေးရပိုင်ခွင့်	
Right to freedom of expression	လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်
Ringleader	ဦးဆောင်သူ
Robust	အားပါးတရရှိသော၊ ဟက်ဟက်ပက်ပက် ရှိသော၊ ခိုင်မာသော
Root causes	အကြောင်းရင်း စစ်မြစ်
Run-up	အရှိန်ယူကာလ
Scrutiny	စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း
Sedition	နိုင်ငံတော်အကြည်ညိုပျက်မှု
Sensibilities	စိတ်ထိခိုက်လွယ်ခြင်း ၊ ခံစားလွယ်ခြင်း
Severity	ပြင်းထန်မှု
Sexist	အမျိုးသမီးများအပေါ်အထင်မြင်သေး ခွဲခြားဆက်ဆံသော ၊ လိင်ကွဲအပေါ်နိမ့်ချသော
Shocking	ထိတ်လန့်စေသော
Silent majority	တိတ်ဆိတ်နေတတ်သော ကြားနေလူများစုများ
Slander	သိက္ခာချခြင်း
Social security	လူမှုဖူလုံရေး
Speaker	ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူ

Standards	စံချိန်စံညွှန်းများ
Stereotyping	ပုံစံသွင်းခြင်း
Stigmatisation	ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုခြင်း
Subjective	ဘက်လိုက်သော ၊ မမွေမိဋ္ဌာန်မကျသော
Subjugate	သွတ်သွင်းသည်။
Susceptible	ယုံလွယ်သော၊ ကူးစက်လွယ်သော
Symptomatic	အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သော
Tasked with	တာဝန်ပေးအပ်သည်
Tenets	သက်ဝင်ယုံကြည်မှု
Tenuous	မခိုင်မာသော
Terrorist acts	အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များ
The accused	စွပ်စွဲခံရသူ
The Council of Europe	ဥရောပကောင်စီ
Threshold	အတိုင်းအတာ၊ သတ်မှတ်အဆင့်
Tolerance	သဘောထားကြီးခြင်း
“ Traditional ” leaders	“အစဉ်အလာ” ခေါင်းဆောင်များ
Transparently	ပွင့်လင်းမြင်သာခြင်း
Trivialises	သေးသိမ်ပေါ့ပျက်အောင်ပြုသည်
Trivialising	အရေးမပါသလိုပြုမှုသည်
Truth claims	အမှန်ဟုကိုင်စွဲယုံကြည်နေမှု
UN Human Rights Council	ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ
UN international criminal tribunals	ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာရာဇဝတ် အထူးခုံရုံး
Unequivocal	ပြတ်သားသော ၊ တိကျသော
Unequivocally	ပြတ်ပြတ်သားသား၊ တိတိကျကျ
Unlawful	ဥပဒေနှင့်မညီညွတ်သော

Unrest	မငြိမ်သက်မှု
Utilised	အသုံးချသည်။
Venerated	အမွန်အမြတ်ထားသည်
Version	ပုံစံ
Victims	ခံရသူ၊ ထိခိုက်နစ်နာသူ၊ နစ်နာသူ။
Vigilante	စေတနာ့ဝန်ထမ်း
Violent extremism	ကြမ်းကြုတ်သော အစွန်းရောက်ဝါဒ
Voluntary initiatives	သဘောဆန္ဒအလျောက်
Welfare benefits	လူမှုရေးအကျိုးခံစားခွင့်

ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများ

ထားဥသံ

ဇာခြည်ဦး

ခင်မျိုးအေး

ကျော်ဇေယျ

ခင်မောင်သန်း

ခင်မောင်ဦး (ခ) Stanley

အောင်မြတ်ခိုင်

အောင်ခန့်ကိုကို

ထင်အောင်ကျော်

နှင်းနုနုနိုင်

ခန့်ဖြိုးလွင်

မြတ်လွင်လွင်အောင်

ရဲဝေဖြိုးအောင်

ခင်ရတနာထွန်း

စောမောင်

ဝင်းပပစန်း

ကျော်သန်းလင်း

ဖြူဖြူသီ

ချယ်ရတီ နွေးနွေးလွင်

လှလှဌေး

သက်ရည်စိုး

ငြိမ်းချမ်း

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်နှင့်
သတင်းအချက်အလက်များရယူပိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ခြင်း

ARTICLE 19 Free Word Centre 60 Farringdon Road London
EC1R 3GA T +44 20 7324 2500 F +44 20 7490 0566

ဝိမင်္ဂါနိုးတန်ခတ်
မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝန်ဆောင်